

Biblické příběhy

PDF verze - klikněte na tlačítko **Tisk této stránky do PDF** (nahore)

STARÝ ZÁKON pro mládež

IVAN OLBRACHT

Ilustroval GUSTAV DORÉ

Albatros Praha

O stvoření světa a člověka

Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi. Země však byla pustá a prázdná a tma ležela nad propastí. Řekl Bůh: „Budiž světlo!“ A bylo světlo. Oddělil světlo ode tmy a nazval světlo dnem, tmu nocí. Tak sestoupila na zemi první noc a vzešlo první jitro, a Bůh viděl, že je to tak dobré.

Druhého dne rozkázal Bůh: „Bud' obloha uprostřed vod!“ A učinil oblohu, aby rozdělovala vody, které jsou nad ní, a ty, které jsou na zemi. A nazval Bůh oblohu nebem.

Třetího dne pravil Bůh: „Shromážděte se vody, které jsou pod nebem, v jedno místo a ukaž se místo suché!“ Tak se stalo. Nazval Bůh místo suché zemí a shromáždění vod mořem. A přikázal, aby země zplodila trávu a všeliké byliny se semeny a aby vydala stromy s jádrem v ovoci, aby se mohly rozmnožovati.

Čtvrtého dne řekl Bůh: „Budte světla na obloze nebeské, aby osvěcovala zemi, aby rozdělovala den od noci a byla znamením na rozměřování času, dnů a let.“ Tak učinil Bůh na nebi dvě velká světla, jedno větší, které nazval sluncem, aby panovalo nade dnem, druhé menší, aby drželo správu nad nocí, a nazval je měsícem. Stvořil také hvězdy.

Pátého dne pravil Bůh: „Vydejte vody hojnost živoucích bytostí, budiž také ptactvo, které by létalo nad zemí pod nebeskou oblohou!“ A stvořil ryby a množství vodních tvorů i všeliké ptactvo, mající křídla. Požehnal jim, aby se rozmnožovali a naplnili vodstva i povětří.

Šestáho dne rozkázal Bůh: „Vydej země živé tvorstvo rozličného druhu, dobytčata, havěť po zemi se plazící i zvěř divokou!“ A stalo se tak.

Pak stvořil Bůh člověka, muže a ženu. Učinil je podle obrazu svého a podoby své. Požehnal jim a řekl: „Rozmnožujte se, naplňte zemi, podmaňte ji a panujte nad rybami mořskými, nad ptactvem nebeským i nad všemi živočichy, hýbajícími se na zemi.“

Sedmého dne dokonal Bůh své dílo. Viděl, že vše, co učinil, je velmi dobré. Proto požehnal dni sedmému a posvětil jej. A od práce si odpočinul.

Adam a Eva

Bůh Hospodin udělal člověka z hlíny a vdechl do jeho chřípí život. Dal mu jméno Adam, to jest: muž ze země. Stvořil pro něho ráj Eden ¹⁾, překrásnou zahradu plnou rozkošného stromoví s ovocem chutným, svlažovanou řekou, která jedním ze čtyř ramen obtékala zemi zlata a drahého kamení. Vzal Hospodin člověka, postavil ho do ráje, dal mu jej k obývání a přivedl mu všechna zvířata i ptactvo nebeské, aby na ně pohleděl a určil, jak by se mělo každé z nich jmenovati. Adam dal jména všemu dobytku, ptactvu a vší divoké zvěři.

Uprostřed ráje stály dva stromy. Strom života a strom vědění dobrého i zlého. Když Bůh odevzdával Adamovi ráj k vzdělávání, rozkázal mu: „Ze všech rajských stromů jíst smíš, ale ze stromu vědění dobrého a zlého nejz, neboť v kterýkoli den bys z něho jedl, zemřeš smrtí!“

Adam byl v Edenu sám a Hospodinu se ho zželelo. „Není dobré, aby byl člověk samotný, stvořím mu pomocníka,“ pravil. Seslal na Adama tvrdý sen, ve spánku mu vyňal žebro a to místo vyplnil tělem. Z žebra pak učinil ženu, a když se Adam probudil, přivedl ji k němu.

Od té chvíle pobývali Adam a jeho žena pospolu, těšíce se z krásy ráje a požívající jeho plodů. Byli pak oba dva nazí, ale nestyděli se.

Mezi živočichy, které Bůh stvořil, byl však tvor chytrý a lstivý: had. Ten se skryl u stromů stojících uprostřed Edenu, a když sem přišla žena, ptal se jí: „Je to pravda, že vám Bůh nedovoluje jíst ze všech stromů, které zde jsou?“

Odpověděla mu: „Ovoce rajských stromů požíváme, jen ovoce stromu, který stojí uprostřed ráje, nám Bůh zakázal jíst, a dotkneme-li se ho, zemřeme.“

Ale had řekl: „Nikoli, nezemřeli byste, ale Bůh vám to proto nedovoluje, že ví, kdybyste toho ovoce okusili, že by se otevřely vaše oči a že byste byli jako bohové, kteří vědí dobré i zlé.“

Tak had oklamal ženu. A protože toužila po ovoci na pohled tak krásném, po němž nabývá člověk rozumu, utrhla a jedla. A když přišel Adam, dala i jemu a on jedl také.

Tehdy byly otevřeny oči jich obou a poznali, že jsou nazí. Neboť do té chvíle neznali studu, a že nemají oděvu, nepozorovali. Navázali si tedy fíkového listí a zakryli se jím.

Vtom zaslechli Hospodina, jak chodí ve větru po ráji. A skryli se mezi stromoví.

Zavolal Bůh: „Kde jsi, Adame?“

Ten v strachu odpověděl: „Slyšel jsem tě, ale bál jsem se, že jsem nahý. Proto jsem se schoval.“

Řekl Hospodin: „Kdo ti pověděl, že jsi nahý? Nejedl jsi ze stromu zakázaného?“

Pravil Adam: „Žena, kterou jsi mi stvořil, mi dala z toho stromu a jedl jsem.“

Obrátil se Hospodin Bůh k ženě: „Co jsi to učinila?“ Ta odpověděla: „Had mě svedl a jedla jsem.“

Tehdy se Bůh velmi rozhněval a řekl hadovi: „Že jsi to učinil, zlořečený budeš mezi zvířaty země, po břiše se budeš plazit a žrát prach po všechny dny svého života. Položím nepřátelství mezi tebou a

ženou a mezi potomky tvými a jejími. Na hlavu ti šlápne a ty pokoušet se budeš uštknout patu její.“

Ženě pak řekl: „Velice rozmnožím bolesti tvé a práci tvou, budeš pod mocí mužovou a on bude panovat nad tebou.“

Adamovi pravil: „Že jsi uposlechl hlasu ženy a vzal jsi ze stromu, který jsem zapověděl, budiž ti země zlořečená. Trní a bodláčí ti plodit bude a v potu tváře budeš jíst, dokud se nevrátíš do země, z které jsi vzat. Neboť prach jsi a v prach se navrátíš.“

Pak jim dal Bůh kožený oděv, aby se jím oděli, a vyhnal Adama s jeho ženou ze zahrady Edenu, aby obdělával zemi, ze které byl vzat. A nazval Adam ženu jménem Eva, protože se stane matkou všech lidí.

Po odchodu Adamově usídlil Bůh v ráji anděly cherubíny s meči plamennými a blýskajícími se, aby střežili cestu ke stromu života. Neboť člověk, když pojedl ze stromu zakázaného, ví nyní, co jest dobré a zlé, a tím byl učiněn podobným bohům. A Hospodin nechtěl, aby vztáhl ruku také na ovoce ze stromu života a aby tak byl živ navěky.

Prach jsi a v prach se navrátíš

Vražda Kainova

Když Adam a Eva odešli ze zahrady Edenu, obdělávali zemi, dobývajíce z ní v potu tváře chléb, jak Bůh rozkázal. Adam pojal Evu za manželku a ta mu povila syna, jehož jméno bylo Kain. A později se narodil jeho bratr Ábel.

Když dospěli, byl Kain oráčem, Ábel pastýřem ovcí. Ábel byl jinoch spravedlivý, ale Kain nedobry a hněvivý.

Stalo se pak po mnohých dnech, že bratři vystavěli z kamení oltář, aby přinesli oběť zápalnou z prvorozených plodů, neboť ty náleží Hospodinovi. Kain obětoval z úrody zemské, Ábel z prvorozených beranů stáda a z jejich tuku.

V oběti Ábelově našel Bůh zalíbení, ale na oběť Kainovu neshlédl. Proto rozlítil se Kain velice a hněvem zhubeněl v tváři.

Řekl mu Hospodin: „Proč ses tak rozpálil hněvem? A proč opadla tvá tvář? Budeš-li činit dobře, také ty mi budeš příjemný; nebudeš-li však, přede dveřmi čeká hřích a jen v tvé moci jest nepovolit jeho žádosti a panovat nad ním.“

Ale hněv Kainův a závist jeho byly veliké. Jednoho dne vyzval Ábela, aby spolu vyšli do polí.

A tam, obořiv se na něho, zabil ho.

Zjevil se mu Hospodin, který se ho otázal: „Kde jest Ábel, bratr tvůj?“

Kain odpověděl: „Nevím. Což jsem strážcem svého bratra?“

I řekl Bůh: „Co jsi to učinil? Krev tvého bratra volá ke mně ze země. Proto zlořečený budeš nyní na zemi, jež otevřela ústa, aby vpila krev bratrovu, kterého jsi zabil, a budeš-li ji obdělávat, nevydá ti už plody. Tulákem budeš a poběhlíkem.“

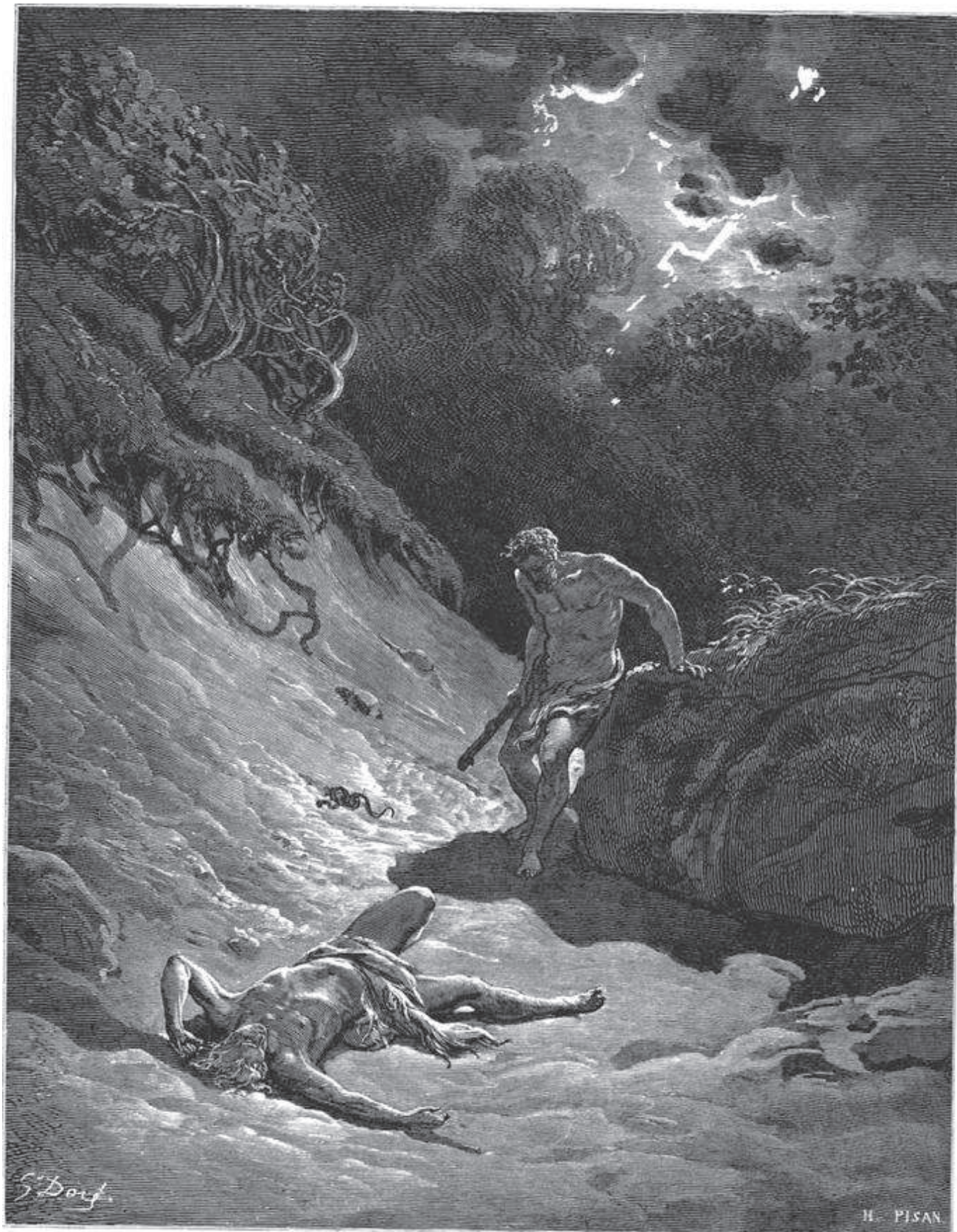
Tehdy poznal Kain, čeho se dopustil. Pravil Hospodinovi: „Větší jest nepravost má, než aby mi mohla být odpuštěna. Vyháníš mě dnes a já se budu skrývat před tvou tváří a každý, kdokoli mě nalezne, zabije mě.“

Hospodin mu však řekl: „Kdokoli by usmrtil Kaina, nad tím bude vykonána pomsta sedminásobná.“ A vtiskl Kainovi znamení, aby žádný, kdokoli by ho našel, ho nezabíjel.

Neboť nešlechtný po všechny své dny sám bolestí se trápí, skrývá se před mstitelem a zvuk strachu jest v jeho uších i v čas pokoje. Nevěří, že by mohl být vysvobozen z temnot svého soužení, ustavičně očekává, že na jeho hlavu dopadne meč. A jeho hrůza doléhá na něho stále silněji jako král se zástupy vojska.

Tak odešel Kain od tváře Hospodinovy a bydli v zemi Nód, k východní straně od zahrady Edenu.

Země otevřela ústa, aby vpila krev bratrovu

O potopě světa

Adamovi se narodil jiný syn a nazval ho jménem Set. Tehdy Eva řekla: „Dal mi Bůh nové sémě²⁾ místo Ábela, kterého zabil Kain.“

Adam byl živ 930 let a zplodil syny a dcery. Ti, obývající ve stanech, obdělávali zemi a pásli stáda a jejich potomstvo se rozmnožilo. Také Kain poznal v zemi Nód³⁾ ženu, která mu porodila syna. Potomci Kainovi byli pastýři, řemeslníci a hudebníci, neboť Bůh rozkázal zemi, aby nerodila tomu, kdo zavraždil bratra. V těch dobách žili také obrové, kteří se rodili ještě potom, když vcházeli v manželství s lidmi.

Mezi pokolením Setovým bylo mnoho mužů dobrých, kteří chodili s Bohem, a Hospodin prodloužil dny jejich života. Metuzalémovi bylo 969 let, jeho synovi Lámechovi 777 let. A Lámech zplodil syna, kterého nazval Noe.

Stalo se však, když se počali množit lidé, že vzrůstala ukrutnost a zlost lidská, vypučela pýcha a vzkvetl prut bezbožnosti, takže celá země byla porušena a naplněna nepravostí. A když viděl Hospodin, že veškero myšlení lidí po všechem čas není leč zlé, litoval, že stvořil člověka, a v srdci měl bolest. Tehdy pravil: „Vyhladím ze země vše od člověka až do zvířete, do plaza, až i do ptactva nebeského, neboť líto mi jest, že jsem je učinil.“

Ale Noe našel milost před Hospodinem. Poněvadž byl mužem spravedlivým, dokonalým a chodil ustavičně s Bohem.

Proto řekl mu Bůh: „Nastává konec všemu živoucímu, neboť země jest naplněna hříchem a zahubím ji. Ty však si vystav koráb z dříví tesaného, zhotov v něm přehradu a uvnitř i zvenčí jej vymaž smolou. Tři sta loktů ať jest dlouhý, padesát loktů široký a třicet stop vysoký. Svrchu udělej okno a zavři je poklopem, v boku proraz dveře a v lodi udělej místnosti v třech poschodích nad sebou. Neboť uvedu potopu vod na zemi, aby zhubeno bylo všechno tvorstvo, v němž jest duch života. Cokoli bude na zemi, zemře. S tebou však učiním úmluvu a vejdeš do korábu ty i synové tví, žena tvá i ženy tvých synů. A do lodi uvedeš všechny živočichy, abys je zachoval živé. Z ptactva nebeského podle jeho druhů, ze zvířat podle jejich druhů a všelikých plazů podle jejich druhů. Z dobytka čistého vezmeš sedm a sedm samců a samic, stejný počet z ptactva nebeského a z tvorů nečistých dva a dva, vždy samce a samici, aby na zemi bylo zachováno živé plémě. Naber všeliké potravy a shromáždí ji, aby byla tobě i jim k pokrmu.“

I učinil Noe podle všeho, jak mu Bůh rozkázal.

Když pak loď byla vystavěna, řekl Bůh Noemovi: „Vejdí ty a všechna tvá družina do korábu. Neboť po sedmi dnech budu po čtyřicet dnů a čtyřicet nocí chrlit déšť.“

Tedy vykonal Noe všechno tak, jak mu poručil Hospodin. Noe a jeho synové Sem, Cham a Jáfet, Noemova žena a tři ženy jeho synů se uchýlili k lodi, aby čekali na dny potopy. A do korábu vešla zvířata podle odrůd svých: dvě a dvě ze zvířat nečistých a z všeliké havěti, hýbající se na zemi; z nebeských ptáků a z dobytka pak čistého podle odrůd svých po sedmi, samci a samice. Živočichové čistí jsou ti, kteří mají kopyta rozdělena ve dvě a přežvykují, neboť ty člověk smí jíst.

Otevřeny byly průchody nebe

Stalo se po sedmi dnech, že na zemi přišla zátopa. Noe se svými vešel do korábu a Hospodin za ním zavřel.

V ten den protrženy byly všechny studnice a propasti veliké a byly otevřeny průchody nebe. Příklad trval čtyřicet dní a čtyřicet nocí.

Rozlila se potopa, až vyzdvihla koráb a odloučila jej od země, takže plul na vlnách. Tak velice se vody rozmohly, že přikryly všechny hory a nejvyšší z nich zůstaly 15 loktů⁴⁾ pod hladinou. Umřela veškerá těla a vyhladil Bůh všechno živoucí, co bylo na tváři země, od člověka až do zvířete a do ptactva nebeského a do zeměplazu. Zůstal toliko Noe a ti, kdož s ním byli v korábu.

Vody setrvaly nad zemí po sto a padesát dnů.

Tehdy se rozpomněl Bůh na Noema a všechny živočichy, kteří byli s ním, a zželelo se mu jich. Uvedl na zemi vítr a potopa už nestoupala, zavřel studnice, propasti i nebeské průchody a příval z nebe se zastavil. Vody z povrchu země odcházely, tři měsíce se navracejíce do svých koryt, až se ukázaly vrcholky hor. Takže koráb stanul na hoře Araratu⁵⁾.

Po čtyřiceti dnech Noe otevřel okno, které svrchu lodi udělal, a vypustil krkavce. Ten vyletěl a zase se navrátil.

Potom vypustil holubici. Ale ona, když nenašla, kde by její noha odpočinula, vrátila se k němu. A Noe, vztáhnuv oknem ruku, vzal ji a donesl k sobě do korábu.

Počkal ještě sedm dní a znova vypustil holubici. Přiletěla k němu k večeru a hle, držela v zobáčku olivový list. Poznal Noe, že vody opadly.

Cekal ještě sedm dní jiných a opět vypustil holubici; a ta se k němu již nevrátila.

Sňal příkrov korábu a viděl, že vrcholky hor oschly.

Za dva měsíce pak oschla celá země.

Tehdy řekl Bůh Noemovi: „Vyjdi z korábu, ty i žena tvá, tví synové a jejich ženy! Vyved' živočichy, kteří jsou s tebou, ať se v hojnosti rozplozují na zemi, rostou a množí se!“

I vyšel Noe a synové jeho, žena a ženy synů. A vyšli všichni živočichové, zvířata a ptáci a plazové a všechno, co se hýbe na zemi, podle svých odrůd.

Vystavěl Noe Hospodinu oltář, a vzav ze všech dobytčat čistých i ze všeho ptactva čistého, obětoval zápalnou oběť.

Zalíbila se Hospodinovi její příjemná vůně a řekl v srdci svém: „Nebudu již zemi zlořečit pro člověka, protože všechno jeho myšlení jest od mladosti zlé; a nebude již pobíjet všechno živoucí, jako jsem učinil. Ale dokud země bude trvat, nepřestanou setí a žeň, studeno i horko, léto a zima, den a noc.“

Bůh požehnal Noemovi a jeho synům: „Plodte a rozmnožujte se a naplňte zemi.“

A řekl jim také:

„Vcházím v smlouvu s vámi a s veškerou duší živou, která vyšla z korábu: Nebude již potopa ke zničení země a k vyhlazení všeho živoucího. Na znamení toho stavím duhu na mračný oblak nad zemí, a kdykoli se ukáže, popatřím na ni a rozpomenou se na smlouvu, kterou s vámi činím.“

Stavění věže a zmatení jazyků

Tři byli synové Noemovi: Sem, Cham a Jáfet. Sem měl pět synů, Cham čtyři syny a Jáfet sedm synů. A jejich pokolení se rozprostřela po zemi a zalidnila ji.

Byl pak tehdy jen jeden jazyk a jedna řeč.

Stalo se, když se brali se svými stády k východu, že našli dobré pastviny v zemi Sinear⁶⁾, a bydlili tam v stanech.

Za čas si řekli: „Vystavme si město a věž, jejíž vrcholek by dosahoval k nebi. Tak se staneme slavní.“

Protože v té krajině nebylo kamení, vypálili cihly, místo vápna užívali skalní smoly a začali činit, co si usmyslili.

Ale Bohu se jejich pýcha nelíbila a sestoupil z nebes, aby popatřil na město a věž, kterou stavěli lidští synové. Řekl k sobě: „Nedají se odvrátit od toho, co si umínili! Ale zmatu jejich jazyky, aby jeden řeči druhého nerozuměli.“

Učinil tak, a když lidé stavějící věž na sebe hovořili, nepoznal nikdo smysl toho, co k němu mluvil druhý. Musili nechat stavění a Hospodin je jako národy různých jazyků rozptýlil po vší zemi. Proto nazváno jest ono místo Bábel, to jest zmatení.

Nedají se odvrátit od toho, co si umínili

O zničení Sodomy a Gomory

V zemi kananejské⁷⁾ stála Sodoma a Gomora, města bohatá a slavná. Leč právě jejich bohatství přivedlo Sodomské a Gomorské k pádu. Zpychli, zatvrdili se a oddali se rozkoším. Jídali jen berany a telata ze stáda nejučtější, mazali se vonnými mastmi, lehalí na ložích ze slonové kosti, a majíce po bocích ozdobné nádoby s vínem, dávali si otrokyněmi hrát na cimbály a harfy. Z rozmařilosti páchali ukrutenství a věci nedobré. Jejich tváře se zalily tukem, na slabinách se jim nadělaly záhyby a jejich srdce ztvrdla na kámen. Ale kdo žije v marnostech, nevěří, že pominou, že bude předčasně vyřat a ratolest jeho že se nebude zelenat. Že zmaří jako vinný kmen nezralý svůj hrozen a shodí květ svůj jako oliva.

Nedaleko Sodomy, na pastvinách u řeky Hebronu⁸⁾ žil v stanech a se svými stády muž spravedlivý jménem Abram z pokolení Semova, syna Noemova. Vystavěl u řeky Hospodinovi oltář a Bůh, zjevuje se mu a rozprávěje s ním, řídil jeho cesty. Abram i jeho žena Sarai byli již velmi staří. Ale dětí ani dědice neměli.

Jednou, za dne nadmíru parného, seděl Abram u dveří stanu, a když pozvedl oči, viděl, jak k němu přicházejí tři muži. Běžel jim vstříc a hluboce se jim uklonil.

„Pane můj,“ pravil nejstaršímu, „nalezl-li jsem v tvých očích milost, nepřecházej mimo svého služebníka, zastav se u mne. Dám přinést trochu vody, omyjete si nohy a odpočinete pod stromem. Zatím vám podám kus chleba, posilníte se a budete moci putovat dále.“

Oslovený odpověděl: „Ano, učiň tak!“

Byli to Hospodin a dva andělé, ale Abram je nepoznal.

Pospíšil do stanu a rozkázal ženě, aby napekla z bílé mouky podplamenic. Pak běžel ke stádu, vybral dobré tele a dal služebníkovi, který je rychle připravil. Přinesl pod strom pokrmy, také másla a mléka, a zatímco hosté jedli, stál u nich.

Zeptali se ho: „Kde je tvá manželka?“

„Ve stanu,“ odpověděl. Tehdy pravil Hospodin:

„Až přijde chvíle, zas tě navštívím a tvá žena Sarai bude mít syna.“

Sarai však tajně poslouchala u dveří stanu, a když uslyšela ta slova, tiše, že to nikdo nemohl slyšet, se zasmála. Neboť si ve svém nitru řekla: „Kterak bych mohla mít syna, když jsem již stará?“

Ale Bůh znal její myšlení a pravil: „Proč se smála Sarai?“ A svůj slib opakoval.

V té chvíli Abram viděl, že mluví s Hospodinem.

Pak oni tři muži vstali, obrátili se směrem k Sodomě a Abram šel s nimi, aby je doprovodil.

Bůh, nechtěje zatajovat Abramovi cíl své pouti, na cestě řekl: „Křik Sodomských a Gomorských pronikl až ke mně. Sestoupil jsem, abych pohleděl na jejich hříchy, a jsou-li příliš velké, obě města zahladím.“

Dva mužové, kteří šli s ním, kráčeli dále k Sodomě, Abram pak sám stál ještě před Hospodinem.

Velmi se polekal. Jak pro města, tak pro věc ještě jinou. V Sodomě žil se svou rodinou Lot, jeho synovec, muž dobrý a bohabojný, a Abram ho miloval stejně jako Lot jeho.

Přistoupil k Hospodinovi a zvolal: „Což zahladíš spravedlivého s bezbožným? Kdybys bez soudu usmrtil člověka dobrého se zlým, jaký by byl rozdíl mezi nimi? Bude-li v Sodomě padesát spravedlivých,

zahubíš ji přec a neodpustíš pro ně celému městu?“

Řekl Bůh: „Jestliže naleznu v Sodomě padesát spravedlivých, odpustím celému městu.“

Ale Abram pravil: „Dovol mi, abych mluvil dále, ačkoli jsem prach a popel: Což bude-li do padesát spravedlivých chybět pět, zkazíš pro těch pět všechno město?“

„Nezničím, najdu-li tam čtyřicet pět.“

„A když jich bude čtyřicet?“

„Neučiním pro těch čtyřicet.“

„Prosím tě, Pane můj, nehněvej se, budu-li ještě prosit: Snad se jich tam nalezne pouze třicet.“
„Nezahubím město pro třicet.“

„A bude-li dvacet?“

„Nezahladím ani pro dvacet.“

„Prosím, ať se nezlobí můj Pán, budu-li ještě jednou mluvit: Což nalezne-li se jich tam jen deset?“

Řekl Bůh: „Nezničím ani pro těch deset.“

Po těchto slovech Hospodin od Abrama odešel a ten se navrátil ke svým stádům.

Ale v Sodomě nebylo nalezeno ani oněch deset spravedlivých.

Mezitímco Abram rozmlouval s Bohem, pokračovali oba andělé v cestě k Sodomě a došli tam již za soumraku. V té době seděl v městské bráně Lot, odpočívaje po parném dnu. Když viděl přicházet poutníky, vstal, vyšel jim vstříc, a hluboce se ukloniv, zval je do svého domu. Odpověděli: „Budeme nocovat na ulici.“ Ale když je nutil, vešli k němu a on je pohostil.

Dříve však než ulehli, srotili se odevšad kolem domu muži toho města, od mladého po starého, a chtěli příchozím ublížit. Tak zlí byli Sodomští.

Volali na Lota: „Kde jsou ti lidé, kteří k tobě v noci přišli? Vyveď nám je.“

Lot vyšel, zavřel za sebou dveře a řekl: „Prosím vás, bratři, nečiňte jim nic zlého. Vydám vám kohokoli ze své rodiny, jen těm mužům neublížujte, vešli pod stín střechy mé a jsou mými hosty.“

Oni však křičeli: „Sám jsi u nás cizincem a chceš nás napomínat? Teď s tebou naložíme hůře než s nimi.“

A obořili se na Lota a vrhli se na dveře, aby je vyvrátili. Avšak muži – hosté vztáhli ruce, Lota vzali dovnitř a zavřeli za sebou. A zástup venku, od nejmenšího do největšího, ranili slepotou tak velkou, že násilníci marně hledali dveře a musili násilí zanechat.

V domě pak řekli hosté Lotovi: „Máš-li zde ještě koho, ať zetě, syny nebo dcery, vyveď je odtud a vezmi s sebou vše, co jest tvého. Křik tohoto lidu rozhněval Hospodina a poslal nás, abychom jej zničili.“

Vyběhl tedy Lot do noci vyhledat ženichy svých dvou dcer, neboť kromě manželky jen ty měl, a probudiv ženichy, pravil jim: „Vstaňte a prchněte, Hospodin vyvrátí město.“ Ale oni se domnívali, že

žertuje.

Když ráno počínalo svítat, nutili andělé Lota, nemá-li zahynout, aby vzal ženu a obě dcery a odešel. A když váhal, vzali za ruku jeho ženu a dcery a vyvedli je za město.

Než se však vrátili do Sodomy, řekl jeden z nich Lotovi: „V rovině, která se rozkládá před tebou, se nezastavuj, nýbrž prchni do hor.“

Lot však prosil: „Nalezl jsem milost před tvýma očima a velké jest milosrdenství, které jsi mi prokázal. Ale nemohu utíkat do hor, poněvadž bych zemřel. Hle, nablízku jest malé město, dovol, ať se uchýlím tam a zachráním život.“

„Vyslyšel jsem tě,“ pravil anděl, „a nezničím městečko, o kterém mluvíš. Ale pospěš si, neboť dokud tam nedojdeš, nebudu moci učinit nic ani se Sodomou.“

Na odchodu anděl ještě pravil: „Kdo chcete zachovat duši, na rovině se nezastavujte a za sebe se neohlížejte.“ A odešel.

Když nad zemí vycházelo slunce, došel Lot se svými k městečku.

Tehdy počal Bůh bít Sodomu a Gomoru ohnivým deštěm sirným.

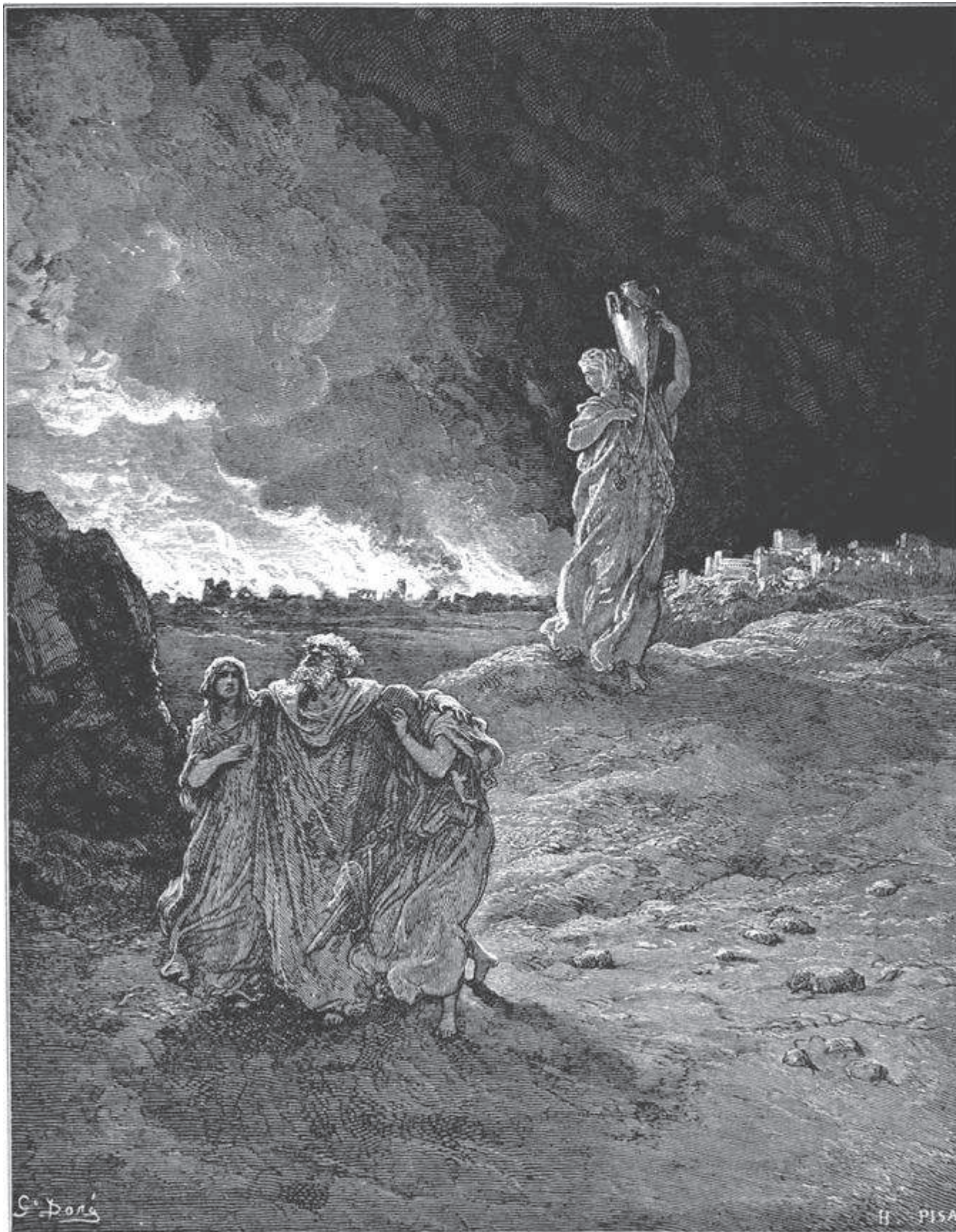
Lot vcházel do městské brány, ale jeho žena, která šla za ním, nedbajíc andělovy výstrahy, se ze zvědavosti obrátila. A v té chvíli byla obrácena v solný sloup.

Hospodin chrлил v hněvu svém na Sodomu a Gomoru oheň a síru z nebe a zničil ta města se všemi lidmi a vypálil celou rovinu, takže se na ní nemůže ani sít, ani nic vzcházet, co roste ze země. Jen městu, do kterého vešel Lot, neublížil.

Když ráno odešel Abram ze svého stanu u řeky Hebronu, pospíchal k místu, kde včera mluvil s Hospodinem. A pohleděv k Sodomě a Gomoře a na rovinu před nimi, viděl, jak ze země vystupuje dým jako z vápenice.

Tak potrestal Bůh rozmařilost a krutost Sodomských a Gomorských a jen Lota, muže spravedlivého, z lásky k Abramovi, vytrhl zprostředka zkázy.

A byla obrácena v solný sloup

O velké poslušnosti

Abramovi, který tenkráté pásal svá stáda v kraji bersabském ⁹⁾, se jedné noci opět zjevil Hospodin a

Abram se velmi polekal. Bůh však řekl: „Neboj se, budu štítem tvým a velkou odplatou!“ Vyvedl ho před stan a pravil mu: „Vzhledni nyní k nebi a sečti hvězdy, můžeš-li. Tak četné bude tvoje potomstvo. Budeš otcem národů a jméno tvé nebude již Abram, nýbrž Abrahám, to jest otec mnohých. A manželce své nebudeš již říkat Sarai, nýbrž Sára, protože jí požehnám a dám jí syna, kterého nazveš Izák. Tobě a pokolení tvému daruji tuto zemi kananejskou, v níž přebýváš, pohostinnou, a učiním úmluvu mezi sebou a tebou.“

Tehdy padl Abrahám na tvář, zaradoval se a uvěřil.

Když pak minul čas, narodil se Sáře syn a Hospodin ji navštívil, jak slíbil. A nazváno bylo dítě to jménem Izák. Rostl, prospíval a otec ho velmi miloval.

Bůh uzavřel s Abrahámem smlouvu, podle níž ho učiní otcem nesčetných pokolení a bude jim záštitou navěky; Abraháma pak zavázal, že nebude mít jiných bohů a že vždy bude poslušen svého Hospodina. Při všech zkouškách, kterými se Pán chtěl přesvědčit o jeho věrnosti, Abrahám obstál. Ale Hospodin se rozhodl podrobit ho ještě jedné zkoušce, nad jiné těžké.

Když synáček Izák dospěl chlapeckého věku, zjevil se v noci Abrahámovi Bůh, zavolal ho jménem a pravil: „Vezmi Izáka, syna svého jediného, kterého miluješ, jdi do země Moria¹⁰⁾ a obětuj ho tam v oběť zápalnou na hoře, kterou ti ukážu.“

Vstal tedy Abrahám velmi časně, osedlal osla a vzal s sebou Izáka a dva služebníky. Nasekal také dříví k zápalné oběti a putoval do země Moria. Třetího dne již zdaleka viděl horu, kterou mu Bůh naznačil.

Když došli pod ni, nechal Abrahám služebníky se zvířetem na úpatí a řekl: „Půjdu s Izákem nahoru. Až se pomodlíme, vrátíme se k vám.“ Synkovi dal nést dříví, sám vzal do jedné ruky nádobu s ohněm, do druhé meč a šli nahoru.

Izák, který počínání otcovu nerozuměl, na cestě řekl:

„Tatínku...“

„Co chceš, synáčku?“

„Hleď, máme oheň i dříví, ale kde je zvířátko k zápalné oběti?“

„Bůh si opatří i zvířátko, synáčku.“

A stoupali dále.

Když došli nahoru, vystavěl tu Abrahám z kamení oltář, narovnal na něj dříví, a svázav svého syna, položil ho na ně.

Vzal meč a napřáhl ruku, aby Izáka zabil.

V té chvíli na něho z nebe zavolal hlas anděla Hospodinova: „Abraháme, Abraháme!“

„Zde jsem.“

A hlas mluvil: „Nevztahuj ruku na dítě a neubližuj mu! Poznal jsem, že se Boha bojíš a že bys pro něho nebyl ušetřil ani jediného syna.“

„Máme oheň i dříví, ale kde je zvířátko?“

Abrahám, ohlížeje se po hlasu, spatřil náhle v trní berana, který tam uvázl za rohy. Došel pro něho, Izáka rozvázal, a položiv na oltář skopce, obětoval ho v zápalnou oběť místo syna.

Andělův hlas se ozval podruhé: „Toto praví Hospodin: Že jsi to učinil, požehnám tobě a rozmnožím pokolení tvé jako hvězdy nebeské a jako písek, který jest na mořském břehu. Potomstvo tvé bude

dědičně vládnout branami svých nepřátel a v rodu tvém budou požehnáni všichni národové země.“

Pak se Abrahám se synkem vrátili k služebníkům, a zvednuvše se, šli nazpět do Bersabé.

Prvorozenectví za misku čočky prodané

Boží požehnání bylo s Abrahámem ve všech věcech po celý čas jeho života. Měl stáda velbloudů, skotu, ovcí i koz a Hospodin je obdařil plodností, takže se stále množila. Abrahám s nimi putoval za žírnou trávou z kraje do kraje a uzavíral smlouvy s králi těch zemí. Po smrti své manželky Sáry pojal ve vysokém věku novou ženu a také zde mu Bůh požehnal, dav mu celkem osm synů. Dědictví však odevzdal jedinému prvorozenému Izákovi, nevlastní pak jeho bratry velmi obdaroval a poslal je s jejich stády do země východní. Abrahám umřel, jsa velmi stár¹¹⁾, a byl pohřben v jeskyni, kterou kdysi v zemi kananejské za čtyři sta lotů stříbra¹²⁾ koupil pro tělo své manželky Sáry.

Požehnání Hospodinovo bylo také s Izákem. Také on putoval se stany a stády, zakládaje studnice a vcházeje ve smlouvy s drobnými králi těch krajů, kteří ho ctili. Byl ženatý již za časů otcových a jméno jeho ženy bylo Rebeka.

Izák a Rebeka měli dva syny, dvojčata, Ezaua a Jákoba. Ale Ezau přišel na svět o několik chviliek dříve a byl tedy prvorozeným, a to znamená, že on jest určen být dědicem a pánem svého rodu. Když se Ezau narodil, rodiče se ho polekali, neboť byl všecek rezavý a srstnatý jako plášť z ovčí vlny.

Když dorostly ty děti, stal se z Ezaua statečný lovec, který líčil na zvěř a pronásledoval ji v polích, Jákob pak byl jinoch mírný, bydlil s rodiči ve stanech a pásł stáda. Otec byl nakloněn divokému Ezauovi a rád jídal pokrmy ze zvěře, kterou mu syn nosil, ale matka nadevše milovala bílého Jákoba, a protože byla přesvědčena, že jest lepší, litovala, že prvorozeným není on. Ale také Jákob na ryšavého bratra žárlil.

Jednou si doma vařil z čočky jídlo. A stalo se, že právě v té chvíli přišel Ezau z lovu, uřícený a vyčerpaný.

„Prosím tě,“ pravil, „dej mi toho pokrmu, jsem k smrti unaven.“

„Prodej mi za něj své prvorozenství!“ odpověděl Jákob.

„Umírám hladem, k čemu mi tedy prvorozenství?“

„Odpřísáhni mi to!“

Ezau přísahal, prodal své prvorozenství a Jákob mu za ně dal chléb a jídlo z čočky.

Najedl se a napil a zas s lehkou myslí vyběhl do polí.

Za léta pak, když Izák zestárl, oslepl na obě oči. Poznav, že už nebude dlouho živ, povolal k sobě do stanu Ezaua, staršího svého syna, a ten přišel.

„Synu můj!“ pravil, protože ho neviděl.

„Jsem zde,“ ozval se lovec.

A Izák k němu mluvil: „Jsem již stár a neznám dne své smrti. Vezmi toulec a lučiště, vyjdi do pole a ulov mi zvěř. Připrav mi pokrm, jak jej rád jídám, přines mi, já pojím, a až se posilní má duše, požehnám ti, dříve než umru.“

Ale Rebeka, stojící před stanem, jejich rozmluvu slyšela.

Když Ezau vyšel se zbraní do pastvin, aby otci vyhověl, běžela k Jákobovi:

„Otec poslal Ezaua, aby mu přinesl zvěřinu, a až pojí, chce mu před smrtí požehnat.“

Poslechni, co ti přikazují: Jdi hned k stádu, vyber dva pěkné kozlíky, abych z nich mohla připravit dobrý pokrm, jaký rád jídá. Doneseš mu jej a on v domnění, že jsi Ezau, dá požehnání prvorozeného tobě.“

Odpověděl Jákob matce: „Víš, že bratr můj jest člověk srstnatý a já jsem hladký. Ohmatá-li mě otec, zjistí podvod a uvedu na sebe zlořečenství místo požehnání.“

„Ať padne jeho zlořečení na hlavu mou, a nikoli na tebe, synu můj!“ zvolala matka. „Ty mne však poslechni, jdi a přines!“

Šel tedy k stádu, vybral dva kozlíky a Rebeka z nich připravila chutný pokrm. Pak vzala nejlepší Ezaovy šaty a oblékla do nich Jákoba. Přinesla kůzlečí kožky, ovinula mu jimi ruce a hladkou část jeho hrdla, dala mu jídlo a chléb a poslala ho do otcova stanu.

„Kdo jsi, synu?“ ptal se slepý Izák, když ho mladší syn oslovil.

„Jsem Ezau, tvůj prvorozený,“ odpověděl Jákob. „Učinil jsem, jak jsi mi poručil. Prosím, abys pojedl a aby mi tvá duše požehnala.“

„Aj! Tak brzy jsi našel zvěř?“

„Že mi tak brzy přišla do rány, způsobil Hospodin, tvůj Bůh.“

„Přistup blíže, ať se tě dotknu, jsi-li můj syn Ezau, či nejsi.“

Přistoupil tedy Jákob k otci a on ho ohmatal; ale když cítil pod prsty srst kůzlečích kopí, nepoznal ho. Řekl:

„Hlas jest jistě Jákobův, ale tyto ruce jsou Ezaovy. Opravdu jsi můj syn Ezau?“

„Jsem,“ odpověděl Jákob.

Podal otci oblíbený pokrm a Izák jedl. Přinesl mu také vína a on pil.

„Přistup nyní a polib mě!“ rozkázal po jídle otec.

Jákob tak učinil, a když ucítil vůni roucha Ezaova, řekl: „Hle, vůně syna mého jest jako pole, jemuž požehnal Hospodin.“

A vyslovil nad Jákobem požehnání:

„Dej ti Bůh rosy nebeské a tučnosti zemské, hojnost obilí a vína. Nechť ti lidé slouží a národové se před tebou sklánějí. Budiž pánem bratrů svých a podrobeni ti budete synové matky tvé. Kdo by ti zlořečil, nechť jest zlořečen, a kdo by dobrořečil, ať jest požehnan.“

„Dej ti Bůh rosy nebeské a tučnosti zemské!“

A když Izák dokonal požehnání, a sotvaže vyšel Jákob ze stanu, hle, tu již přicházel Ezau, nesa zvěř. Také on připravil pokrm a přinesl jej otci.

„Kdo jsi?“ ptal se slepý.

„Tvůj prvorozený syn Ezau.“

Izák se zhrozil.

„Kdo je ten,“ zvolal, „který mi prve přinesl zvěřinu? Požehnal jsem mu a bude požehnaný.“

Když Ezau uslyšel otcova slova, rozhořčil se strašlivě a křičel hlasem velikým. A z jeho nesouvislého křiku bylo možno rozumět jen slovům: „Požehnej mi!“ A znova: „Také mně, můj otče!“

„Požehnání určené tobě uchvátil tvůj bratr. Ustanovil jsem ho pánem nad tebou a jeho bratry jsem mu dal za služebníky, obdařil jsem ho obilím a vínem. Co tedy ještě pro tebe mohu učinit, synu můj?“

Ezau ve své zuřivosti volal, až se to rozléhalo po stanech:

„Už dvakrát mě podvedl, odňal mi moje prvorozenství a teď také požehnání. Mně jsi

žádné nezanechal? Což máš jen jedno požehnání? Požehnej mi! Také mně, můj otče!“

A v hněvu svém plakal. Tehdy vztáhl Izák ruce a žehnal mu: „V tučnosti země budeš bydlet a v rose nebeské shůry. A mečem budeš živ a sloužit budeš svému bratru; ale přijde čas, že také ty budeš panovat a svrhneš ze své šíje jho.“

A Ezau odešel ze stanu.

Ale od těch dob nenáviděl Jákoba a v zuřivosti své si v srdci říkal:

„Na otce přijdou dny smutku; zabijí Jákoba.“ A poněvadž své vyhrůžky pronášel i u otcových stád a před pastýři, donesly se Rebece. Polekala se a zavolala si mladšího syna.

„Tvůj bratr se utěšuje tím, že tě zabije,“ mu řekla. „Poslechni mě a uteč do Háranu¹³⁾, k strýci Lábanovi. Až Ezau zapomene, co jsi učinil, a přejde ho hněv, pošlu pro tebe.“

Tak Jákob tajně prchl do Háranu k Lábanovi, bratru své matky.

Také Ezau, když poznal, že ztratil prvorozenství a že nemůže ani vykonat na bratrovi pomstu, odešel hněvivě z domova. Odebral se k nevlastnímu strýci Izmaelovi, muži stejně divoce žijícímu, který kočoval v kraji směrem k zemi egyptské. Oženil se s dcerou Izmaelovou a zůstal zde.

Jákob putoval z Bersabé do Háranu, hovoře cestou s Hospodinem a prose ho o pomoc.

Přišel jednoho odpůldne ke studnici, kam pastýři sehnali stáda, aby je napojili. „Odkud jste?“ ptal se Jákob. „Z Háranu,“ odpověděli a on poznal, že se přiblížil k cíli své pouti. „Znáte Lábanu, syna Náchorova?“ „Známe,“ řekli. Jákob čekal s pastevcí, až bude všechen dobytek pohromadě, a aj, blížila se sem krásná dívka se stádem ovcí. Jákob odvalil kámen svrchu studnice a napojil dívčino stádo. A byla to Ráchel, dcera Lábanova. Když si jinoch a dívka pověděli, kdo jsou, Jákob ji políbil a radostí zaplakal. A dovedla ho k otci. Tam zůstal, slouže Lábanovi.

Byla to Ráchel, dcera Lábanova

„Dej mi za manželku Ráchel, budu ti sloužit sedm let,“ řekl jednou strýci, neboť neměl nic, zač by ji koupil, a přišel sem chudý jako žebrák, toliko s holí, s kterou přebrodil řeku Jordán. Tak sloužil za Ráchel sedm let a bylo to v jeho očích jako něco málo dnů, protože ji měl rád. Ale když ten čas minul, lakotný strýc ho oklamal. „Služ mi ještě sedm let!“ řekl mu a svou dceru mu dal teprve tehdy, když se k tomu Jákob zavázal. Leč nechtěl ho od sebe propustit ani po druhých sedmi letech, neboť viděl, že

Izákovo požehnání jest s Jákobem, že se pod jeho rukama vše daří, stáda vzrůstají a to maličko, co Lában měl před jeho příchodem, že velmi vzrostlo. Když však Jákob naléhal na odchod, uzavřel s ním Lában novou smlouvu, podle níž se měli o přírůstek stád dělit tak, že vše, co bude mít srst jednobarevnou, bude Lábanovo, cokoli strakatou, Jákobovo. A hle, rodilo se od té chvíle více dobytka strakatého a tak také Jákob zbohatl.

Jákob sloužil u Lábanu celkem dvacet let a měl jedenáct synů, z kterých nejstarší Ruben, hoch silný a statečný, již dospíval a nejmladší Josef byl dítě. A toho otec nad ostatní miloval. Potom tedy Jákob shromáždil vše, co bylo jeho, rodinu, služebníky i velká stáda, a vydal se s nimi na dlouhou pouť k otci, aby se uvázal ve své dědictví.

Avšak na své cestě do země kananejské musil za Jordánem projít krajem, kam se od strýce Izmaela přestěhoval Ezau. A Jákob se obával, že nezkrotný Ezau nezapomněl ani za dvacet let.

Poslal tedy před sebou posly k Ezauovi do země Seiru¹⁴⁾ v kraji idumejském ¹⁵⁾, aby se bratrovi ohlásil a poprosil za vlídné přijetí sebe i své výpravy.

Ale poslové se vrátili se zprávou, nad níž se Jákob zhrozil: Ezau se již dověděl, že Jákob přichází, a sebral čtyři sta mužů stejně divokých jako on sám a jde s nimi proti bratrovi.

Jákob se velmi bál, že Ezau povraždí jeho, rodinu, děti i všechn lid. Rozdělil tedy vše na dva houfy, aby snad alespoň jeden zůstal zachován, kdyby bratr druhý pobil. Vzal také dvě stě koz s dvaceti kozly, dvě stě ovec s dvaceti berany, třicet velbloudů, čtyřicet krav, deset volů, dvanáct oslic a deset oslátek a vše to poslal před sebou, přikázav lidem, kteří stádo doprovázeli: „Potkáte-li mého bratra Ezaua, řekněte mu: Jsme služebníci služebníka tvého Jákoba a toto ti posílá. Neboť náš pán řekl: Usmírím ho darem a potom uzřím jeho tvář; snad přijme i tvář mou.“ Pak přepravil rodinu, služebníky i dobytek přes řeku Jordán a zůstal sám po celou noc, modle se k Hospodinu, aby ho zachránil.

Sotva se probralo ráno, Jákob již zdálky spatřil, jak rovinou proti němu postupuje Ezau a čtyři sta mužů s ním.

Shromáždil tedy svou rodinu, šel mu vstříc, jda napřed. A všichni se velice báli.

Když došli proti zástupu až na malou vzdálenost, Jákob se zastavil a poklonil se bratru sedmkrát až k zemi.

Divoký Ezau, muž rudě zarostlý, vyběhl se zbraněmi svými proti Jákobovi. A srdce toho, který vytrhl z domova, aby mstil starou křivdu, se náhle obměkčilo, on padl na šíji bratrovu, objal ho a líbal. A oba plakali.

Přišla rodina Jákobova a poklonila se. Přistoupila Ráchel s Josefem, miláčkem otcovým, kteří šli v houfu poslední, aby byli od nebezpečí nejdále, a také se poklonili.

„Kdo to jsou?“ tázal se dojatý Ezau.

„Dítka, které Bůh milostivě dal služebníku tvému,“ odpověděl Jákob.

„A jaké to bylo stádo, které jsme prve potkali?“

„Dar tobě, abych našel milost před tvýma očima.“

„Mám hojně, bratře můj, ponech si, co jest tvého.“

Avšak Jákob naléhal: „Nezdráhej se, prosím. Přijmi dar z mé ruky, poněvadž jsem viděl tvář tvou, jako bych viděl tvář Boží, a laskavě jsi mě přijal.“

Teprve pak Ezau svolil vzít dar.

A oba bratři se usmířili a rozešli se v lásce.

Ezau se vrátil do Seiru, Jákob, který se stády nemohl tak rychle postupovat, došel ve zdraví k městu Sichemu¹⁶⁾, které jest v zemi kananejské.

Později koupil pole, na němž zde rozbil tábor, a postavil tu oltář, jemuž dal jméno: Bůh silný, Bůh izraelský.

Oba bratři se usmířili

Příběh Josefův

Jákob putoval pak po zemi kananejské. Měl dvanáct synů, neboť po Josefovi se mu ještě narodil Benjamín, a tyto dva měl Jákob rád nad ostatní, hlavně však Josefa, jenž mu připomínal svou matku Ráchel, která zemřela u Efraty¹⁷⁾ a pochována byla na místě, které sluje Betlém. Také oba nejmladší bratři se milovali.

Josef, když byl v sedmnácti letech, pásal s bratry dobytek. Bratři ho však neměli rádi, žárlíce na něho pro otcovu lásku, a když mu Jákob daroval suknicí proměnlivých barev, byli přesvědčeni, že jim tím bylo ukřivděno, a nenáviděli Josefa tak, že s ním ani nedovedli laskavě promluvit.

Jednou měl venku na pastvě sen a bratrům jej vypravoval: „Vázali jsme snopy na poli a můj snop povstal. Zvedly se také vaše snopy a tomu mému se ukláněly.“ Bratři se na něho obořili: „Chceš snad kralovat nad námi, nebo budeš naším pánem?“ A pro ten sen ho nenáviděli ještě více.

Jindy měl doma zas sen a vypravoval jej otci a bratrům: „Zdálo se mi, že slunce, měsíc a jedenáct hvězd se mi klanělo.“ Otec mu domlouval: „Jaké divné sny to máš?! Což já, matka a jedenáct tvých bratrů máme přijít a klanět se před tebou až k zemi?“ Jákob o synových snech přemýšlel. Bratři však mu záviděli.

Stalo se, že s otcovými stády odešli od sídliště u Hebronu a pásali až u Sichemu. Miláčka Josefa si však Jákob nechal doma.

Řekl mu jednou: „Jdi a podívej se, jak se mají tví bratři a co se děje s dobytkem, vrať se a pověz mi to!“

Josef se vydal na cestu a šel až do Dothainu¹⁸⁾.

Bratři ho viděli přicházet již zdaleka a řekli: „Aj, mistr snů jde!“ A radili se na něho, jak by ho zahubili. „Zabijeme ho,“ řekli, „hodíme jeho tělo do nějaké studnice a řekneme, že ho roztrhala divoká zvěř. Uvidíme, nač mu vyjdou jeho sny.“ Nejstarší Ruben je však káral: „Neodnímejte mu hrdla!“ A když ostatní trvali na svém, pravil: „Neprolévejte krev! Vhodte ho do cisterny, která jest na poušti!“ Neboť zamýšlel Josefa po odchodu bratrů odtud vysvobodit, aby se navrátil k otci.

Když přišel Josef ke svým bratrům, strhli z něho suknicí proměnlivých barev, kterou mu daroval otec a spustili ho do cisterny, aby tam zahynul. Ta studnice byla létem vyprahlá a nebylo v ní vody.

Pak se usadili a jedli chléb. Ale Ruben od nich odešel.

Když pohlédli na rovinu, viděli, že se k nim blíží množství izmaelitských¹⁹⁾ kupců, kteří na velbloudech vezou do Egypta vonné věci, kadidlo a myrhu.

Řekl Juda, jeden ze starších bratrů: „Jaký zisk z toho budeme mít, zabijeme-li bratra? Nezabíjejme ho, jest to přece naše krev! Pojdte, prodáme ho Izmaelitským!“

Uposlechli ho, a když kupci jeli mimo ně, vytáhli Josefa z cisterny a prodali ho Izmaelitským za dvacet stříbrných.

Prodali ho Izmaelitským za dvacet stříbrných

Bratři odešli a Ruben se tajně vrátil k studnici, aby Josefa vysvobodil. Ale Josefa v ní už nenalezl. Tehdy roztrhl na znamení žalu své roucho. Pospíchal za bratry.

„Chlapec tam není,“ řekl jim, „jak se objevím před otcem?“

Bratři zabili kozla, smočili v jeho krvi Josefovou suknicí a poslali s ní k otci posly, aby řekli: „To jsme

našli. Pohleď, je-li to sukně tvého syna či není.“

A Jákob ji poznal. Zastřel si v bolesti tvář a hořekoval: „Divoká zvěř rozsápala a sežrala mého Josefa!“

V žalu si roztrhl roucho, oblékl si oděv žíněný²⁰⁾ a truchlil po svém synovi mnoho dní. A když se sešli všichni synové, aby ho těšili, utěšit se nedal, nýbrž řekl: „V zármutku sestoupím za synem svým do hrobu.“ A plakal velice.

Mezitím putoval Josef, otrok izmaelitských kupců, s nimi do Egypta a do největšího jeho města²¹⁾, kde seděl faraó, panovník té říše. Josefa koupil Putifar, dvořenín faraónův a velitel jeho osobní stráže.

Josef byl jinoch ušlechtilé postavy a krásného vzezření, a proto ho Putifar neposlal ven na otrocké práce na polích, nýbrž nechal ho v svém domě. A tam sloužil mnoho let. Byl pak Hospodin s ním a všechno, co činil, přivedl v jeho rukách k prospěchu. Vida to Putifar, učinil ho představeným celého hospodářství i všech věcí, které měl, takže se sám o nic nestaral a o ničem nevěděl kromě jídla, které jídal. A hned jak ho ustanovil správcem svého majetku, přál Hospodin domu toho Egyptana a bylo požehnání na všem, cokoli měl doma i na poli.

Ale Putifar měl za manželku ženu nešlechtnou a zlou. A ta se snažila Josefa svést, aby učinil zle jejímu muži. Josef, odpíraje jí, však odpověděl: „Hle, pán můj dal vše, co jest jeho, v mé ruce. Kterak bych kdy mohl učinit takovou nešlechtnost a hřešit i proti Bohu?“

A přestože ho přemlouvala ke zradě na pánovi den ke dni, nepovolil jí. Jednou, když pobýval v domě za prací, přistihla ho žena Putifarova samotného. Chopivši se ho za oděv, naléhala na něho velice. Ale on, vytrhnuv se jí, zanechal své roucho v jejích rukách a utekl od ní ven. Tehdy v hněvu vyběhla za ním, a mávajíc Josefovým šatem, svolala služebnice a služebníky:

„Pohleďte,“ křičela, „jakého hebrejského muže nám přivedl můj manžel! Přepadl mě a chtěl mi ublížit. Když jsem volala o pomoc, nechal toto roucho v mých rukách a uprchl!“

Schovala Josefův oděv u sebe, a když se od faraónova dvora vrátil Putifar, předložila mu roucho na důkaz; a slova, která promluvila k služebníkům, opakovala.

Uslyšev to Putifar, své ženě uvěřil.

Dal Josefa svázat a vsadit do vězení, do žalářní věže, v místo, kde seděli královští vězňové. Ale Hospodin neopustil Josefa ani zde.

Když pobyl ve věži nějakou dobu, poznal vrchní pán nad vězni, že jest Josef muž dobrý, pilný a zkušený, a jako Putifar dříve, svěřil mu vše, co měl pod mocí, takže se sám o nic nestaral a k ničemu nedohlédl. A zas se pod rukou Josefovou vše dařilo, protože byl Hospodin s ním.

Stalo se potom, že číšník krále egyptského, ten, který bděl nad faraónovými nápoji a pánu svému při hostinách podával číši, a královský pekař, ten, který panoval nad dělníky připravujícími pokrmy z mouky, se proti svému pánu provinili a že upadli v nemilost. Faraó dal oba úředníky vsadit do vězení, do věže žalářní, v které byl vězněm i správcem Josef. Byli tam dlouhý čas.

Jedné noci se jim zdál sen, královskému číšníkovi i pekaři, každému podle povahy jeho úřadu, a když k nim ráno přišel Josef, viděl, že jsou smutni.

„Proč jsou dnes vaše tváře smutnější?“ otázal se jich.

Odpověděli mu: „Měli jsme sen, a není, kdo by nám jej vyložil.“

Rozpomněl se Josef na sny, které míval doma, dokud žil s otcem a bratry, a řekl: „Zda výklad nenáleží Bohu? Vypravujte mi!“

Nejvyšší číšník tedy mluvil: „Zdalo se mi, že jsem před sebou viděl vinný keř a na jeho kmenu tři ratolesti. Réva jako by pučela pupenci a ty se rozvily v květ a ten se vyvinul v plod, který uzrál. A já, maje v ruce faraónovu číši, jsem do ní vytlačoval hroznovou šťávu a podával ji faraónovi k pití.“

Řekl mu Josef: „Tento jest výklad tvého snu: Tři révové ratolesti jsou tři dny. Po třech dnech vztyčí farao tvou hlavu, vrátí ti tvůj úřad a ty zas budeš podávat číši do jeho rukou, jako jsi dříve činil. Ale vyložil-li jsem ti tvůj sen dobře, nezapomeň na mne! Prosím tě, až vyjdeš z vězení, abys o mně učinil před faraónem zmínku a vysvobodil mě odtud. Byl jsem úkladem odveden z židovské země a zde jsem neučinil nic, proč bych měl být v žaláři.“

Když viděl nejvyšší pekař, že Josef úředníku nad nápoji vyložil sen v dobré, vyprávěl také: „Mně se zdálo, že jsem na hlavě nesl tři pletené koše. Ve vrchním z nich byly všeliké pokrmy ustrojené faraónovi pekařskou prací, a přilétali ptáci a z koše jedli.“

Jeho však Josef zarmoutil: „Tři koše jsou tři dny. Po třech dnech vezme ti farao hlavu, oběsí tě a slétnou se ptáci a budou z tebe jíst.“

Třetího dne byly faraónovy narozeniny a on, sedě u hostiny a nenalézaje mezi služebníky ani nejvyššího číšníka, ani pekaře, rozpomněl se na ně. I poručil, aby číšník byl dosazen znova v svůj úřad a vládce nad pekaři aby byl oběšen. Stalo se tak, jak předpověděl Josef.

Ale číšník, když zase nabyl před faraónovými očima milosti, v štěstí svém na doby zlé nevzpomínal a na Josefa nadobro zapomněl. Josef zůstal v žaláři.

Stalo se pak po dvou letech, že také farao měl sny. Zdalo se mu, že stál nad potokem. A z toho vycházelo z vody sedm krav tlustých a pěkných, které se pásly na dobré louce. Ale hned za nimi vystupovalo sedm krav jiných, churavých, hubených a velmi šeredných, že takových není vidět v celé egyptské zemi. A ty krávy ohavné sežraly ony krávy tučné, a ačkoli je pozřely, neztloustly o nic. Po tomto snu farao procitl.

Když usnul zas, zdálo se mu podruhé: Viděl, jak z jednoho stébla vyrostlo sedm klasů dobrých a plných. Za nimi vycházelo sedm klasů drobných, tenkých a uvadlých žhavým východním větrem. A pohltily ty klasy ubohé ony pěkné. I procitl farao podruhé a viděl, že to byl sen.

Ráno dal povolat všechny hadače egyptské a všechny mudrce země, vyprávěl jim, co se mu zdálo, ale žádný z nich nedovedl sny vyložit. Teprve tenkrát se rozpomněl nejvyšší číšník na Josefa. Pravitl faraónovi:

„Vzpomínám na provinění své, když pán můj, rozhněvav se na mne a na pekaře, dal nás vsadit do žaláře. Jedné noci jsme měli oba sen, každý podle poslání svého. A byl tam s námi hebrejský mládenec, který nám sny vyložil, a stalo se tak, jak předpověděl: já jsem byl navrácen k úřadu a pekař oběšen.“

Když to farao uslyšel, rozkázal ihned propustit Josefa ze žaláře a povolal ho k sobě. Josef, oholiv se a změniv roucho, přišel. A farao mu vypravoval své sny.

Odpověděl Josef: „Bůh ukázal faraónovi, co učiní. Oba sny jsou stejné. Sedm krav tučných a klasů plných jest sedm let blahobytu, sedm krav šeredných a klasů uvadlých jest sedm roků hladu. Přejde sedm let hojnosti a po nich sedm roků bídy, která pohubí království a v níž bude zapomenuto všeho, čím země egyptská oplývala. Že pak stejný sen faraónovi byl opakován, znamená, že jest od Boha a

tím jistěji se vyplní. Ať tedy vyhledá faraó muže opatrného a moudrého, kterého by ustanovil nad celým královstvím, a jeho úředníci ať v letech přebytku berou pátý díl vší úrody a shromažďují jej v rukách faraónových. Tyto zásoby budou v dobách hladu pokladem a země nezahyne.“

Líbila se ta řeč faraónovi i všem jeho dvořanům.

Řekl jim: „Což najdeme muže podobného tomuto, v němž jest duch Boží?“ A Josefovi pravil: „Poněvadž Bůh ti dal to všechno znát, ustanovuji tě vladařem nad vší zemí egyptskou a nad domem svým a kromě mne nikdo nad tebou nebude.“

Sňal z prstu prsten a dal jej na ruku Josefovi, oblékl ho v roucho kmentové²²⁾ a vložil mu na hrdlo zlatý řetěz. Rozkázal ho vozit ve svém druhém voze po zemi a drabantům²³⁾, kteří běželi před ním, volat na všecken lid: „Klaňte se!“

Tehdy bylo Josefovi třicet let, neboť tak dlouho pobyl na poušti s izmaelitskými kupci, v službách Putifarových a v žaláři.

Josef tedy byl správcem Egypta. Faraó ho oženil s dcerou knížete onského²⁴⁾ a dal mu jméno Safenat Paneach²⁵⁾; tak se Josef napříště jmenoval. Po sedm let vydávala země hojnost obilí a Josef shromažďoval polní úrodu ve skladištích všech měst v takovém množství, že jeho úředníci přestali už i počítat.

Ale sedm let hojnosti v Egyptě pominulo a počalo přicházet sedm roků bídy. Půda vyprahla žárem východních větrů, ztvrdla v kámen a nerodila. V zemi se rozmáhala nouze a lid počal volat k faraónovi o chléb. Ale ten řekl: „Jděte k Josefovi, a cokoli vám přikáže, učinite!“

Tehdy otevřel Josef všechny obilnice, sytil zemi egyptskou a zachránil lid od smrti hladem. A obyvatelé všech království sousedních také přicházeli k Josefovi, aby kupovali obilí. Neboť neúroda a hlad se rozšířily po vší zemi a všude byla bída veliká.

Tenkrát řekl také Jákob ke svým synům: „Co hledíte jeden na druhého? Slyšel jsem, že v Egyptě potravu mají. Jděte tam a kupte, abychom zůstali naživu.“ Neboť hlad byl také v zemi kananejské a nevyrostla ani tráva, kterou by mohl dobytek spásat.

Vzalo tedy deset synů Jákobových osly a vydalo se spolu s jinými do Egypta pro obilí. Nejmladšího Benjamína si otec ponechal doma, protože se bál, aby se mu na cestě nepříhodilo něco zlého.

A když po dlouhé pouti došli, odebrali se bratři k Josefovi a skláněli se před ním tváří až k zemi. Neboť ho nepoznali.

Ale Josef je poznal a rozpomenul se na sen ze svého mládí, ve kterém se snopy jejich klaněly snopu jeho.

„Odkud jste přišli?“ otázal se jich přísně.

„Jsme všichni synové jednoho otce ze země kananejské a přišli jsme nakoupit potravu.“

„Je zdrav váš otec, o němž jste mluvili? Jest živ?“ A nedal na sobě znát pohnutí.

„Zdrav jest služebník tvůj, náš otec,“ odpověděli a znova se mu hluboko klaněli.

Ale Josef, dověděl se, po čem toužilo jeho srdce, se stal tvrdým. Pravil jim: „Nemluvíte pravdu. Jste vyzvědači a přišli jste, abyste zjistili nepevná místa země.“

Oba sny jsou stejné

Polekali se: „Nikoli, pane náš, služebníci tvoji nebyli nikdy zvědy. Bylo nás dvanáct bratrů v zemi kananejské, ale nejmladší zůstal doma u otce a jednoho už není.“

„Vyzvědači jste!“ řekl jim Josef. „Budete zkoušeni vlastními slovy. Vyšlete jednoho ze svého středu, ať

se vrátí a přivede vašeho nejmladšího bratra.“ (Neboť Benjamína Josef velmi miloval.) „Ostatní zůstanete ve vězení. Přesvědčím-li se, že jste nemluvili pravdu, zemřete.“

A dal je všechny do vězení.

Třetího dne však je k sobě povolal znova.

Řekl jim: „Jsem spravedlivý muž a bojím se Boha. Jen jeden z vás zůstane ukován v žaláři a ostatní dovezte domů obilí, aby otec váš a vaše rodiny netrpěly hladem. Přiveďte ke mně svého nejmladšího bratra, a bude-li prokázáno, že jste mluvili pravdu, nebude vám ublíženo.“

Tehdy, stojíce před Josefem, mluvili spolu bratři židovsky. Dorozumívali se totiž s Josefem prostřednictvím egyptského tlumočnicka a mysli, že jim nerozumí. A říkali toto: „To jest trest za bratra, proti kterému jsme se provinili. Viděli jsme soužení jeho duše, když nás pokorně prosil, a nevyslyšeli jsme ho. Proto na nás přišlo toto soužení.“ Nejstarší Ruben jim pravil: „Zda jsem vám tenkrát neříkal: ‚Nehřešte proti chlapci!‘? Neposlechli jste a nyní jeho krev volá o pomstu.“

Ale Josef jim rozuměl. Odešel od nich a tajně zaplakal.

Pak rozkázal správci svého domu, aby jim dal na cestu potravin, aby jim odměřil zrní a každému z nich aby do pytle dal zavázat také měšec s penězi, za které obilí koupili. Bratra Simeona pak dal před jejich očima spoutat a odvést do vězení.

Bratři, naloživše na osly zásoby, odešli.

Ale stalo se na cestě, když v hospodě nocovali, že jeden z nich rozvázal pytel. A našel tam svůj měšec s penězi. Všichni se velmi poděsili, a bojíce se, že budou podezírání z krádeže, řekli si: „Čím nás to Bůh trestá?“

Navrátivše se pak k otci svému Jákobovi do země kananejské, vypravovali mu, co se jim přihodilo. A když mluvili o uvěznění Simeona a o rozkazu přivést do Egypta také nejmladšího Benjamína, otec se zarmoutil:

„Josefa již není, Simeona nemám a teď mi chcete vzít i Benjamína?“

Ale Ruben mu řekl: „Svěř mi ho! Nepřivedu-li ti ho zpět, zabij mé dva syny!“

Ale otec neustoupil: „Nepůjde s vámi. Josef zemřel, a kdyby se stalo něco ještě tomuto, přivedli byste mé šediny do hrobu.“

Když pak bratři vyprazdňovali pytle, každý z nich našel uzlík svých peněz. Polekal se toho otec i oni.

Tak zůstal Simeon v žaláři a oni se doma živili tím, co přivezli z Egypta.

Leč žhavé východní větry neustávaly, z vyprahlé země zrno nevzcházelo a hlad byl větší než prve. Jen v Josefových zásobárnách ještě bylo, a tak žádal Jákob své syny, aby se vypravili do Egypta znova a nakoupili potraviny.

Ale řekli mu: „Pošleš-li s námi Benjamína, půjdeme, pakli nepošleš, nepůjdeme. Neboť muž ten egyptský Safenat Paneach nám přikázal: ‚Přiveďte mi ho!‘ Neučiníme-li tak, zemřeme.“

Jákob se ještě dlouho bránil, ale vida, že by všichni zemřeli hlady, povolil jim. Vzali tedy dvojí peníze, na nákup i ony, které jim byly vloženy do pytlů, a ženy osly, vydali se všichni do Egypta.

Zas stáli před Josefem a hluboce se mu klaněli. A Josef, vida mezi nimi Benjamína, nařídil svému správci, aby je uvedl do jeho domu a připravil hostinu.

Správce tak učinil. Když tam byli vedeni, báli se, neboť nevěděli, proč se tak děje. Řekli si: „Jistě je to pro peníze, které jsme našli, a až přijdeme k němu, oboří se na nás, vezme nám osly a nás si nechá za otroky.“

Proto ve vratech domu přistoupili k správci a pravili mu:

„Našli jsme v pytlích své peníze a nevíme, kdo je tam dal. Neseme je zpět a vzali jsme také ty, za které chceme koupit potravu.“

„Nestarejte se o to a nebojte se!“ řekl správce. „Já jsem od vás za obilí peníze řádně přijal. A byly-li v pytlích, nemůže být jinak, leč že vám je tam vložil Bůh váš a vašeho otce.“

Vešel s nimi do domu a přivedl k nim z vězení Simeona. Dal jim také vody, aby si umyli nohy, a nakrmil jejich soumary.

V poledne přišel Josef domů a oni se mu poklonili.

„Je zdrav váš starý otec?“ zeptal se jich.

„Zdráv jest tvůj služebník.“

A vida Benjamína, miláčka svého, dlouho se na něho díval a řekl:

„To jest váš nejmladší bratr, o kterém jste mi vypravovali?“ A jemu: „Bůh ti žehnej, můj synu!“

Ale déle se ovládat nedovedl a vyběhl, hledaje, kde by mohl plakat. Vešel do pokojíka a plakal, neboť srdce jeho bylo pohnuto.

Umyl si tvář, vešel zas k bratrům a poručil služebníkům nosit jídlo.

A seděli bratři podle stáří svého proti Josefovi a jeho dvořanům, kteří jídali s ním, a on podával bratrům jídlo. Benjamínovi se pak dostalo pětkrát více než ostatním. I hodovali a hojně se s ním napili.

Příštího rána rozkázal Josef správci svého domu, aby naplnil jejich pytle obilím, co by jen zvířata mohla unést, aby jim navrch zas vložil jejich peníze a nejmladšímu z nich kromě toho ještě stříbrný Josefův pohár.

Tak se také stalo a mužové kananejští se vydali na zpáteční cestu.

Ale když vyjeli z města a nemohli být ještě daleko, řekl Josef správci: „Pronásleduj ty muže, a až je dohoníš, řekni jim: ‚Proč jste oplatili zlým za dobré? Číše, kterou jste odcizili, jest ta, z níž pívá můj pán.‘ „ Správce tak učinil, a když je na cestě dostihl a pověděl jim, jak rozkázal Josef, klidně mu odpověděli: „Proč mluví náš pán taková slova? Nic podobného jsme neučinili. Když jsme ze země kananejské přinesli peníze, které jsme v pytlích našli, jak bychom měli krást z domu tvého pána stříbro nebo zlato? Bude-li číše u někoho z nás nalezena, nechť zemře a my všichni ostatní půjdeme k tvému pánovi do otroctví.“

Řekl správce: „Dobře, ať se stane podle vašich slov!“

Každý z nich rychle složil svůj pytel na zemi a rozvázal. On pak prohledával. U nejstaršího začal, u nejmladšího přestal. A pohár byl nalezen u Benjamína.

Tehdy v zármutku roztrhli svá roucha. Vloživše pak náklad znova na osly, šli zpět do domu Josefova.

Když byli znova předvedeni před něho a před jeho dvořanstvo, padli na zem.

„Co jste to učinili?“ zeptal se Josef.

A jeden z nich, Juda jménem, odpověděl: „Co můžeme říci svému pánovi? Čím se ospravedlnit? Trestá nás Bůh. Jsme tvými otroky, i my, i ten, u něhož byla nalezena číše.

Josef však pravil: „Odstup ode mne, abych to učinil! Otrokem mým zůstane toliko ten, u něhož byla nádoba nalezena, vy jděte v pokoji k svému otci.“

I přistoupil k němu Juda a pravil: „Slyš mě, pane můj, který jsi jak sám farao, dovol, ať promluví tvůj služebník, a nehněvej se! Otec náš měl dva syny, které nade vše miloval, jednoho, který zemřel, a tohoto, který se mu narodil, když sám byl již stár. Rozkázal jsi nám, abychom ho přivedli, a otec, bojící se o něho, byl donucen hladem svolit k tomu. Pravil však: ‚Vezmete-li mi i tohoto a přijde na něho něco zlého, uvedete mé šediny do hrobu!‘ Přijdeme-li domů bez chlapce, s jehož duší jest spojena duše jeho, zemře. Prosím tě, pane můj, ať smím u tebe zůstat jako otrok místo hochy a jemu ať je dovoleno vrátit se. Jak bych mohl předstoupit před starého svého otce? Leč bych chtěl vidět trápení jeho.“

Zde se již Josef nedovedl ovládnout.

„Všichni ven!“ vykřikl.

Egyptští dvořané pospíšili z komnaty, takže Josef zůstal s bratry sám. A rozvzlykal se.

„Jsem Josef,“ řekl svým rodným jazykem. „Živ jest ještě můj otec?“

Ale nemohli dát odpovědi, neboť se velmi ulekli.

Josef padl na šiji svého bratra Benjamína a oba plakali. A líbal se se všemi bratry.

A mluvil k nim jejich řečí: „Jsem Josef, kterého jste prodali do Egypta. Ale nermuťte se proto. Nebyli jste to vy, kteří jste mě sem poslali, nýbrž Bůh mě sem přivedl před vámi, aby byly zachovány vaše životy. Dvě léta hladu jsou v zemi a ještě pět roků přijde, kdy se nebude ani orat ani síti. Pospěšte proto k mému otci a řekněte mu, co praví jeho syn Josef: ‚Učinil mě Bůh pánem všeho Egypta, přijď ke mně a neprodlévej. Budeš bydlet v zemi Gesen²⁶⁾ a budeš blízko mne, ty i synové tvoji i vnukové a stáda tvá. Budu o tebe pečovat, abys snad pro hlad nezahynul, ty i dům tvůj a cokoli máš.‘,

A znovu se s bratry objímal.

Avšak dvořané, které Josef z komnaty vyhnal, slyšeli ještě venku hlasité volání Josefovo a příhodu donesli faraónovi. A zalíbila se mu. Také on pozval Jákoba do Egypta, dal bratrům vozy, aby sem mohli dopravit své rodiny, bohatě je obdaroval, na jejich soumary rozkázal naložit tolik, co jen unesli, a Jákovovi kromě toho poslal deset oslů, kteří vezli nejlepší věci egyptské, a deset oslic s pokrmu na cestu.

Tehdy bratři, rozloučivše se s Josefem, brali se z Egypta do země kananejské ke svému otci.

Zvěstovali mu: „Josef jest živ a panuje ve vsí zemi egyptské.“

A Jákovovo srdce bylo zachváčeno mdlobou, neboť uslyšev to, nevěřil jim.

Vypravovali tedy o všem, co zažili, a opakovali mu Josefova slova. A když viděl egyptské vozy a dary faraónovy, uvěřil. Okřál jeho duch a zaplesal radostí velikou:

„Půjdu a uzřím ho, prve než umru.“

Obětoval pak Jákob Bohu.

A vypravil se do země egyptské se vším, což bylo jeho.

Mojžíš

Pokolení Jákobovo setrvalo v zemi egyptské čtyři sta třicet let. A bylo to pokolení velké. Všech duší Jákobových, které přivedl ze země kananejské, bylo s rodinou Josefovou sedmdesát. Tenkrát, když s nimi přecházel egyptské hranice a modlil se, zjevil se mu Bůh a řekl: „Já jsem Bůh silný, Bůh otce tvého. Neboj se sestoupit do Egypta, neboť učiním tam z tebe velký národ.“ Tak se stalo. Synové izraelští se rozmnožili a zesílili nadmíru.

Od dob Josefových se vystřídalo mnoho vládců země, zapomněli již na dobrodiní, které jim prokázal syn Jákobův, a vidouce růst jeho národa, báli se, aby Bůh jeho nevypudil bohy jejich. Řekl tedy farao: „Lid synů izraelských jest mnohý a silnější nad nás. Počínějme si opatrně, aby se nerozmohl.“ A ustanovil nad ním úředníky, aby od něho vybírali platy a trápili jej břemeny. Nadělal z Židů otroky a učinil jim život trpkým, sužuje je těžkými robotami v cihelnách, na polích, při stavbách průplavů a měst, i v díle takovém, jehož nebylo potřebí; jen aby je trápil. Ale čím více je utiskoval, tím více rostli a rozmáhali se. Tedy poručil král, aby každé novorozeně z lidu izraelského, které by bylo chlapec, bylo vhozeno do řeky a utopeno.

V té době žili muž a žena z pokolení Léviho, to jest z potomků Léviho, jednoho z dvanácti synů Jákobových. Těm se narodil chlapec, který byl velmi krásný. Matka ho ukryvala tři měsíce před královskými biřici, obcházejícími, aby vraždili děti. A když synáčka už déle schovávat nemohla, vzala ošatku, vymazala ji smolou, dala tam dítě a položila je do rákosí u břehu řeky. Opodál postavila svou starší dceru, aby zvěděla, co se s nemluvnětem bude dít.

Děvče vidělo, jak v průvodu svých dívek jde k řece faraónova dcera, aby se tu vykoukala. Dcera královská, vidouc mezi rákosím ošatku, rozkázala jedné ze svých dívek, aby ji vytáhla. Když ji otevřela a viděla plačícího chlapce, byla jata lítostí.

„Jistě je to jedno z hebrejských dětí.“

Byla jata lítostí

Vtom přistoupila sestra nemluvněte a pravila: „Mám jít a zavolat ti chůvu z hebrejských žen, která by ti to dítě odchovala?“

„Jdi!“ řekla faraónova dcera.

A chytrá dívka šla pro svou matku. A když ta přiběhla, řekla jí faraónova dcera:

„Vezmi toto dítě a odchovej mi je, dám ti mzdu, kterou zasloužíš.“

Tak matka zas dostala svého synáčka a královští biřicové nad ním už neměli moci.

Když chlapec odrostl, dovedla ho do paláce k dceři faraónově, jsouc smutná, že se s ním musí rozloučit, a blažená, že hoch bude jako syn královský. Dcera faraónova ho přijala za svého, dala ho vychovat a pojmenovala ho jménem Mojžíš, to jest: z vody vytažený.

V těch dobách se nátlak na Izraelské ještě zesiloval a oni umírali pod těžkými robotami. Mojžíš však nikdy nezapomněl na své hebrejské bratry, navštěvoval je a hleděl na jejich trápení. Stalo se jednou, že užířel egyptského dozorce, jak bije muže hebrejského, jednoho z bratří jeho. Mojžíš se rozohnil prudkým hněvem, a vida, že nablízku nikdo není, Egyptana zabil a zahrabal ho v písku. Neboť maje volit mezi pohodlím ve faraónově paláci a mezi svým lidem, rozhodl se pro protivenství a utrpení se svým národem.

Druhého dne vyšel a viděl, jak se dva Hebrejští vadí a jak jeden z nich druhého uhodil.

„Proč biješ člověka, který jest tvým bratrem?“ řekl mu Mojžíš.

Ale ten se na něho obořil: „Kdo tě ustanovil soudcem nad námi? Chceš mne snad zabít, jako jsi zabil Egyptana?“

Z toho poznal Mojžíš, že jeho včerejší skutek nezůstal utajen.

A opravdu se věc donesla k faraónovi a on chtěl Mojžíše usmrtit. Ale Mojžíš uprchl do krajiny madiánské²⁷⁾, žil tam a oženil se s dcerou knížete té země.

Stalo se, že křik sužovaného lidu izraelského pronikl až nebesům a že se Hospodin rozpomněl na smlouvu svou s Abrahámem, Izákem a Jákobem. A shlédł na svůj lid.

Mojžíš pásł stáda tchána svého Jetra, knížete madiánského, a dal je hnát hluboko do pouště, až přišel k hoře Oreb²⁸⁾. Tam se mu zjevil Bůh v plameni keře, který hořel, oheň však jej nestravoval. Když Mojžíš spatřil podivný ten zjev a šel blíže, aby se přesvědčil, proč keř hoří a neshoří, uslyšel zprostředku ohně hlas: „Mojžíši! Mojžíši!“

„Zde jsem.“

Hlas pravil: „Nepřistupuj sem a zuj obuv, neboť místo, na kterém stojíš, jest země svatá. Já jsem Bůh otce tvého, Abrahámův, Izákův a Jákobův.“

A zakryl Mojžíš svou tvář, aby nespatrił Boha.

Hospodin mluvil: „Viděl jsem trápení svého lidu, slyšel jsem jeho křik pro ukrutnost úředníků a znám jeho bolest. Proto jsem sestoupil, abych jej vysvobodil z rukou egyptských a odvedl jej odtud do země oplývající mlékem a medem, do země kananejské, jak jsem slíbil. Pošlu tě k faraónovi a vyvedeš syny izraelské z Egypta.“

Řekl Mojžíš: „Kdo jsem já, abych šel k faraónovi a vyvedl syny izraelské ze země?“

„Budu s tebou. Až vyvedeš lid ten z Egypta, budete mi obětovat na této hoře.“

Mojžíš odpověděl: „Půjdu-li k nim a řeknu: ‚Posílá mě Bůh našich otců,‘ řeknou mi: Jak se jmenuje? Co jim odpovím?“

Pravil Hospodin: „Jsem, který jsem. A ty řekni synům izraelským: ‚Ten, který jest, mě poslal k vám.‘ „

A Bůh mluvil dále: „Vyvedu vás z trápení egyptského. Jdi se staršími lidu k faraónovi a pověz mu: ‚Potkal se s námi Hospodin, Bůh hebrejský; chceme jít na poušť a Hospodinovi tam obětovati.‘ Vím, že vám to král nedovolí, ale vztáhnu ruku, budu bít Egyptské a propustí vás.“

„Neuvěří mi,“ řekl Mojžíš, „a řeknou: ‚Neukázal se ti Hospodin.‘ „

„Co máš v ruce?“

„Hůl,“ odpověděl Mojžíš.

„Hod' ji na zem!“

Učinil tak a proměnila se v hada. A Mojžíš před ním utíkal.

„Vztáhni ruku svou a chyt' ho za ocas!“

Když se tak stalo, obrácen jest had zase v hůl.

„Aby věřili, že se ti ukázal Hospodin,“ pravil Bůh.

Ale Mojžíš se vymlouval dále: „Prosím, Pane, nejsem muž výmluvný, má ústa jsou zpozdlá a jazyk neobratný.“

„Budu v tvých ústech.“

Hospodin domluvil a hořící keř zhasl. A Mojžíš se vrátil k tchánu svému Jetrovi. Rozloučil se s ním, a jsa poslušen hlasu Hospodinova, vydal se s ženou a svými syny do Egypta. Ti cestovali pouští na oslech, Mojžíš pak v ruce nesl Boží hůl.

Bůh mu poslal vstříc Áróna, jeho bratra; oba se potkali a políbili. Šli spolu a shromáždili všechny starší synů izraelských. A ti uvěřili, že Mojžíš mluvil s Hospodinem a Bůh že viděl jejich soužení.

Potom šli Mojžíš s Árónem k faraónovi. A byl to již jiný farao než onen, který hleděl Mojžíše usmrtit, neboť ten zemřel.

Bratři faraónovi řekli: „Bůh izraelský praví: ‚Propuště lid můj, aby mi na poušti obětoval!‘ „ Král se však na ně obořil: „Kdo je Hospodin, abych uposlechl jeho hlasu? Neznám ho a Izraelské nepropustím. Zdržujete lid od práce! Jděte k svým robotám!“

Rozkázal naopak, aby hebrejský lid byl ještě více soužen. Poněvadž se v té zemi vyráběly cihly z hlíny a slámy, nařídil, aby od dnešního dne izraelským otrokům žádná sláma dávána nebyla, nýbrž aby si ji k práci musili sami hledat; ale počet cihel, které mají denně narobit, aby zůstal týž. Rozběhli se tedy lidé po vsí zemi, trhali strniště místo slámy, ale se svým denním úkolem hotovi být nemohli; a byli dozorcí mrskáni. Vyslali své starší k faraónovi, aby za ně prosili, ale ten řekl: „Zahálíte, zahálíte, a jen proto mluvíte: ‚Pojďme a obětujme Hospodinovi!‘ Sláma se vám dávat nebude a počet cihel se nezmenšuje.“ A Izraelští reptali. Ne však proti svým trýznitelům, nýbrž proti Mojžíšovi a Árónovi, říkajíce jim: „Od té chvíle, co jste vešli k faraónovi, vede se nám ještě hůře.“

Tedy poslal Hospodin Mojžíše a Áróna k faraónovi znova. Árón hodil svou hůl před krále a jeho dvořany a obrátila se v hada. Farao povolal mudrce a čarodějníky. Ti pomocí čarů udělali totéž a také jejich hole se proměnily v hady. Ale hůl Árónova je všechny pozřela. Král zatvrdil své srdce a Izraelské nepropustil.

Bůh začal bít Egypt těžkými ranami. A bylo těch ran deset.

Árón vztáhl ruku s holí a voda v řece se proměnila v krev. Ryby pomřely a lidé kopali okolo řeky, hledající vody k pití. Ale egyptští čarodějníci učinili totéž. A farao Izraelské nepropustil.

Árón vztáhl ruku s holí a z řeky vylezlo množství žab, které vnikly do polí, do všech domů, do lože faraónova, do pecí i těsta. Učinili čarodějníci totéž, ale vyhubit žáby nedovedli. Farao tedy zavolal bratry: „Modlete se k Hospodinovi, ať odejme žáby, a propustím ten lid, aby mu obětoval.“ Ale když se tak stalo a metla byla od Egypta odňata, okřálo faraónovo srdce a slibu nedostál.

Tehdy udeřil Árón holí v prach a ten se všecek proměnil v hmyz a soužil lidi i dobytčata. Chtěli to učinit také čarodějové, ale nemohli. Farao však neposlechl.

Pak bil Hospodin zemi egyptskou množstvím všelikých červů, kteří zaplavili celou zemi kromě krajiny gesenské, kde bydlili synové izraelští. Povolal farao Mojžíše a Áróna a řekl jim: „Obětujte tedy svému Bohu, ale tu v zemi, a nikoli na poušti.“ Ale Mojžíš odpověděl: „Nemůžeme tak učinit, Bůh nám přikázal, abychom šli cestou tří dnů na poušť a obětovali mu tam.“ Odpověděl farao: „Propustím vás. Dále však neodcházejte. Modlete se za mne.“ Červi byli ze země odňati, ale farao, vida, že nastalo ulehčení, slovo porušil.

Poslal tedy Bůh na dobytek těžký mor a hynulo mnoho koní, oslů, velbloudů, volů a ovcí, ale ze stád synů izraelských nezašlo zvíře ani jediné. Ale farao zatvrdil své srdce a lid nepropustil.

Hodil svou hůl a obrátila se v hada

Řekl Hospodin oběma bratrům: „Vezměte plné hrsti popela a ať jej Mojžíš před faraónem hází k nebesům.“ Šli ke králi a učinili tak, jak Bůh přikázal. A padly na lidi a hovada ohavné vředy, a když poslal farao pro čarodějníky, nemohli přijít, protože byli sami plni vředů. Avšak farao hlasu Hospodinova neuposlechl.

Vztáhl tedy k Božímu rozkazu Mojžíš ruku k nebi a nastalo strašlivé hřímání, déšť a krupobití, jakého v zemi egyptské nikdy nebylo, a pomřelo na polích mnoho dobytka a lidí, rané obilí bylo potlučeno a stromové zpřeráženo. Toliko v zemi Gesen krupobití nebylo. Povolal tedy faraó Mojžíše a Árona a řekl: „Hospodin váš jest Bůh mocný a zhřešil jsem proti němu. Modlete se, ať přestane krupobití, a já vás propustím.“ A když rozprostřel Mojžíš ruce k nebesům, bouře ustala; ale faraó Izraelské nepropustil.

Přišli znova bratři k faraónovi a řekli mu: „Takto praví Hospodin Bůh hebrejský: Jak dlouho mi chceš vzdorovat? Propuť můj lid, ať mi obětuje! Neučiníš-li tak, uvedu zítra na kraj kobyly. Přikryjí povrch země, snědí, co zůstalo po krupobití, ohryžou každý strom na poli a naplní všechny vaše domy, jak to nezažil nikdo z předků tvých od počátku, co bydlíte v této zemi.“ Když to promluvili, Mojžíš s Áronem od faraóna rychle odešli. Jeho dvořané pak ke králi mluvili: „Dlouho-li nás budou soužit? Což nevidíš, že jest Egypt zničen? Propuť ty muže, ať slouží svému Bohu!“ Mojžíš a Áron byli znova povoláni před faraóna a ten jim řekl: „Jděte a služte Hospodinu!“ A otázal se: „Kdo jsou ti, kteří mají jít?“ Odpověděl Mojžíš: „Půjdeme se svými rodinami i stády.“ Král se na něho obořil: „Ne tak! Směj jít toliko muži!“ A vyhnal je od sebe. Tehdy vztáhl Mojžíš hůl a Bůh uvedl na zemi východní vítr a ten vál celý den a celou noc, k ránu pak přinesl kobyly, které přikryly povrch země, že jej nebylo vidět, sežraly vše, a v celém Egyptě nezůstalo nic zeleného ani na stromech, ani na poli. Faraó spěšně povolal Mojžíše s Áronem a slíbil propustit lid, jen bude-li tato rána od něho odňata. Ale když Bůh na modlitby bratrů obrátil vítr od západu, který zachvátiv kobyly, uvrhl je do Rudého moře, takže nezůstala ani jediná, znova se zatvrdilo srdce faraónovo.

Řekl Hospodin k Mojžíšovi: „Vztáhni ruku k nebi a bude tma na zemi egyptské, že ji budou hmatat.“ A stalo se tak a přehustá tma byla po tři dny, že neviděl jeden druhého; ale všichni Izraelští měli v příbytcích světlo. Faraó, poslav pro Mojžíše, řekl: „Jděte a služte Hospodinu! Děti směj jít s vámi, váš dobytek zde zůstane.“ Mojžíš odpověděl: „Dobytěk s námi půjde a nezůstane tady ani kopyto, neboť právě z něho budeme obětovat Hospodinu, a dokud nepřijdeme na poušť, nevím, co bude žádat.“ Rozzlobil se faraó: „Odejdi ode mne a varuj se ještě uvidět mou tvář, jinak zemřeš.“ Privil Mojžíš: „Dobře jsi řekl; neuzřím už tvou tvář.“ A na zemi egyptskou přišla desátá rána, nejhorší.

Bůh ústy Mojžíšovými nařídil lidu izraelskému, aby na čtrnáctého dne toho měsíce každý hospodář připravil k jídlu beránka a jeho krev aby pomazal dveře příbytku. Večeři pak nechť všichni jedí rychle, ať jsou přepásáni, mají obuv na nohách a hůl v ruce, neboť té noci je Hospodin vyvede z Egypta.

A o půlnoci toho dne šel anděl Hospodinův po zemi egyptské a pobíjel všechno prvorozené od syna faraónova, jenž sedět měl na jeho stolci, až do prvorozeného děvečky obsluhující žernov a až do prvorozeného všech zvířat. Vstali všichni Egyptští a vzešel velký křik v zemi, neboť nebylo domu, kde by nebylo mrtvého, kromě příbytků izraelských; beránčí krev na dveřích byla andělu znamením, aby tam se smrtí nevcházel.

Té noci vyšel Izrael z Egypta s rodinami i stády počtem šestkrát sto tisíc mužů starších dvaceti let a schopných bojovat, ženy a děti nepočítajíc.

A šlo s nimi také mnoho lidu jiného, prchajícího z otroctví. Všichni nesli nevykvašené těsto do šatů zabalené, poněvadž nemohli prodlévat a na cestu si připravit pokrmů, a z toho těsta napekli cestou placek a jedli. Vyšli vojensky spořádáni a v čele s Áronem a Mojžíšem, který do země zaslíbené vzal i kosti Josefovy.

Bůh je vedl cestou přes poušť, která je při Rudém moři²⁹⁾. Předcházel je ve dne sloupem oblakovým, aby věděli kudy jít, a v noci v sloupu ohnivém, aby jim svítil, takže mohli být na pochodu dnem i nocí.

Když v Egyptě pominula hrůza ze záhuby všeho prvorozeného, oznámili faraónovi, že lid prchá ze země. A faraónovi bylo líto takového množství otroků, které ztrácí, a tolika dobytka, který jde s nimi,

takže řekl: „Co jsme to učinili, že jsme propustili lid Izraele, aby nám už nesloužil?“

Rozkázal zapřáhnout svůj válečný vůz, postavil se v něm, dal osadit šest set jiných vozů válečných a s hejtmany svými a množstvím jezdců pronásledoval Izraelské. A jeho vojsko bylo jako mrak ženoucí se pouští.

Izraelští právě tábořili na břehu Rudého moře. Když vpodvečer pohleděli a seznali, že se blíží farao, pojal je strach a začali reptat jako tenkrát, když Mojžíš, opustiv pohodlí královského paláce, zastal se bitého otroka, jednoho z bratrů svých. Říkali:

„Což nebylo dosti hrobů v Egyptě, že jsi nás potřeboval vodit sem, abychom zemřeli na poušti? Co jsi nám to učinil, že jsi nás vyvedl z otroctví? Lépe nám bylo sloužit Egypťanům než umírat.“

Ale Mojžíš jim pravil: „Nebojte se, Hospodin bude bojovat za vás.“

A večer, dříve než se mohlo faraónovo vojsko přiblížit, postavil se oblak, ten, který je vedl cestou pouští, mezi ně a Egyptské, takže se nemohli k sobě přiblížit. Egypťským ukazoval svou temnou stranu a byl jim nocí, Izraelským však osvěcoval temnotu.

„Zdvihni hůl svou a vztáhni ruku nad moře!“ řekl Hospodin Mojžíšovi.

Učinil tak a Bůh rozdělil moře horkým větrem východním, prudce vanoucím po celou noc, a když se rozestoupily vody, byla na jejich místě suchá země. Tudy přešli synové izraelští.

Za prvního rozbřesku jitra všechna jízda faraónova, vozy i jezdcí, jali se honit Izraelské a vešli za nimi do moře.

Tehdy řekl Hospodin Mojžíšovi: „Vztáhni ruku nad vody!“ Stalo se tak a moře se hned na úsvitě vracelo v místa, kde bylo předtím, a Egypťští se hnali proti němu. Vrazil Hospodin Egypťské doprostřed vod a ty se zavřely nad nimi a zatopily vozy a jezdce se vším vojskem faraónovým, takže nezůstal z nich naživu nikdo.

Tak vysvobodil Hospodin v ten den Izraelské z poroby egypťské, a uvěřil lid, že jest Hospodin větší nad ostatní bohy, a uvěřil Mojžíšovi, jeho služebníku.

A byl jásot a plesání veliké a Maria prorokyně vzala do ruky buben a vyšly za ní všechny ženy s bubny a píšťalami a zpívaly:

„Síla má a píseň jest Hospodin, neboť vysvobodil mě. On jest Bůh můj silný, proto stánek sdělám jemu, on jest Bůh otce mého, proto velebit ho budu. Vozy faraónovy i vojsko jeho uvrhl do moře, propasti přikryly je a vpadly do hlubiny jako kámen. Pravice tvá, Hospodine, oslavena jest v síle, pravice tvá, ó Hospodine, potřela nepřítele.“

Desatero Božích přikázání

Třetího měsíce po vyjití z Egypta přišel lid izraelský na poušť sinajskou a položil se tu táborem pod horou.

Tehdy svolal Mojžíš starší lidu a oznámil jim, co mu řekl Hospodin. Ať vypere lid svá roucha, ať svěťí dva dny zdrženlivostí a ať jest připraven ke dni třetímu. Neboť Hospodin sestoupí na horu Sinai. Nikdo

z lidí tam však nesmí vycházet ani dotýkat se okrajů hory, a kdokoli by tak učinil, bude ukamenován nebo zastřelen šípem, ať člověk či zvíře, a nesmí se ho dotknout lidská ruka.

Starší lidu ta slova oznámili Izraelským a ti odpověděli: „Učiníme, co rozkázal Hospodin.“ Ráno třetího dne nastalo hřímání a blýskání a hustý oblak zahalil Sinai. Ozval se zvuk trouby nadmíru silný, až se zhrozil v táboře všechen lid.

Mojžíš vyvedl Izraelské pod horu a rozestavil je okolo ní. Celý Sinai se kouřil, vycházel z něho dým jako z vápenice a hora se velmi otřásala, neboť sestoupil na její vrchol Bůh v ohni. Také zvuk trouby se rozmáhal a sílil náramně.

Bůh povolal Mojžíše na vrchol hory a on tam vystoupil.

A mluvil tam s Hospodinem.

Když sešel, oznámil lidu přikázání a to, co rozkázal Bůh. Rozkázal pak takto:

„Já jsem Hospodin Bůh tvůj, kterýž jsem tě vyvedl ze země egyptské, z domu služby. Nebudeš mít jiných bohů mimo mne. Neučiníš si sochy ani obrazu, aby ses jim klaněl. Neboť já jsem Hospodin Bůh tvůj, Bůh silný a žárlivý, navštěvující nepravost otců na synech do třetího a čtvrtého pokolení těch, kteří mě nenávidí, a činící milosrdenství nad tisíci těmi, kdož mě milují a zachovávají má přikázání.

Nevezmeš jméno Hospodina Boha svého nadarmo!

Pomni, abys den sobotní světil. Šest dní budeš pracovat a dělat všechno své dílo, ale odpočinek dne sedmého náleží Hospodinu Bohu tvému. Neboť v šesti dnech učinil Hospodin nebe a zemi, moře a vše, co na nich jest, a odpočinul dne sedmého; a posvětil jej.

Cti otce svého i matku svou, aby se prodloužily dny tvé na zemi, kterou Hospodin Bůh tobě dá.

Nezabiješ.

Nesesmilníš.

Nepokradeš.

Nepromluvíš proti bližnímu svému křivého svědectví.

Nepožádáš domu bližního svého, aniž požádáš manželky jeho, ani služebníka, ani děvky, ani vola, ani osla, a nic, což jeho jest.“

Tak promluvil Bůh ústy Mojžíšovými k Izraeli.

Veškeren lid pak viděl kouřící se horu a blýskání a slyšel hřímání a zvuk trouby. I bál se a stál zdaleka.

Když Mojžíš oznámil lidu rozkaz Hospodinův, odebral se opět na Sinai a horu Boží přikryl oblak. Čtyřicet dní zde rozmlouval Mojžíš s Bohem; o svatostánku, který Hospodinu v táboře vystaví, o arše úmluvy, truhlici zlaté, v níž budou uschovávány kamenné desky s přikázáními a chléb mana. A mluvil s Hospodinem o zákonech, které má dát Izraeli.

Když bylo dílo dokonáno a Mojžíš rozkazy Boží sepsal, radoval se velice. Neboť zákony zajisté učiní z lidu vrtkavého a egyptským modloslužebnictvím pokaženého lid jedné mysli, hodný, aby vešel do země zaslíbené a rozšířil slávu Hospodinovu. A chystal se sestoupit z hory.

Tak promluvil Bůh ústy Mojžíšovými

Dole v táboře byli zatím jati strachem. „Co se přihodilo, že nepřichází?“ ptali se mezi sebou. „Co jest s mužem tím a co jest s Bohem?“ A bojíce se, že Mojžíš zahynul, domnívali se, že budou bez Boha. Běželi proto k Árónovi:

„Vstaň a udělej nám bohy, kteří by šli před námi.“

A on vida, že má co činit s množstvím k zlému nakloněným, jim povolil. Rozkázal, aby odňali svým ženám, synům i dcerám zlaté náušnice a přinesli mu je. Z těch slil po vzoru egyptském podobu telete. Učinili z kamení oltář a zlaté tele postavili na ně.

A řekli: „To je bůh tvůj, Izraeli, který tě vyvedl ze země egyptské.“

Nazítří časně vstali a obětovali teleti dobytčata obětí zápalnou. Sedl lid, jedl a pil, potom vstali, hráli a tančili.

V té chvíli scházel Mojžíš z hory Sinai, maje v rukou desky po obou stranách popsané; byly dílem Božím a také písmo bylo Boží. Provázel ho Jozue z pokolení Efraimova, který na něho na hoře čekal. Tváře jejich zářily milostí Hospodinovou a radovali se.

Když sestupovali, uslyšel Jozue hluk a lekl se: „V táboře jest boj.“

Mojžíš poslouchal a odpověděl: „Není to křik poražených, ani jásot vítězů, slyším zpěv.“

A když se přiblížili k stanům, uviděli modlu zlatého telete a lid, po zvyku egyptském obnažený, jak kolem ní tančí a zpívá. Roznítit se Mojžíš prchlivostí strašlivou, a zdvihnuv obě desky, mrštil jimi na zem a rozrazil je. A z brány tábora vykřikl: „Kdo jsi Hospodinův, ke mně!“

Shromáždili se k němu všichni synové kmene Lévi.

Těm řekl: „Opásej se každý mečem, běž od brány k bráně a bij!“

Učinili tak synové Léviho a v ten den padlo z lidu na tři tisíce mužů. Mojžíš pak srazil zlaté tele z oltáře, spálil je v ohni, setřel je až na prach a vysypal na vodu.

Druhého dne se modlil k Bohu: „Zhřešil ten lid hříchem velikým. Odpuť jim hřích jejich, a ne-li, vymaž mě, prosím, ze své knihy, kterou jsi psal.“

Řekl Hospodin: „Vymaži z knihy své toho, kdo proti mně zhřešil. Ty pak ved' tento lid, kam jsem ti rozkázal.“ Pravil také Bůh: „Vytesej desky kamenné podobné prvním a napíši na ně slova, jež byla na oněch, které jsi rozrazil.“

Učinil tak Mojžíš, vystoupil znovu na horu Sinai a pobyl tam čtyřicet dní a nocí.

Lid nestatečný

Mojžíš vedl Izraelské nejprve do pouště u moře Rudého, pak na poušť Sur a potom na poušť Sin³⁰⁾. A na neobydlených místech žili čtyřicet let, putující se svými stany a stády z místa na místo, neboť obilí zasévat nemohli, píče byla brzy spasena a vody tu bylo málo. Do úrodných krajů jim pak králové těch zemí vejít nedovolovali, vysílající proti nim svá vojska a bojující s nimi. Ale neubývalo jich, a když na poušti sinajské Hospodin Mojžíšovi rozkázal, aby sčítl svůj lid, napočítal 603 550 mužů starších dvaceti let a schopných bojovat. Do země kananejské, kterou pro ně přislíbil Abrahámovi, Izákovi a Jákobovi, je však Bůh nepouštěl, neboť vyvoliv si tento lid, aby rozšířil jeho jméno, chtěl jej mít statečný a nejdříve z něho vymýtit vše slabé.

Neboť to byl lid bojácný a navyklý otročit těm, kteří mu panovali. Ale proti Mojžíšovi, který je vedl do země zaslíbené, reptali stále a bouřili se.

„Dej nám vody, abychom pili!“ volali k Mojžíšovi, když se položili táborem v Rafidim³¹⁾, kde nebylo pramenů. A radili se, aby proti němu povstali.

„Proč se na mne umlouváte? Proč pokoušíte Hospodina?“ řekl jim Mojžíš.

Ale křičeli: „Proč jsi nás vyvedl z Egypta? Abys nás s našimi syny a stády umožnil žít? Jest Hospodin uprostřed nás, či není?“

A Mojžíš šel na rozkaz Hospodinův s několika staršími lidu do hor a udeřil holí o skálu Oreb. A vyšel z ní pramen.

Jindy se lid proti Mojžíšovi bouřil: „Nemáme chleba. Proč jsme nezemřeli v zemi egyptské, kde jsme sedávali nad hrnci masa a najídali se chleba do sytosti?!“

Řekl Hospodin Mojžíšovi: „Dám jim chléb.“

Ráno spadla rosa okolo tábora a na povrchu pouště se ukázalo něco kulatého a drobného jako jíní na zemi. „Co je to?“ říkali si, neboť nevěděli. A řekl jim Mojžíš: „To jest chléb, který vám dává Hospodin.“ Sbírali tedy, jedli a dávali do košů a nazvali pokrm ten mana³²⁾, neboť se tázali: „Man hu?“ A to značí: „Co je to?“ Mana chutnala jako koláč s medem a sbírali ji po celý ten čas každého jitra, dokud nepřišli do země kananejské.

Pak se bouřili proti Mojžíšovi a nařikali: „Kdo nám dá, abychom se najedli masa? Vzpomínáme na ryby, které jsme v Egyptě zadarmo jídali, na okurky, melouny, pór, cibuli a česnek. A zde nic nemáme, kromě té many před očima.“

Tehdy se Mojžíš, zoufalý nad vrtkavostí toho lidu, modlil k Hospodinovi: „Zplodil jsem já všechn tento lid, že mi rozkazuješ, abych jej nesl na rukách, jako nosí chůva děťátko, do země, kterou jsi zaslíbil jejich otcům? Kde mám nabrat masa? Prosím, raději mě usmrť, abych nehleděl na své trápení.“

Rozzlobil se Hospodin a pravil: „Řekni lidu: ‚Zítřa budete jíst maso. Ale ne toliko den, ani dva, ani pět, ani dvacet, ale po celý měsíc, až vám chřípěmi poleze a zoškliví se, protože jste plakali před Hospodinem a říkali mu: Proč jsi nás vyvedl z Egypta?‘,“

A strhl se vítr, a zachvátiv křepelky od moře, spustil je na stany tak široce a dlouze, co by mohl ujít za den cesty, a bylo jich všude kolem tábora zvýši na dva lokty nad zemí.

Celý ten den a noc a ještě druhý den sbíral všechn lid křepelky a zavěšoval je okolo stanů, aby je sušil. A tak se jimi přejedl, že až onemocněl a mnoho lidí pomřelo.

Odtud putoval Mojžíš na poušť Hazerot a odtud na poušť Fáran³³⁾. A tak se přiblížili Kanaánu, který Bůh slíbil dát synům izraelským.

Z Fáranu poslal Mojžíš do země kananejské zvědy, a to z každého z dvanácti pokolení Jákobových po jednom. Z pokolení Judova šel Kálef, z pokolení Efraimova pak Ozeáš, kterému dal Mojžíš jméno Jozue, a on to byl, kdo po letech uvedl národ do země zaslíbené.

Zvědům Mojžíš pravil: „Jděte ke straně polední, přestupte hory a zhlédněte, jaká jest ta země, zda úrodná či neúrodná, se stromovím nebo bez něho, jaký lid v ní bydlí, zda silný či mdlý, je-li jich mnoho nebo málo a přebývají-li ve stanech či v hrazených městech. Buďte udatné mysli a přineste nám

ovoce té země!“

Odešli tedy, aby prohlédli zemi. Vrátili se za čtyřicet dní. V údolí nazvaném Eškalot³⁴⁾ uřízli ratolest s hroznem tak velkým, že jej dva musili nést na sochoru; přinesli s sebou také granátová jablka a fíky toho kraje.

Řekli Mojžíšovi a Árónovi a všemu shromážděnému lidu: „Zhlédli jsme zemi, která opravdu oplývá mlékem a medem, a toto jest její ovoce. Ale její lid jest silný, města jsou pevná a potkali jsme tam také obry.“

A tehdy, když shromáždění uslyšelo o hrazených městech, obrech a o lidech vysoké postavy, počalo se opět proti Mojžíšovi bouřit.

Ale Kálef z pokolení Judova na lid volal: „Pojďme přec, zmocněme se té země a opanujme ji!“ S Kálefem pak souhlasil Jozue.

Leč ostatní vyzvědači zhaněli lidu tu zemi, mluvíce o obrech, proti nimž byli jako kobylky, a říkajíce: „Nebudeme moci vystoupit proti tomu lidu, neboť jest silnější a početnější než my.“

Toho dne a po celou noc se v táboře bouřilo všechno množství a zazníval odtud velký křik a pláč.

Příštího dne pak obklopili Mojžíše a Áróna a volali na ně: „Proč jsme nezemřeli v zemi egyptské? A proč nás Hospodin vede do země, abychom padli mečem a naše ženy a děti aby se staly kořistí?“ A vadíce se mezi sebou, rozhodli: „Ustanovme si vůdce a vraťme se do Egypta!“ A velmi křičeli.

Tehdy padli Mojžíš a Árón před vším shromážděním na tváře. Jozue pak a Kálef roztrhli svá roucha.

A mluvili ti dva k množství: „Země, kterou jsme zhlédli, jest velmi dobrá, a bude-li Hospodin na nás laskav, dá nám ji. Jen se nepozdvihujte proti Hospodinovi a nebojte se lidu té země, protože nám bude dán jak chléb. Nemají ochránce, a s námi jest Bůh.“

Ale zástupy volaly: „Ukamenujte je!“ a chtěly je uházet kamením.

A zatímco se lid bouřil a křičel, vstal Mojžíš a odešel do svatostánku, který dal v táboře vystavět Bohu, aby se tu modlil.

Ale Hospodin se rozzlobil hněvem strašlivým.

Mluvil k Mojžíšovi takto: „Nikdo z vás neuzří země té, kterou jsem přísahou zaslíbil otcům, jedině Kálef a Jozue. Na poušti této padnou mrtvá vaše těla a všech, kteří jste starší dvaceti let. Jen vaše malé děti, o nichž jste řekli, že se stanou kořistí, tam uvedu, aby užívaly země, kterou vy jste pohrdli. Synové vaši budou na této poušti tuláky, dokud všichni nevyhynou. Podle počtu dnů, v nichž jste procházeli Kanaánem, totiž čtyřiceti, jeden den za rok počítaje, poneseťe své nepravosti a poznáte trest za to, že jste se odtrhli ode mne.“

Stalo se tak, jak mluvil Hospodin. A nikdo starší dvaceti let do země zaslíbené nevešel, jen Jozue a Kálef. A byli Izraelští na poušti čtyřicet let.

Mojžíšova smrt

Za čtyřicet let učinil Mojžíš z otrockého lidu národ bojovný a statečný. Vzpoury a nedbání zákonů byly tvrdě trestány a lid byl vojensky sešikován. Na svém pochodu musil mnoho bojovat s rozličnými králi, kteří mu nechtěli dovolit pást na svém území, ani projít kraji, kterým panovali, a Izrael vítězil vždy, kdykoli byl poslušen svého Hospodina, a podléhal, když proti němu hřešil. Ale do země zaslíbené jej Hospodin nevpuštěl, neboť měla být dříve naplněna jeho slova, že tam nevstoupí nikdo, kdo při odchodu z Egypta byl starší dvaceti let, kromě Jozue a Kálefa. Tak vymřelo všechno pokolení mdlé a nestatečné, ale Izraele neubýlo, neboť když Mojžíš před smrtí lid ten znova sčítal, napočítal skoro tolik, jako po vyjití z Egypta, totiž 601 730 mužů schopných bojovat, k ženám a chlapcům mladším dvaceti let nehledíc.

Árón již zemřel, a ani Mojžíš do země kananejské nevstoupil, neboť Bůh také jeho vymazal z knihy života. Tehdy leželi Izraelští na východní straně Jordánu, v krajině již na píci bohaté, odkud vyhnali Moábské³⁵⁾, kteří jim bránili pobývat tam. Odtud za řekou byla už země zaslíbená.

„Vystup na horu Nébo³⁶⁾,“ řekl Bůh Mojžíšovi, „a popatři na zemi, kterou jsem dal synům izraelským. Chci, abys ji viděl, ale do ní nevejdeš, neboť budeš připojen k lidu svému i ty, jako jest připojen Árón, bratr tvůj.“

A Mojžíš, jsa starostliv toliko o svůj lid, prosil:

„Hospodine, Bože duchů i všelikého těla, opatři Izraelské mužem hodným, který by mu šel v čele, aby shromáždění Hospodinovo nebylo jako ovce, které nemají pastýře.“

Řekl Hospodin: „Vezmi k sobě Jozua, v kterém jest duch můj, vlož ruku na něho a uděl mu ze slávy své, aby ho všechno množství synů izraelských bylo poslušno.“

A učinil Mojžíš tak, jak mu rozkázal Bůh, a vzav Jozua, postavil ho před velekněze Eleazara, syna Árónova, a před celé shromáždění. A vloživ na něho ruce, dal mu požehnání. Požehnal také všemu lidu. Pak vystoupil z rovin moábských na vrchol hory Nébo a Hospodin mu ukázal celý širý kraj za řekou Jordánem a pravil mu:

„To jest země, kterou jsem přísahou zaslíbil Abrahámovi, Izákovi a Jákobovi, řka: ‚Dám ji semeni tvému.‘ Učinil jsem, abys ji uviděl svýma očima, avšak do ní nevejdeš.“

Před Mojžíšem se rozprostírala rovina slíbená praotcům, údolí Jericha osázené palmami, kraj úrodný a krásný, mlékem a medem oplývající, až k moři nejdelšímu³⁷⁾. Hleděl na dědictví příštích pokolení, na místo slávy Hospodinovy, na zemi vytouženou, do níž už nevejde. A vzpomínal na čtyřicet let, po které vedl Izraelské z Egypta až na toto místo, a na dvačtyřicet jejich táborů v pouštích, na hlad a utrpení, na boje, na vítězství, která mu Hospodin dával, i na porážky, jimiž jej trestal. A v srdci se radoval, že bylo mu dáno zemi zaslíbenou vidět.

Mojžíš zemřel na hoře té, byl pochován v Gai³⁸⁾ v kraji moábském a žádný nezvěděl o jeho hrobu až do tohoto dne. Truchlili pak synové izraelští po třicet dní, které byly vyplněny pláčem a kvílením nad Mojžíšem, služebníkem Hospodinovým.

Dobytí Jericha

Po smrti Mojžíšově rozkázal Hospodin Jozuovi, aby překročil řeku Jordán a vešel do země zaslíbené.

Chystal se tedy Jozue, aby dobyl Jericha³⁹⁾, města hrazeného a pevného, které na východním břehu

řeky chránilo přístup do té země. Vyslal dva vyzvědače, aby zhlédli zem, zvláště Jericho. Vešli tam a ubytovali se v domě dívky krčmářky jménem Raab.

Ale když bylo králi tohoto města oznámeno, že přišli cizinci, poslal večer k Raab s rozkazem, aby ony dva muže vydala, protože jsou to zvědové. Ale dívka je skryla na ploché střeše v hromadě pazdeří a poslům řekla, že cizinci odešli za soumraku krátce předtím, než se zavírala městská brána:

„Hoňte je rychle! Ještě je doběhnete!“

Královští biřici tedy běželi cestou k Jordánu a až k brodu řeky.

V noci vyšla Raab na střechu ke schovaným Izraelským a řekla jim:

„Víme, že váš Bůh dal vám tuto zemi. Slyšeli jsme, jak vysušil vody Rudého moře, a je nám známo, jak jste zvítězili nad dvěma králi⁴⁰⁾, kteří bydlili za Jordánem. Když jsme to zvěděli, přepadl nás strach, srdce naše zeslábla a duše v nás jsou před vámi malé. Slitovala jsem se nad vámi, prokažte milosrdenství také vy mně a přísahajte mi, až vám dá Hospodin město, že zachováte naživu mého otce i matku, bratry mé i sestry a všechno, což jest jejich.“

Izraelští jí přísahali a řekli: „Až vejdem do města, shromáždí zde v domě celou svou rodinu a z okna nech vlát červený provázek z hedvábí dvakrát barveného. Neučiníš-li tak, nebo prozradíš-li naši řeč, budeme prosti přísahy.“

Dívka Raab pak oba muže spustila oknem po provaze za hradby, neboť její dům stál při městské zdi. A ukázala jim směr k hoře, kudy mají jít, aby se nesetkali s těmi, kdož je pronásledovali. Na okno, z něhož je spustila, uvázala pak provázek z červeného hedvábí dvakrát barveného.

Zvědové se skrývali na hoře po tři dny, dokud se nevrátili ti, kteří je honili po všech cestách, ale nenalezli. Pak oba ti mužové sešli, přeplavali Jordán a vrátili se k Jozuovi.

A když mu oznamovali, co viděli, a o tom, jak jsou všichni postrašeni a jak se chvějí před Bohem Izraele, řekl Jozue:

„Dal Hospodin v naše ruce celou zemi, neboť se zděsili naší tváře.“

Jozue tedy rozkázal, aby se jeho vojsko, to jest čtyřicet tisíc obrněných bojovníků, hnulo k Jordánu a zde se položili táborem. Šli s nimi kněží nesoucí archu úmluvy⁴¹⁾, kterou dal Mojžíš k rozkazu Hospodinovu zhotovit pod horou Sinai. Byla to truhlice půl třetího lokte dlouhá, půl druhého lokte široká a vysoká, zvenčí i zevnitř pobitá ryzím zlatem. Na jejím víku byly dvě zlaté sochy andělů s křídly vztyčenými a s hlavami k sobě obrácenými, na rozích truhlice pak čtyři zlaté kruhy, aby mohla být archa nesena na sochorech zlatem pobitých. Uvnitř byly uloženy desky s Božími příkázáními, zákony Mojžíšovy a nádoba s manou.

Druhého jitra překročili bojovníci Jordán. Neboť Bůh jej vysušil, zastaviv jeho vody nahoře a odeslav ty pod nimi do moře. Kněží s truhlicí Hospodinovou vešli první doprostřed řečiště, a stojíce zde na suchu, nehýbali se, dokud nepřešel všecken Izrael. Když pak byl lid na druhém břehu, vybral Jozue ze všech dvanácti pokolení Jákobových po jednom muži a rozkázal, aby každý na ramenou vynesl jeden kámen z místa, na němž stály nohy kněží s archou úmluvy. Z dvanácti kamenů vystavěl pak na věčnou památku oltář. Když se tak stalo, propustil Hospodin seshora vodu a ona zas tekla jako prve.

Položil se Jozue táborem na rovinách jerišských a slavil velikonoce. Jedli z úrody té země a nazítří po velikonocích na památku vyjití z Egypta pražená zrna a chleby z nevykvašeného těsta, které tenkrát s sebou nesli. Krále amorejské však, kteří bydlili k západu za Jordánem, a všechny krále kananejské,

kteří panovali při moři, pojal velký strach před Izraelskými, a když zvěděli, že Hospodin vysušil řeku, aby mohl lid ten přejíti, rozpustila se jejich srdce a byla jako voda. Jericho pak bylo zavřeno a žádný nevycházel ven, ani tam nevcházel.

Řekl Hospodin Jozuovi: „Dal jsem Jericho v tvou ruku i jeho krále a ozbrojence. Po šest dní budete obcházet město a kněží ať nesou před archou sedm trub z rohů beraních. Sedmého dne obejdete město sedmkrát a kněží budou zdlouha troubit. A jak uslyšíte hlas rohů, vzkřiknete všichni křikem velikým, a zboří se hradby a vejdete do města.“

Stalo se, jak nařídil Bůh. Obcházeli město, napřed ozbrojenci, pak sedm kněží troubících v beraní rohy, potom byla nesena truhlice Hospodinova a za ní se bral ostatní lid. Nikdo nekřičel a nebyl slyšet hlas z úst žádného. Archa úmluvy obešla jednou město a zástup se navrátil do stanů a zůstal v nich.

Tak se stalo druhého dne opět a po šest dnů.

A když sedmého dne obcházeli hradby, zvolal Jozue:

„Křičte, dal nám Hospodin město!“

Kněží zdlouha zatroubili v beraní rohy a lid, uslyšev je, dal se do křiku náramného. A zbořila se zeď Jericha. Tehdy vešli do města, vzali je a vyvrátili z kořene.

Jen Raab, dívku krčmářku, vyvedli mládenci zvědové z domu a s ní její rodinu a vše, co měla.

A Jozue proklel město, aby je už nikdo nemohl postavit, ani žádné jiné na jeho místě.

Dívku krčmářku vyvedli zvědové z domu

Tři sta mužů statečných více než třicet tisíc

Jozue dobýval města za městem, porážel jejich krále a opanoval velkou část země. Rozdělil ji podle pokolení dvanácti synů Jákobových; jen rod Lévi žádný kraj nedostal, neboť byl určen, aby ve svých kněžích i v celku sloužil Bohu, a byla mu přidělena různá města mezi rody ostatními.

Po zbytek života Jozuova a po mnoho pokolení po něm užívali synové izraelští v pokoji tuku té země. Ale lid opět hřešil, mísil se se starým obyvatelstvem a klaněl se jeho modlám Bálovi, Astartě a Fegor⁴²⁾, zapomínaje na svého Hospodina. A Bůh jej za to trestal, dáváje je pod moc cizozemcům, ale osvobozoval jej opět, když se navrátil k němu a k jednotě jeho národa.

Za časů soudců, které stavěl Hospodin v čelo Izraele, byla země po sedm let soužena Madiánskými. Jakmile oseli Izraelští pole, přitáhli od východu Madiánští se svými ohromnými stády a velbloudy, jichž bylo bez počtu, lehli jako kobylinky na kraj, vše spásli, takže nezůstalo potravy pro nikoho. A v době žní přicházeli se svými vojsky opět, vnikali hloub do země, odváželi úrodu, loupili stáda a syny izraelské pobíjeli. Izrael se před nimi skrýval v horách, stavěl proti nim pevnosti, bránil se z jam a jeskyní, ale proti jejich vpádům se ubránit nemohl. Rozpomněl se na své sloužení bohům cizím a na Hospodina. Ve své nouzi k němu volal a Bůh jej vyslyšel.

V kraji oferském⁴³⁾ žil Gedeon, syn Joasův z kmene Manassesova, jednoho ze synů Josefa egyptského. K tomu poslal Hospodin anděla. Gedeon právě mlátil na humně obilí, aby je mohl vzít a utéci s ním před Madiánskými, kteří se vypravili do země za loupežemi. Anděla nepoznal.

„Hospodin s tebou, muži udatný!“ řekl Gedeonovi anděl.

Odpověděl Gedeon: „Je-li s námi Hospodin, pane můj, proč na nás přišlo všechno toto soužení? Kde jsou všechny jeho zázraky, o nichž nám vypravovali naši otcové? Opustil nás a vydal v ruce Madiánských.“

„Jdi a vysvobodíš Izrael!“ řekl mu anděl.

„Čím já, můj pane, mohu vysvobodit Izrael? Rod můj jest poslední v pokolení Manassesově a já v domě svého otce nejmenším.“

„Budu s tebou, a zničíš Madiánské jako jednoho muže.“

Řekl Gedeon: „Nalezl-li jsem milost před tvýma očima, dej mi znamení, že jsi to ty, který se mnou mluvíš. Prosím, neodcházej, až přinesu oběť a položím ji před tebou.“

Gedeon vešel do domu a připravoval kozelce a přesné chleby⁴⁴⁾.

Když se vrátil k hostu, řekl mu anděl: „Polož to na skálu!“

Když se tak stalo, zdvihl anděl konec své hole, dotkl se masa a chlebů, a ze skály vystoupil oheň a oběť strávil. V té chvíli anděl zmizel.

Stalo se pak té noci, že se Gedeonovi zjevil ve snách Hospodin a rozkázal mu, aby zbořil oltář a sochu Bálovu, které sloužil jeho otec Joas, aby vykácel háj modly a na jeho dříví aby obětoval jemu, Hospodinovi.

Vzal tedy Gedeon deset mužů a uposlechl, ale boje se čeledi svého otce a obyvatelů města, učinil to v noci. Vystavěl pak jiný oltář a obětoval na něm Hospodinu volka sedmiletého.

Ráno, když vstali muži města a viděli posekaný háj a rozbitou modlu, řekli si: „To jistě učinil Gedeon, syn Joasův!“ Shlukli se a naléhali na Joasa: „Vyved' nám syna! Ať umře!“ Ale on, shromáždív čeleď,

zástupu řekl: „Chcete se přití pro Bála? Je-li bohem, ať se sám stará o svůj rozbořený oltář. Kdo by se chtěl zastávat Bála, ať ještě dnes zemře!“ A syna jim nevydal.

V té době Madiánští a jiné kmeny východní překročili Jordán a položili se v údolí Jezreelu⁴⁵⁾. A bylo jich 135 000 mužů bojovných.

Gedeon sebral lid a poslal posly ke všemu pokolení Manassesovu a k pokolení Asserovu, Zabulonovu a Neftalimovu. Přitáhli mu na pomoc a Gedeon shromáždil vojsko v počtu přes 32 000.

Ale v úzkosti před takovou přesilou nepřátel váhal a pochyboval o tom, zda jest opravdu tím, koho si Hospodin vyvolil k vysvobození Izraele.

I modlil se: „Dej mi znamení! Položím ovčí kůži na humně, a bude-li rosa toliko na rouně a okolo na zemi sucho, budu vědět, že vysvobodíš mou rukou Izraele, jak jsi mluvil.“

A byla ráno země suchá a rouno mokré, a když z něho vyždímal rosu, naplnil jí koflík.

Modlil se ještě jednou: „Nerozzlob se na mne, ale dovol, ať zkusím ještě jednou. Učiň, prosím, aby bylo rouno suché a okolo na zemi rosa.“

A Bůh tak té noci učinil. Tehdy viděl Gedeon, že jest vyvoleným Božím a že Hospodin dává Madiánské v jeho ruku.

Příštího jitra vytrhl tedy do pole a položil se se vším vojskem u studnice Charodu⁴⁶⁾. Madiánští pak leželi od něho na sever, před vrchem v údolí More⁴⁷⁾.

Řekl Hospodin Gedeonovi: „S tebou je příliš mnoho lidu a nevydám mu Madiánské, aby se Izrael nemohl chlubit a říkat: ‚Vlastní rukou jsem si pomohl.‘ Rozkaž jim, ať se všichni, kteří se bojí, vrátí.“

A vrátilo se 22 000 a 10 000 zůstalo. S nimi se pak Gedeon hnul z tábora.

Ale řekl mu Hospodin: „Ještě jest mnoho lidu s tebou. Veď je k vodě! Každého, kdo nabere dlaní a bude chlemtat stoje, postav zvláště, a každého, kdo klekne, aby pil, také zvláště.“

Gedeon tak učinil a bylo těch, kteří přinášeli dlaní vodu k ústům, tři sta mužů, ostatní pak se k pití sehnuli na kolena.

Řekl Hospodin: „Třemi sty muži, kteří chlemtali, vás vysvobodím a vydám Madiánské

Uslyšev to Gedeon, zaradoval se a poklonil se Bohu.

Pospíšil zpět ke svým bojovníkům a řekl jim:

„Vstaňte, neboť dal Hospodin Madiánské v naši ruku!“

Rozdělil tři sta mužů na tři houfy a dal každému troubu a prázdný džbán, v němž byla skryta pochodeň.

Pravil jim: „Učiníte to, co budu dělat já. A budete křičet: ‚Meč Hospodinův a Gedeonův!‘,

Když se vystřídal nepřátelské strážce, rozestavil své tři houfy na pokraj tábora. Pak rozbil džbán, do levice vzal pochodeň, pravicí přiložil k ústům roh a zatroubil. Všichni to učinili po něm, a mávajíce pochodněmi, vrhli se na tábor a křičeli: „Meč Hospodinův a Gedeonův!“

V celém ležení nastal zmatek, vše ve tmě prchalo, a poněvadž nevěděli, kde je nepřítel, zabíjeli svými meči jeden druhého. Utíkali až k pomezí země.

A tehdy ti mužové z pokolení Manassesova, Asserova a Neftalimova, které odeslal Gedeon zpět do tábora, odtud vyrazili a Madiánské honili.

Rozeslal Gedeon také posly na všechno pokolení Efraimovo se vzkazem: „Zastupte Madiánským cestu k Jordánu!“ Efraimští tak učinili, bili je a usmrtili dva jejich krále.

Sto dvacet tisíc bojovníků bylo zabito a zbytek patnácti tisíc, který se dostal přes řeku, pronásledoval Gedeon ještě za Jordánem.

Naplnila se slova, která pravil Hospodin k Mojžíšovi: „Pět vašich honit jich bude sto a sto vašich honit bude deset tisíc a padnou vaši nepřátelé mečem.“ A řekl mu také: „Jak nabrousím ostří meče svého a budu soudit, učiním pomstu nad nepřáteli svými a odplatím těm, kteří mě nenáviděli. Pomstím krev služebníků svých a očistím zemi svou a lid.“

Tak byli zahubeni Madiánští a země žila v míru po čtyřicet let.

Těžká oběť

Bylo pak po smrti Gedeonově jako dříve a jako potom: Kdykoli Izrael v míru jedl z tuku země a užíval bohatství, zapomínal zas na Hospodina a sloužil bohům cizozemců, Bálovi a Astartě, modlám syrským, sidonským a moábským. A opět zapomínal na jednotu svých pokolení, svářil se o vůdcovství a bojoval mezi sebou. A zas je Bůh vydal pod moc nepřátelům, to jest Filištínských a Ammonitských⁴⁸⁾. Tehdy se teprve rozpomínali na svého Boha a prosili ho o vysvobození. Ale Hospodin jim řekl: „Opustili jste mě, proto vás nevysvobodím. Jděte a volejte k bohům, které jste si zvolili, ať oni vám v čas vašeho soužení pomohou.“ Ale Izraelští volali velice, rozbili cizí bohy a Hospodinovi se jich opět zželelo.

Toho času se sebrali Ammonitští a táhli proti Izraeli, aby mu vzali jeho zemi. Shromáždili se také synové izraelští a položili se proti nim. Muž jménem Jefte, kterého si zvolili, aby je vedl, poslal ke králi ammorejskému posly, kteří mu řekli: „Chámos⁴⁹⁾, bůh tvůj, ti dal k vládnutí tvou zemi, Hospodin, Bůh náš, nám dal naši zemi, v níž bydlíme už tři sta let. Proč se nespokojíš tím, co máš, a proč nám chceš panovat? Odejdi v pokoji!“ Ale Ammorejský neuposlechl. Tehdy řekl Jefte: „Nechť tedy soudí Hospodin mezi syny izraelskými a syny ammorejskými!“ A vytáhl proti nim.

Vida pak Jefte množství nepřátel, modlil se a v úzkosti své učinil tento slib: „Zvítězíme-li nad nepřáteli a vrátím se v pokoji, budu obětovat v oběť zápalnou vše, cokoli první doma potkám.“

Udeřil na Ammonitské, pobil je porážkou velikou a pronásledoval je až k vinicím abelským, takže byli před syny izraelskými pokořeni.

Stalo se pak, když se Jefte vracel do svého domu, aj, dcera jeho mu spěchala vstříc s bubínky a v čele plesajících dívek, aby přivítala vítězného otce. Bylo to jediné dítě Jeftovo, neboť jiné dcery ani syna neměl.

Když ji uzřel, zarmoutil se žalem velikým a v bolesti roztrhl roucho. A bědoval: „Ach, dcero má, co jsi to učinila? Slíbil jsem obětovat vše, cokoli prvního v mém domě potkám.“

Odpověděla však: „Můj otče, řekl-li jsi tak, učiň, jak jsi slíbil! Jen když ti dal Hospodin pomstu nad

Ammonitskými, nepřáteli našimi.“ A jen o toto ho požádala: „Dovol, ať jdu a vystoupím na hory, abych tam s družičkami svými plakala nad svým panenstvím.“ Neboť dcera Jeftova neměla ještě muže.

Propustil ji na dva měsíce. Odešla tedy ona i družičky její a plakala na horách.

A po dokonání dvou měsíců navrátila se k svému otci, který učinil, jak přislíbil.

Byl pak ten obyčej v Izraeli, že se každého roku scházely dívky hebrejské, aby čtyři dny v roce plakaly nad dcerou Jefta Galádského.

„Ach, dcero má, co jsi to učinila?“

O Samsonovi

Z rukou Ammonitských Hospodin svůj lid vysvobodil, ale Filištinští, mocní sousedé Izraele, nad ním panovali čtyřicet let, soužice jej, olupující a vraždící jeho syny. Také z jejich moci je Hospodin vyprostil, ale boje o to trvaly dlouho.

Začaly pak takto:

V Zaraze⁵⁰⁾ žil muž jménem Manue z pokolení Dan. On a jeho žena neměli děti.

Přišel k ženě Manuově muž (a byl to anděl Hospodinův) a pravil jí: „Porodíš syna a bude to nazarejský Boží, a proto dbej, aby se hlavy jeho nedotkla břitva. Ten počne vysvobozovat Izrael z rukou Filištinských.“

Žena to vypravovala Manuovi a on se modlil, aby ten muž přišel ještě jednou a pověděl jim, jak mají dítě vychovávat.

Když byla žena na poli, přišel k ní anděl znova a ona to běžela říci Manuovi.

Ten přispěchal a otázal se: „Ty jsi ten muž, který jsi mluvil s mou manželkou?“

„Jsem,“ odpověděl anděl.

„Vyplní-li se tvá slova, jak máme o to dítě pečovat?“

„Žena tvá ať již od dnešního dne nepožívá nic, co pochází z vinného kmene, to jest ani vína ani jiného nápoje opojného, a ať nejí nic nečistého.“

Manue cizince zdržoval k jídlu, hodlaje mu upravit kozlíka.

Avšak ten pravil: „Nebudu jíst tvůj pokrm, ale připravíš-li oběť zápalnou, obětuj ji Hospodinu.“

„Jaké jest tvé jméno,“ tázal se Manue, „abychom tě mohli uctít, vyplní-li se tvá slova?“

„Proč se mne ptáš na jméno, které jest divné?“

Vzal Manue kozlíka a oběť suchou⁵¹⁾ a obětoval to na skále Hospodinovi. Ale když vystupoval z oltáře plamen, vznesl se anděl s ohněm k nebi a již se neobjevil. Poznal Manue a jeho žena, s kým mluvili, a padli na tvář k zemi.

A narodil se jim syn, kterému dali jméno Samson.

Vzrostl a stal se nazarejským, to jest svatým před Hospodinem. Jest pak zákon pro nazarejské, že po všechny dny svého nazarejství nepojedí pokrmu nečistého, nepožijí nic z vinné révy od zrnka až do šupiny, nevejdou k tělu umrlému, že se nedotkne břitva jejich hlavy a že nechají růst své vlasy.

Samson byl jinoch vzrostlý postavou a nadmíru silný. Když dospěl, šel jednou do Tamnaty⁵²⁾, města filištinského, a ušel tam ženu z jejich dcer, která se mu zalíbila. A navrátiv se, žádal otce a matku, aby mu ji vzali za manželku.

Ale Manue, který nenáviděl filištinské modloslužebníky, se na syna obořil: „Což není dosti žen našich, že si chceš vzít za manželku Filištinku?“ Neboť otec ani matka nevěděli, že to tak zařídil Hospodin, aby dal Samsonovi příležitost mstít se těm, kdož jeho lidu panovali.

Když Samson stál na svém, vypravili se rodiče s ním do Tamnaty, aby požádali o nevěstu. Na cestě syn otce i matku o velký kus předešel, a když došel k vinicím tamnatským, vyřítit se na něho lev. A

Samson, ačkoli měl jen holé ruce, roztrhl ho, jako by to bylo kozle. Ale otcí a matce o tom nic neřekl.

Došli do Tamnaty, promluvíli s filistínskou dívkou a jejím otcem a smluvili sňatek. Když se pak po několika dnech vraceli, uchýlil se Samson z cesty, aby pohleděl na mrtvého lva. V žhavém slunci z něho zůstala již jen kostra a hle, v té se usadil roj včel a byly tam i plástve medu. Samson med vybral, cestou jedl a dal také otcí a matce. Odkud však jest, jim nepověděl.

Potom se otec se Samsonem vypravili znova do Tamnaty, aby podle obyčeje ženichů uspořádali v domě nevěsty hody na sedm dní. A sešlo se tu třicet mládenců filistínských, aby se veselili spolu.

Těm pak při hodování řekl Samson: „Povím vám hádanku. Uhodnete-li jí za těchto sedm dní, dám vám třicet košil a třicetero šatů proměnných barev; neuhodnete-li, dáte vy třicet košil a třicet proměnných rouch mně.“ Odpověděli: „Ať platí! Pověz nám tu hádanku!“

Řekl: „Ze žravého vyšel pokrm a ze silného sladkost.“

Hádali tři dny, ale nerozluštili.

Šli proto tajně k Samsonově nevěstě a vyhrožovali jí: „Přemluv svého ženicha, ať ti prozradí, co to jest. Nepovíš-li nám to, spálíme dům tvého otce a tebe s ním. Pozvali jste si nás sem proto, abyste nás oloupili?“

Naléhala tedy dcera filistínská na Samsona, a když odpíral, plakala: „Nemiluješ mě, jinak bys mi rozluštění pověděl.“ Ale on odpovídal: „Neřekl jsem je ani otcí a matce.“ Plakala a trápila ho až do sedmého dne hodů a on jí hádanku rozřešil. Pak šla a pověděla to filistínským mládencům.

Tak se stalo sedmého dne, dříve než zapadlo slunce, že hodovníci Samsonovi řekli:

„Co je sladšího nad med a co silnějšího nad lva?“

Pravil: „Kdybyste byli neorali mou jalovičkou, nebyli byste hádanku uhádli.“

Pak odešel do Aškalona⁵³⁾. Zde se dostal do sporu s Filištinými, jichž se seběhl celý zástup, a dorážíje na Samsona, chtěl ho usmrtit. Bojoval s nimi, zahnal je a třicet Filištiných zabil. Těm pak svlékl košile a roucha proměnlivých barev a donesl je mládencům, kteří uhádli jeho hádanku. A z Tamnaty hněvivě odešel domů.

Po několika dnech, v čas pšeničné žně, se Samsonovi zželelo, že odešel v hněvu, a rozpomněl se na filistínskou dceru. Vzal darem kozlíka ze svého stáda a vypravil se opět do Tamnaty. Ale její otec ho k ní nepustil. Neboť Samsona ošidil a hned potom, jak Samson z hodů odešel, dal jí za ženu jednomu z mládenců, kteří se účastnili sedmidenního hodování.

Tehdy se Samson rozpálil velkou prchlivostí.

„Nebude to má vina, pomstím-li se Filištiným!“ vykřikl a odešel.

Nalupal tři sta lišek, svázal vždy dvěma a dvěma chvosty a dal mezi ně pochodně. Pak pochodně rozžal, pustil lišky do obilí Filištiných a popálil všechno, jak požaté, tak nepožaté, i vinice a olivovní.

Filištinští se srotili a přepadli ho, chtějíce ho zabít. Ale on je ve své zuřivosti bil, lámal v nich hnáty, a když se obrátili na útěk, rozrážel jim plece. A pobil jich mnoho.

„Ještě lépe se nad vámi pomstím a dříve nepřestanu!“ křičel.

Pak odešel na horu Etam⁵⁴) a bydlil tam.

Filištinští proti němu vypravili vojsko a u Lechi⁵⁵) se rozložili proti pokolení Judovu.

„Čelistí osličí zabil jsem tisíc mužů“

„Proč jste vytáhli proti nám?“ ptali se ustrašení Judští, kteří Filištínským sloužili.

„Vytáhli jsme,“ odpovídali Filištínští, „abychom jali Samsona.“

Judští pak, místo aby se obrátili proti svým nepřátelům, se vypravili s třemi tisíci muži na horu Etam proti Samsonovi, bratru svému.

„Což nevíš, že nad námi panují Filištínští?“ řekli mu. „Proč tedy činíš takové věci?“

„Jak oni mně, tak já jim.“

„Přišli jsme, abychom tě svázali a vydali tě do jejich rukou,“ řekli, a nechtějící s ním bojovat, přemlouvali ho, aby se jim dal dobrovolně. A když se zapřísáhl, že ho nezabijí, Samson tak učinil. Svázali ho dvěma novými provazy a svedli ho z hory Etamu.

Vedli ho do Lechi, kde leželo filištínské vojsko. A ti, když spatřili, jak Judští Samsona přivádějí, propukli v jásání a radostný křik a běželi proti němu. Ale Samson roztrhl oba provazy, jimiž byl spoután, a ty praskly jako lněné niti. Rozhlédl se a spatřil oslí čelist ještě vlhkou, která se tam povalovala. Tu vzal do rukou a vrhl se na Filištínské. Bil je, a jsa roznícen strašlivou prchlivostí Hospodinovou, pobil jich tisíc mužů.

Pak, dokonav strašlivou pomstu, byl k smrti unaven a vzdechl k Hospodinovi: „Způsobil jsi skrze služebníka svého toto velké osvobození. Nyní však již umru žízni nebo upadnu v ruce těch neobřezaných.“

Bůh otevřel skálu v Lechi a ta vydala pramen. Samson se napil a okřál, jako by byl znova ožil. A třímaje v ruce kost, rozjásal se a zazpíval písničku:

„čelistí osličí hromadu jednu, hromady dvě, čelistí osličí zabil jsem tisíc mužů.“

A odhodil oslí čelist.

A nazváno jest místo to Ramat⁵⁶⁾ Lechi.

Ale Filištínští o jeho život ukládat nepřestali. Jednou se vypravil Samson do Gázy⁵⁷⁾ a vešel do domu, aby tu přespal. Zpráva o tom se však brzy roznesla po celém městě: „Samson sem přišel!“ Filištínští obyvatelé si to vzkazovali po příbytcích a sešli se, aby se poradili, jak se ho zmocnit. Poněvadž se neodvažovali udeřit na něho přímo, tiše se skryli v okolí městské brány večer již zavřené, aby Samsona, až se k ránu brána otevře a on bude chtít vyjít, zabili.

Ale Samson spal jen do půlnoci, nečekal do rána, šel k městské bráně, vytrhl ji s oběma veřejemi i se závorou ze zdi, vzal ji na plece a vynesl na vrch hory, která je naproti Hebronu.

Takový byl Samson, Boží nazarejský⁵⁸⁾. Nikdo ho v otevřeném boji nemohl přemoci. Ale zvítězila nad ním žena Dalila, která ho zradila hůře, než jak učinila nevěsta tamnatská.

Samson poznal ženu Filištínku jménem Dalila, a pojal ji za manželku. K té tajně přišla filištínská knízkata a řekla jí: „Vyzvěď na svém muži, v čem je tak velká jeho síla, abychom ho mohli svázat a zkrotit. Každý z nás ti za to dáme tisíc a sto lotů stříbra.“

A tak se Dalila k Samsonovi lichotila a laskala se s ním: „Ach, jak jsi silný! Pověz své ženě, v čem je tvá tak velká síla! Což nemůžeš být ničím přemožen?“

Řekl jí: „Kdyby mě svázali sedmi syrovými houžvemi, které ještě neuschly, zeslábnu a budu jako jiný

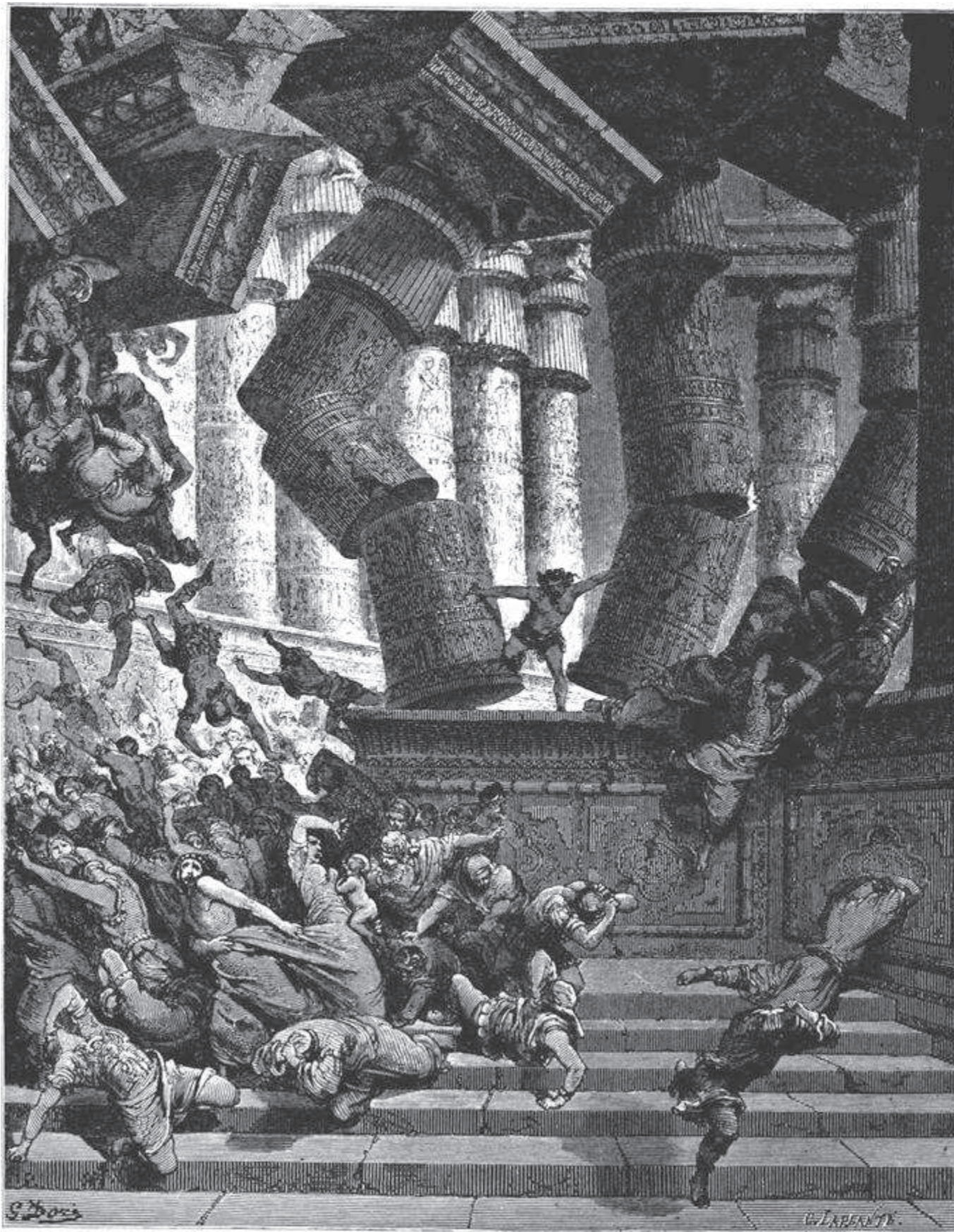
člověk.“

Opatřili jí tedy Filištínští sedm syrových houžví a ona ho v noci, když spal, svázala. Filištínští pak byli uschováni vedle v komoře v záloze.

„Filištínští na tebe, Samsone!“ vykřikla Dalila.

Probudil se, vyskočil, přetrhl houžve, jako by to byla koudelná nit přistrčená k ohni, a Filištínští utekli.

„Nechť umře můj život s Filištínskými!“

Tak oklamal Dalilu potřikrát, neboť neustávala naléhat, aby jí prozradil původ své síly. On však pokaždé řekl něco jiného, pravdy neprozradiv. A Filištinští v záloze vždy marně čekali.

Ale Dalila ho týrat neustávala: „Jak můžeš říkat, že mě miluješ, když mi nedůvěřuješ? Již třikrát jsi mě oklamal!“

A zas a opět: „Pověz! Pověz, v čem je tak velká tvá síla!“

Tak do něho mluvila každý den, trápila ho a mučila znova a stále: „Pověz, pověz!“ a on byl již tak unaven, jako by měl umřít.

Jsa konečně jejími řečmi nadobro utýrán, otevřel jí srdce: „Mé hlavy se nikdy nedotkla břitva, neboť jsem Boží nazarejský již ze života matčina. Kdybych byl oholen, odešla by ode mne má síla a byl bych jako jiný člověk.“

Dalila dala vzkázat knížatům: „Přijďte ještě jednou, otevřel mi celé své srdce!“ A Filištinští přišli a přinesli slíbené stříbro.

A zatímco byli schováni, Dalila se se svým mužem laskala, položila si jeho hlavu do klína a uspala ho. Když tvrdě usnul, zavolala holiče a dala mu oholit sedm pramenů jeho vlasů. Počala jím strkat a viděla, že je slabý.

„Filištinští na tebe, Samsone!“ vykřikla.

Filištinští sem vrazili. Samson vyskočil z lože a domníval se, že se jimi hravě probije. Nevěděl však, že Hospodin od něho odstoupil. Vrhli se na něho. Boj byl krátký, neboť Samson už neměl více síly než kterýkoli z nich.

Povalili ho a spoutali. Vytáhli své krátké mečíky a v pomstě mu vyloupli obě oči. Pak ho odvedli.

Odvedli ho do Gázy, a svázavše ho dvěma železnými řetězy, uvrhli ho do domu vězňů.

Tam byl s ostatními otroky připoután k břevnu kola, jímž se pohání mlýn, a tlačil jej, chodě kolem dokola.

Filištinští však jásali: „Náš bůh nám dal v ruce nepřítele a zhoubce země.“

Lid i knížata jeho se chystali na velkou oběť bohu svému Dágonovi⁵⁹⁾ na poděkování za to, že zničil Samsona. Slepý Samson zatím s otroky mlel a jeho hlava začala po oholení obrůstat vlasy.

Když pak byla Dágonova slavnost, sešly se do jeho chrámu velké zástupy odevšad. Dům byl plný mužů i žen, byla zde všechna knížata filišťinská a jen na ploché střeše chrámu bylo na tři tisíce lidí. Obětovali Dágonovi a pak venku i v chrámě hodovali, pijíce víno a pojídající maso z obětních zvířat.

Když se pitím srdce knížat rozveselila, řekli: „Jděte pro Samsona, ať se nad ním poveseleme!“

Šli tedy do domu vězňů pro Samsona, aby hrál na harfu a lid aby se mu mohl vysmívati. Biřici ho provázeli řetězy spoutaného a v otrockých šatech prostředkem davu, který křičel radostí, chechtal se a jásal. Slepý pak se držel za ruku chlapce, který ho vedl.

„Doved' mne k prostředním sloupům, na nichž stojí dům,“ řekl mu Samson, když došli do chrámu, „chci se o ně podepřít.“

Hoch ho vedl k prostředním dvěma sloupům. Do domu se nahrnulo ještě více lidí a výskot a smích neměly konce.

Hrál Samson svým posměvačům na struny a v duši se modlil: „Panovníku Hospodine, prosím, rozpomeň se na mne, posilni mě naposled a dej mi, abych se mohl Filišťinským pomstít za své obě oči!“

A cítil, jak do něho znova vchází síla Hospodinova. Upustil harfu a objal oba sloupy, jeden pravou, druhý levou rukou. A vykřikl: „Nechť umře můj život s Filištínskými!“ Opřel se vší silou o sloupy, a zřítíl se s třeskotem chrám a padl na knížata a na všechen lid, který byl v něm. A bylo Filištínských, které zahubil umíraje, více než těch, které pobil, jsa živ.

David a Goliáš

Po smrti Samsonově pokolení izraelská nechtěla již poslouchat soudců a zvolila si za prvního svého krále Saula.

Tenkrát žil v Betlémě Judově muž jménem Izai a ten měl osm synů. Sedm starších pobývalo s otcem v domě, nejmladší David pásł stáda. Byl to mládeneček pěkný, ryšavých vlasů, krásných očí a libého vzezření.

Stalo se, že Filištínští sebrali vojsko a vytáhli proti Izraeli. Viděli totiž, že se ten lid přes útisk velmi rozmnožuje a že se opatřuje rozličnými zbraněmi. V celé zemi izraelské nebylo kováře, neboť Filištínští je všechny pohubili, aby si Izraelští nemohli dělat meče a kopí, takže si i radlice, motyky a sekery musili dávat ostřit u Filištínských. Tak se stávalo, že v čas boje nikdo z nich neměl meč ani kopí, toliko král Saul a jeho syn Jonata. Ale Izrael si opatřoval zbraně rozličně, jak se právě dalo. Když Saul viděl, že se proti němu hnulo vojsko fílištínské, shromáždil i on svůj lid a vytrhl s ním do pole. Se Saulem byli také tři nejstarší synové Izaie betlémského.

Filištínští se položili u Socha⁶⁰⁾, Izraelští se seřadili k boji proti nim nad údolím Elahem⁶¹⁾. Filištínští stáli na hoře ze strany jedné, Izraelští na hoře ze strany druhé, a údolí bylo mezi nimi.

Vycházel pak dvakrát každého dne, ráno a večer, z vojska fílištínského do údolí muž bojovník jménem Goliáš⁶²⁾, aby se Izraeli posmíval. Byl ten Goliáš šest loktů a dlaň vysoký, oděn byl v krunýř z pěti tisíc lotů oceli, na hlavě měl ocelovou přílbu, na nohou ocelové holeně a mezi jeho rameny visel ocelový štít. Dřevce jeho kopí bylo jako vratidlo tkalcovské⁶³⁾ a ostré železo na něm vážilo šest set lotů. Zešíroka se rozkročoval a křičel na Izraelské:

„Co tu děláte, že jste se vojensky seřadili? Jsem Filištínský a vy jste jen služebníci Saulovi. Vyberte jednoho ze svých řad, ať ke mně sestoupí a bojuje se mnou. Odolá-li mi a zabije mě, budeme vašimi otroky, přemohu-li a zabiji já jeho, budete vy sloužit nám.“

A pak se smál: „Zase jsem potupil izraelská vojska.“

Tak se chvástal ráno a večer po čtyřicet dnů. Ale Izraelští se báli ke Goliášovi přistoupit, neboť nikdo z nich, kteří neměli ani zbroje, ani příhodných zbraní, se neodvažoval utkat s obrem celým obrněným ocelí.

V ten čas dal Izai z Betléma Judova povolát od stád svého nejmladšího syna Davida a řekl mu: „Jdi ke svým třem bratrům ve vojsku Saulově, dones jim míru praženého zrní a deset chlebů, jejich hejtmanovi pak deset čerstvých sýrů. Pozdravuj je a přilepši jim na stravě.“

Vstal tedy David časněji než jindy, a svěřiv stáda ovčákovi, vypravil se se zásobami za bratry. Ale když došel do údolí Elahu a k zákopům, viděl, že se vojska obou stran řadí k bitvě, a slyšel jejich válečný pokřik. Nechal tedy potraviny u strážmistra při břemenech a běžel do vojska.

Ale sotva bratry našel a vyřídil jim otcův pozdrav, již vycházel z fílištínského vojska Goliáš. A zas se

rozkročiv, vyzýval neozbrojené na souboj, chvástal se a posmíval se Izraeli.

Všichni bojovníci, kteří stáli poblíže Davida, měli strach a mluvili mezi sebou: „Kdo by ho zabil, toho král velmi obohatí, dá mu svou dceru za manželku a dům jeho otce osvobodí od daní.“

David se s muži kolem sebe dal do hovoru, vyptal se na vše a řekl:

„Toto pohanění musí být z Izraele smyto! Kdo je ten neobřezaný Filištíнец, že smí urážet vojsko živého Boha?“

Šel k ostatním bojovníkům a mluvil s nimi stejně.

Uslyšev to pak nejstarší jeho bratr, zlobil se: „Proč jsi sem vlastně přišel? A komu jsi nechal ovce? Znáš tvou pýchu a zpupnost! Na bitvu ses přišel podívat!“

Ale David mu odpověděl: „Co dělám zlého? Což mi to nebylo poručeno?“

A odešel od bratra a přidružil se k jiným vojákům, kterým vyprávěl, že by se chtěl s Goliášem utkat. Tak dlouho to říkal, až se jeho slova donesla k uším Saulovým. Povolal ho tedy k sobě.

Ale vida, že ten, kdo chce bojovat s obrněným obrem, není ani muž, nýbrž chlapec, pravil mu: „Nemůžeš jít proti Goliášovi, aby ses s ním potýkal; jsi ještě mládeneček, a on jest muž bojovný od své mladosti.“

David odpověděl: „Služebník tvůj byl pastýřem svého otce, a když přicházel lev nebo medvěd a bral ze stáda dobytče, honil jsem ho a z tlamy jsem mu vydíral kořist. Napadl-li mě, chytil jsem ho za čelist a bil, až jsem ho zabil. Tak to bude i s filišťánským neobřezancem, který tupil vojsko Boha živého. Hospodin, který mě vysvobodil z moci lva a medvěda, vytrhne mě i z ruky Filišťánského.“

Tehdy pravil Saul: „Jdi a Hospodin budiž s tebou!“

Saul dal obléci Davida do svého odění, na hlavu mu posadil ocelovou přílbu a připevnil mu svůj krunýř. David si připásal meč a chtěl odejít. Ale nedovedl to.

Řekl: „Neumím v tom chodit, nepřivykl jsem tomu.“

A válečné odění zase svlékl.

Vzal do ruky hůl, z potoka si vybral pět hladkých oblázků a vložil je do pastýřské mošničky, kterou měl na sobě. Pak sestupoval do údolí, drže v druhé ruce prak.

Spatřiv ho Goliáš, šel proti němu, ale když uviděl ryšavého chlapce, dal se do pohrdavého smíchu: „Copak jsem pes, že jdeš proti mně s holí?“ A zlořečil Davidovi jménem svých bohů. „Pojď ke mně, dám tvé tělo nebeským ptákům a pozemským šelmám!“

Ale David mu odpověděl: „Jdeš na mne s mečem, kopím a štítem, ale já na tebe jdu ve jménu Hospodina zástupů, Boha vojsk izraelských, kterému jsi utrhal. Dnes zavře tě Hospodin v mou dlaň, zabiji tě, setnu z tebe hlavu, vydám těla filišťánského vojska nebeským ptákům a pozemským šelmám, a pozná celá země, že jest v Izraeli Bůh. A zví všechno toto shromáždění, že Hospodin nevíteží mečem, ani kopím. Proto vydá vás v naše ruce.“

Vojska obou stran viděla ty dva muže a slyšela jejich slova. Neboť všichni bojovníci se shromáždili na obou pahorcích nad údolím Elahem, izraelští na straně jedné, filišťínští na straně druhé, aby se dívali na zápas.

Saul, hledě na Davida, otázal se Abnera, hejtmana svého vojska: „Čí je syn ten mládeneček?“

„Jako jest živa duše má, králi, že nevím.“

Goliáš počal postupovat proti Davidovi a také David běžel proti Filištínskému, aby se s ním potýkal. A když se oba k sobě přibližovali, sáhl David do mošničky, vyňal z ní kámen a vložil jej do praku. Zatočil prakem a mrštíł. A udeřil Goliáše do čela tak, že kámen uvízl v jeho hlavě. I padl Goliáš tváří k zemi.

Tak přemohl David Filištínského jen prakem a kamenem, nemaje meče.

Přiběhl David a stál nad Filištínským. Potom se chopil jeho meče, dobyl jej z pochvy a uťal mu hlavu.

Tehdy vidouce Filištínští, že byl zabit nejsilnější z nich, byli jati strachem velkým a utíkali. A synové izraelští vykřikli a hnali se za nimi. Honili je až k branám Akaronu⁶⁴⁾, tam, kde se vchází do údolí, a až k Saraimu a až do Gát⁶⁵⁾ a padalo Filištínských mnoho.

Když se David s hlavou Goliášovou v ruce vracel do tábora, zastavil ho Abner, hejtman vojska, a přivedl ho před tvář královu.

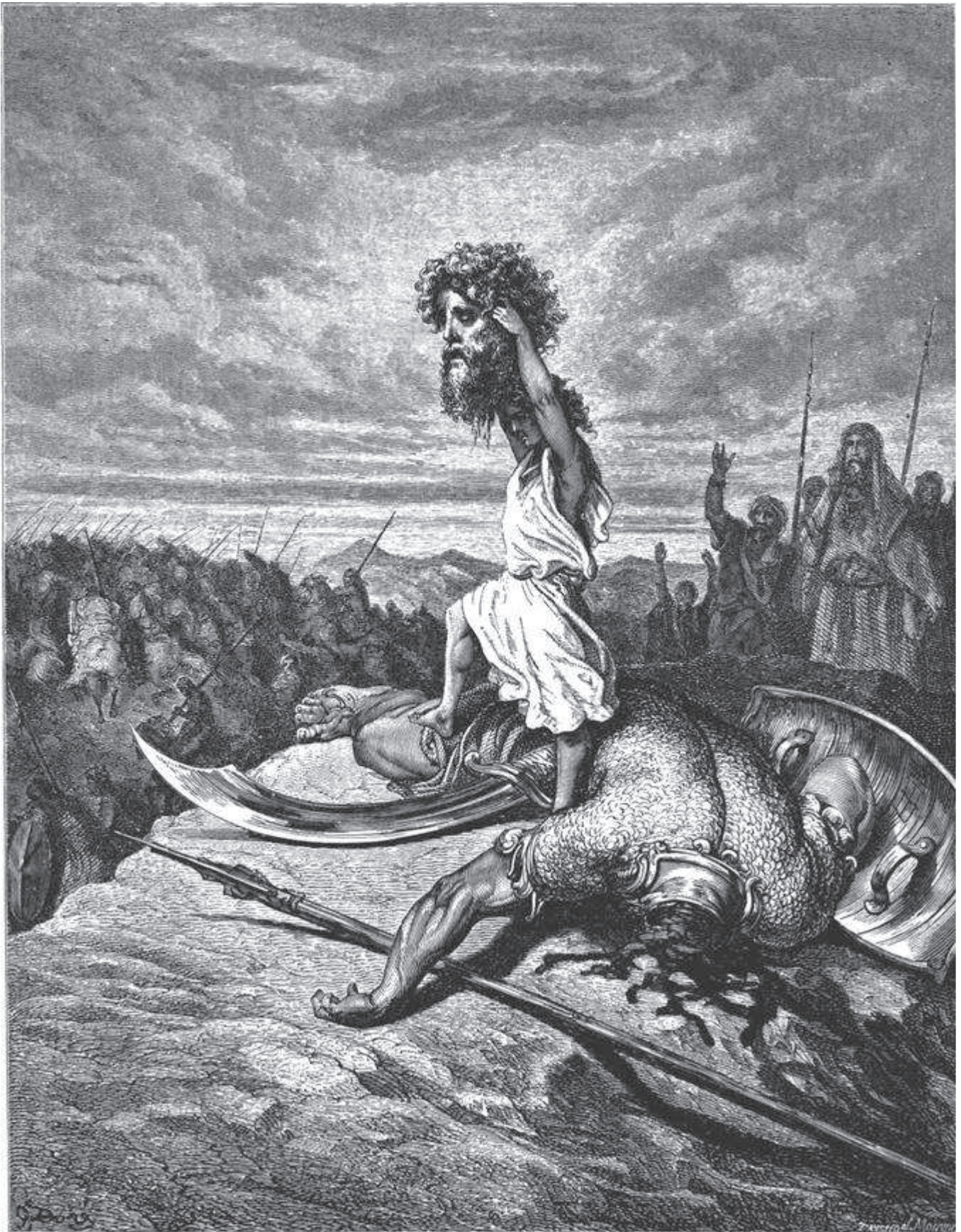
Řekl jemu Saul: „Čí jsi syn, mládence?“

Odpověděl David: „Syn služebníka tvého Izaie betlémského.“

Pak v noci, když všichni spali, vyšel David před svůj stan, a děkuje pod nebeskou oblohou Bohu za vítězství, jásal:

„Z celého srdce miluji tě, Hospodine! Hospodin skála má a hrad můj i vysvoboditel můj, Bůh silný můj, skála má, v něhož naději skládám, štít můj a roh spasení mého, mé útočiště.“

Tak přemohl David Filištínského, nemaje meče

Saulova nenávist

Saul už Davida domů nepustil a vzal ho s sebou na válečnou výpravu. A vida, jak obratně si ve všem počíná, ustanovil ho nad vojáky; a líbil se David všemu lidu i služebníkům Saulovým. Ale Jonata, králův syn, si ho zamiloval jako sebe samého a duše Jonatova se spojila s duší jeho. Uzavřel s Davidem přátelství, sňal svůj plášť a dal mu jej i roucho své i meč, lučičtě a vše až do pásu.

Když pak se vojsko a král vraceli z výpravy proti Filištínským, z každého izraelského města jim vycházely vstříc ženy s všelikými nástroji z dříví cedrového, s harfami, loutnami, bubny, housličkami a cimbály. Jásaly a tančily, a hrajíce, zpívaly píseň: „Porazil Saul tisíc, ale David deset tisíc.“

Ale král se rozhněval a v duchu si řekl: „Davidovi dali deset tisíc, a mně toliko tisíc?! Co mu ještě přiřknou? Snad ne království?“

Neboť vida, jak jest David u všeho lidu oblíben, žárlil na něho a bál se ho. Vzal ho do svého hradu, aby ho měl na očích.

Saul býval navštěvován zlým duchem a tehdy křičival a prorokoval. Po přejití toho zlého byl pak jímán velkým smutkem. A nebylo pro něho léku, kromě hry Davidovy. Kdykoli napadal duch Saula, přicházival David, a bera do rukou harfu, hrával na ni; tehdy míval Saul polehčení a bývalo mu lépe, neboť zlý duch od něho odstupoval.

Ale Saul se Davida bát nepřestával. Učinil ho sice hejtmanem nad tisíci bojovníky, ale nikoli aby ho uctil, nýbrž aby David, válče s Filištínskými, v boji padl. Leč David se vracíval vždy vítězně a jeho obliba u lidu a mezi dvořany stále rostla. Miloval ho pak nejen syn králův Jonata, nýbrž i jeho sestru Míkol.

To když oznámili Saulovi, líbilo se mu to a řekl si v duši: „Dám mu ji, aby se mu stala osidlem.“ A rozkázal svým služebníkům, aby tajně říkali Davidovi, že mu Míkol za ženu dá.

David jim však odpovídal: „Což se vám zdá malá věc, být zetěm královým? Ale já jsem člověk chudý a bez vážnosti.“

Když to donesli Saulovi, vzkázal mu: „Král od tebe nežádá věno a chce, abys mu místo něho přinesl sto filištínských hlav.“ A to byla právě léčka s Míkol, neboť Saul se domníval, že v tak smělé výpravě musí David zahynout.

Ale David se z tažení vrátil se dvěma sty hlavami Filištínských. Král mu svou dceru Míkol za ženu dal, jeho hněv se však neukrotil. Když pak vypukla nová válka s Filištínskými a David vytáhl, bojoval proti nim, a vraceje se jako vítěz, byl vítán chválou a jásotem všeho lidu, král na něho zanevřel ještě více.

Stalo se, že v ten čas byl Saul napaden zlým duchem a že byl David v noci zavolán, aby mu hrál. Saul seděl, maje kopí v ruce, a David stál u stěny, hraje na harfu.

Vtom zlý duch našeptal Saulovi: „Chce tě připravit o království. Přibij ho ke zdi!“ A král mrštil kopím po Davidovi. Ale ten se uhnul a kopí zůstalo ve stěně.

Saul byl napaden zlým duchem

David utekl do svého domu, ale Saul poslal stráž, aby dům hlídala, a až David ráno vyjde, aby ho zabila. Ale Jonata to vzkázal své sestře Míkol a ta spustila manžela oknem, takže unikl nebezpečství.

David se skrýval před Saulem mnoho let. Pobýval v různých městech u jejich králů a kněží, buď pohostinnou, nebo tajně, a bylo-li třeba, dělal se bláznem, psal po vratech a pouštěl po bradě sliny.

Neboť Saul činil vše, aby ho polapil, a mezi Davidem a smrtí byl sotva kročej. Král dal z pomsty povraždit kněze Hospodinovy, kteří Davida skrývali, a jejich město Nobe⁶⁶⁾ vyhubil ostrostí meče od muže až do ženy, od mládence až do dítěte a až do všeho dobytka. Tak ho nenáviděl a tak se ho bál. Ale Jonata svého přítele Davida chránil a včas mu tajně vzkazoval, co proti němu otec chystá. Později se David schovával v jeskyni Adulam a tam k němu přišli jeho bratři a celý dům jeho otce a zůstali s ním. Shromáždili se k němu také všichni, kteří byli v soužení, kdož byli zadluženi a v srdci zoufalí, okolo čtyř set mužů, a těm byl knížetem. S nimi bojoval proti Filištínským, Amalechitským a chránil před nepřáteli města, která ho o to požádala.

Když se David skrýval na poušti Zifu⁶⁷⁾, přišli obyvatelé toho kraje k Saulovi, a bojíce se, aby je nestihl osud Nobských, prozradili mu, kde David pobývá.

Saul vybral z Izraele tři tisíce bojovníků, vytáhl proti svému zeti a položil se na pahorku při cestě proti poušti. Ale David poslal vyzvědače, zvěděl, že král a hejtman jeho vojska Abner za ním přitáhli a kde leží táborem.

Večer pak pravil ke svým: „Kdo se mnou půjde k Saulovi do ležení?“

A přihlásil se Abizai, syn Sarviův.

V noci spolu přišli k táboru a viděli, že králův stan je obklopen vozy a okolo něho že leží bojovníci. Všichni však spali. David s Abizaiem prošli až ke stanu Saulovu, a odhrnuvše oponu, viděli jeho, Abnera i jeho dvořany ležící kolem něho a u hlavy královny kopí vetknuté do země. A nikdo z nich nic neviděl, ani nezvěděl, ani neprocitl, neboť padl na ně tvrdý sen Hospodinův.

Abizai šeptal Davidovi: „Dnes ti dal Bůh tvého nepřítele do ruky. Probodnu ho kopím až do země, takže to podruhé už potřebí nebude.“

David mu však odpověděl: „Nezabíjej ho, neboť nebude bez viny ten, kdo vztáhne ruku na pomazaného Hospodina⁶⁸⁾. Vezměme kopí, které jest u jeho hlavy, a jeho číši na vodu a odejděme.“

Učinili tak a nikdo ze spáčů nic nezpozoroval.

David přešel na druhou stranu tábora, postavil se na vrchu hory a zavolal na Saulův lid a na Abnera.

A křikl na Abnera podruhé: „Proč se neozveš, Abnere?“

Abner se probudil: „Kdo jsi, že voláš krále?“

„Což nejsi muž?“ odpovídal mu David. „Proč jsi tedy nehlídal krále, pána svého? Přišel jeden z lidu, aby ho zabil. Živ jest Hospodin, že jsi hoden smrti, protože jsi nebděl nad pomazaným Hospodinovým. Pohleď, kde jest královo kopí a jeho číše na vodu!“

Tehdy vyšel ze stanu také Saul, a poznav hlas Davidův, volal: „Není to tvůj hlas, synu můj Davide?“

Odpověděl David: „Jest to můj hlas, králi, můj pane. Proč honí můj pán svého služebníka? Co jsem učinil? Nebo co jest zlého v mé ruce? Vyhnali mě, abych nemohl být účasten dědictví Hospodina, jako by řekli: Jdi, služ bohům cizím!“,

Pravil Saul: „Zhřešil jsem, navrať se, synu můj Davide! Nebudu ti již činit zle, protože sis dnes vážil mého života. Jednal jsem bláznivě a bloudil.“

Řekl David: „Hle, kopí královo. Nechť někdo ze služebníků přijde a vezme je. Hospodin pak oplatí

každému za spravedlnost a věrnost jeho. A jako jsem si dnes vážil života tvého, tak ať jest vážen život můj Hospodinem, aby mě vysvobodil ze vsí úzkosti.“

To řka, odešel David svou cestou a s ním jeho bojovníci, jichž počet vzrostl na šest set. Neboť neuvěřil David Saulovi, že ho již nebude pronásledovat. Bojoval pak David proti Gesurským, Gerzitským a Amalechitským⁶⁹⁾ tam, kudy se chodívá do země egyptské.

Stalo se v ten čas, že Filištínští znova sebrali svá vojska k boji proti Izraeli a že se s nimi potýkali.

Ale Bůh odtáhl ruku svou od Saula a nebyl s Izraelem. Muži izraelští před Filištínskými utíkali a padali na hoře Gelboi⁷⁰⁾. Nepřátelé je stíhali a zabili Jonatu, Abinadaba a Melchisua, syny královny. A když se zesílila bitva, přiblížili se lučištníci až ke králi a střelami ho těžce zranili.

Vida pak Saul, že se přiblížil konec jeho života, řekl svému oděnci: „Vytrhni meč a probodni mě jím, aby se mi ti neobřezanci, až přijdou, neposmívali.“

Ale bojovník to učinit nechtěl, neboť se bál. Tehdy Saul, uchopiv svůj meč, nalehl na něj. Vida pak oděnc, co učinil král, také nalehl na meč a umřel s ním.

Tak zahynul Saul, tři jeho synové i zbrojnoš jeho a všichni muži, kteří byli s ním.

Když pak přišli Filištínští, aby olupovali zabité, našli na hoře Gelboi Saula a jeho syny. Sťali královi hlavu, svlékli ho z odění a poslali mrtvé do země filistínské, aby to bylo ohlášeno po vsí zemi. Brnění jeho uložili v chrámě bohyně Astarot, tělo pak Saulovo i jeho synů přibili na zdi v Betsanu⁷¹⁾.

To když se dověděli synové izraelští z Jábes⁷²⁾, zdvihli se všichni mužové silní, šli celou noc, sňali tělo Saulovo i těla synů jeho ze zdi betsanské, a navrátivše se do Jábes, spálili je tam a pochovali. A postili se sedm dní.

Třetího dne po bitvě na hoře Gelboi dospěl jeden z bojovníků Saulových k Davidovi, a maje roucho roztržené a prach na své hlavě, padl na tvář a zvěstoval zprávu o smrti králově a jeho synů.

Tehdy také David roztrhl svůj šat a všichni muži, kteří byli s ním. A nesouce smutek, plakali a postili se pro Saula a pro Jonatu jeho syna i pro lid Hospodinův a pro dům izraelský, že padli mečem.

David pak hořekoval takto:

„Jak udatní mužové padli Izraeli! Neoznamujte to v Gátu, ani to neohlašujte v Aškalonu, aby se neveselily ženy Filištínských a neplesaly dcery neobřezaných! Ó hory gelbojské, ani rosa ani déšť nespadejtež na vás a pole tam nedávejte úrody, neboť tam byl pohozen štít udatných. Saul a Jonata, milí a utěšení v svém životě, nebyli rozloučeni ani v smrti. Nad orlice bystřejší, nad Ivy silnější byli. Velice jsem po tobě teskliv, bratře můj Jonato. Miloval jsem tě velice a láska tvá vzácnější mi byla nežli láska všech.“

Král David zpívá žalmy

Po smrti Saulově byl třicetiletý David pomazán v Hebronu na krále.

A bylo to kralování znamenité a sláva jeho byla velká. Porazil a neškodnými učinil Filištínské, Moábské, Syrské i Ammonitské, Jebuzejským⁷³⁾ pak vzal hrad Sión, kolem něhož vystavěl město Jeruzalém.

Neboť zachovával Hospodin Davida, kamkoli se obrátil, a ruka jeho byla s ním.

Proto velebil David Hospodina a v samotách komory své na něho skládal žalmy⁷⁴⁾. A napsav je, dával si přinášet harfu, aby hrál a zpíval:

„Roztlučeš je prutem železným a jako nádobu hrnčířskou roztříštíš je.

Nebudu se bát mnoha tisíců lidí, kteří se vůkol kladou proti mně. Povstaň již, Hospodine, který jsi pobil líce všech nepřátel mých a vyrážel zuby bezbožníků.

Zasypáni jsou národové v jámě, kterou vykopali, a v síti, kterou políčili, uvázla jejich noha. Pusť na ně strach, ó Hospodine, ať porozumějí, že jsou smrtelní.

Vzýval jsem Hospodina a od nepřátel svých byl jsem vyproštěn. Volal jsem a křik můj přišel v uši jeho. Tehdy pohnula a zachvěla se země a základy hor se třásly jeho hněvem. Z chřipí jeho vystupoval dým a z jeho úst oheň vše stravující, od něhož se rozpálilo uhlí. Nakloniv nebesa, sestoupil, pod nohama měl mračna, a sedě na cherubínu⁷⁵⁾, letěl, letěl na křídlech vichřice. Zastřel se v temnotách a skryl se v stanu z černých vod a hustých oblaků. Hřímal na nebi Hospodin a vydal zvuk svůj i krupobití a uhlí řeřavé. Vystřelil šípy své a rozptýlil je a blýskáním častým porazil je. Vytrhl mě nepříteli silnému a těm, kteří mě nenáviděli, ačkoli mocnější byli než já.

Vysvobod' mě a vytrhni z ruky cizozemců, jejichž ústa mluví marnost a jejichž pravice lže. Aby synové naši byli jako šípkové keře v mladosti zdárně rostoucí a dcery naše jako krásné kameny, tesané ke stavbě chrámu. Sýpky naše nechť jsou plné a vydávají všelikou potravu a v stájích našich ať se rodí dobytka na tisíce a na desetitisíce. Ať není vpádu ani zajetí, ani na ulicích našich naříkání.

Blahoslavený lid, jemuž se tak děje, blahoslavený ten lid, jehož Bohem jest Hospodin.“

Tak zpíval žalmy David v tichosti své komory. Tak hrál na harfu a chválil Boha v síních královského paláce uprostřed svých dvořanů. Tak odevzdával své žalmy zpěvákům a hudebníkům, aby je přednášeli v chrámě před tváří všeho lidu.

Davidův hřích

Ačkoli David tak miloval Hospodina, přec před ním těžce zhřešil. Stalo se, že poslal David Joába, svého vojevůdce, a všechny bojovníky, aby hubili Ammonitské a obléhali město Rabbu⁷⁶⁾. David však zůstal v Jeruzalémě.

Jednou k večeru, když se procházel po paláci, uzřel na ploché střeše sousedního domu ženu, která se mu velmi zalíbila, a chtěl ji mít za manželku. Neboť byla vzezření velmi krásného jako růže sáronská⁷⁷⁾ a jako jabloň mezi dřívím lesním. Její oči mezi kadeřemi byly jako holubicí a vlasy její jak stáda koz na hoře Galádu⁷⁸⁾. Její zuby se podobaly bílým ovcím, když vycházejí z koupaliště, a její rty provázku z hedvábí červeného, dvakrát barveného.

Král poslal do jejího domu služebníky, aby se na ni vyptali, a ti navrátili se, řekli: „Jest to Betsabé, dcera Eliamova, manželka Uriáše Hetejského.“ Byl pak Uriáš jedním z hejtmanů vojska královského a bojoval s Joábem u Rabby.

Ale Davida to nezastrašilo, nýbrž pozval Betsabé do paláce, a když se s ní seznámil, zalíbila se mu ještě více a ještě silněji toužil mít ji za manželku.

Napsal tedy Joábovi, vůdci svého vojska před Rabbou: „Postavte Uriáše proti bojovníkům nejsilnějším a odstupte pak od něho, aby zemřel.“

Stalo se, že někteří Ammonitští vytrhli z pevnosti, aby bojovali proti Joábovi, a že Izraelští, odrazivše je, honili nepřátele až k městské bráně. Ale se zdi stříleli bojovníci šípy a vrhali kamení, takže někteří z lidu Davidova padli, a mezi nimi také Uriáš Hetejský.

Joáb poslal Davidovi posla a rozkázal mu: „Vypovíš králi všechny věci, které se zběhly v bitvě. Popudí-li se král a řekne-li: ‚Proč jste přistupovali až k městu? Zdali jste nevěděli, že házejí se zdi?‘ Tehdy řekneš: ‚Také služebník tvůj Uriáš Hetejský zemřel.‘ „

Posel oznámil Davidovi všechno, co mu Joáb nařídil. A David mu pravil: „Tak pověz Joábovi: ‚Nermuť se, že meč tak či jinak shlazuje lid. Zesil boj proti městu a zničil je!‘ „

Když se Betsabé dověděla, že její manžel zahynul, oplakávala ho. A když pominul pláč, poslav David, vzal ji do svého domu a pojal ji za manželku.

Narodil se jí syn.

Ale Hospodin se na Davida rozhněval, neboť nelíbilo se mu, co král učinil. Poslal k němu proto svého služebníka Nátana.

Ten mu vyprávěl: „V jednom městě byli dva muži, jeden bohatý a druhý chudý. Bohatý měl ovcí a volů velmi mnoho, chudý neměl nic kromě malé ovečky, kterou koupil a choval, až u něho při jeho dětech odrostla. Jídala s ním chléb, pivala z jeho číše a spávala mu na klíně, takže byla jako jeho dcera. Jednou přišel k tomu bohatému muži pocestný, a boháč, kterému bylo líto vzít něco z ovcí nebo volů svých, co by hostovi dal, odňal chudému jedinou jeho ovečku a připravil z ní pokrm člověku, který k němu přišel.“

David se velice rozhněval a řekl Nátanovi: „Víš Bůh, že jest muž, který to učinil, hoden smrti.“

Nátan odpověděl: „Ty jsi ten muž! Takto praví Hospodin: ‚Pomazal jsem tě, abys byl králem nad Izraelem, vytrhl jsem tě z ruky Saulovy a dal jsem ti dům pána tvého, také dům judský a izraelský, a bylo-li ti to málo, byl bych přidal mnohem více. Proč jsi tedy zlehčil slovo Hospodinovo, čině to, co se mu nelíbí? Zavraždil jsi mečem Ammonitských Uriáše Hetejského a jeho manželku jsi pojal za ženu. Proto nyní vzbudím proti tobě zlé z rodu tvého a neodejde meč od tebe až navěky.‘ „

David se zarmoutil: „Zhřešil jsem proti Hospodinovi.“

Řekl Nátan: „Bůh odpustil hřích tvůj, nezemřeš. Poněvadž jsi však dal příčinu nepřátelům Hospodinovým, aby se rouhali, zemře syn, který se ti narodil.“

Nátan odešel a vtom ranil Bůh dítě, které měl David s Betsabé, manželkou Uriášovou. Modlil se David za dítě, postil se a ležel přes noc na zemi. A ačkoli starší domu přišli, aby ho zdvihli, nedovolil to, aniž co jedl a pil.

Sedmého dne dítě zemřelo. Tehdy vstal David ze země, umyl se a pomazal, změnil roucho své, a vešel do domu Hospodinova, modlil se.

Trest Davidův

Ale smrtí syna Betsabé nebyl hněv Hospodinův ještě usmířen.

„Proto nyní vzbudím proti tobě zlé z rodu tvého,“ řekl Davidovi Bůh ústy Nátanovými a slova jeho se vyplnila.

Kromě dítěte, které zemřelo, měl David již dříve mnoho dospělých synů a dcer. Prvorozeným byl Amnon, třetím byl Absolón, syn dcery krále gesurského. Nebylo žádného muže tak krásného jako Absolón ve všem Izraeli. Od paty nohy až do vrcholu hlavy nebylo na něm poskvrny, a když si jednou za rok stříhával vlasy, vážily dvě stě lotů. Ale byl to jinoch zpupný a prchlivý. Pro křivdu, kterou učinil Davidův prvorozený Amnon sestře jich obou Tamár, bratra zabil. Boje se pak otcova hněvu, uprchl ke svému dědovi, králi gesurskému, a byl tam tři léta.

Když uplynula ta doba a Joáb, velitel Davidova vojska, viděl, že král již oželel smrt Amnonovu, smířil otce se synem. „Ať se navrátí do svého domu,“ řekl David, „ale tvář mou ať nevidí.“ Tak se vrátil Absolón do Jeruzaléma, a po dvě léta před krále přijít nesměl.

Potom poslal k Joábovi, aby za něho před otcem mluvil. Ale Joáb nechtěl přijít a neuposlechl, ani když pro něho Absolón poslal ještě podruhé.

Řekl tedy svým služebníkům: „Jděte a zapalte ječmen, který má Joáb vedle mého pole!“ A služebníci tak učinili.

Joáb přišel k Absolónovi a otázal se ho: „Proč zapálili tví služebníci mé obilí?“

Pravil Absolón: „Poslal jsem k tobě a nepřišel jsi. Teď jdi ke králi a řekni mu má slova: ‚Proč jsem se vrátil z Gesuru⁷⁹⁾? Bylo by mi lépe, kdybych tam byl zůstal. Nechtě mi jest již dovoleno vidět královu tvář. Nenávidí-li mě král, ať mě rozkáže zabít.‘,“

Joáb vyřídil Davidovi Absolónova slova a král kázal povolat k sobě syna. Ten přišel, a padnuv před králem, sklonil před ním tvář až k zemi. David kázal synovi povstat, políbil ho a odpustil mu.

Ale Absolón oplatil otcí zlým stejně, jako to učinil svému přímluvci Joábovi.

Počal žít rozmařile a obklopil se nádherou. Pořídil si řadu vozů a koní a najal padesát mužů, aby mu běhali před vozem, vykřikující jeho jméno. Vstával také ráno, čekal u cesty při městské bráně a každého, kdo šel k Davidovi pro rozsouzení pře, se vyptával a říkal mu: „Tvá pře je výborná a pravá, ale král nemá nikoho, kdo by tě vyslyšel. Kdybych byl já v této zemi soudcem, dopomohl bych každému v jeho nesnázích k spravedlnosti.“ A když někdo přicházel a klaněl se mu, bral ho do náruče a líbal ho. Tak činil a obracel k sobě srdce mužů izraelských.

V příhodné chvíli pravil otcí: „Když jsem bydlil v Gesuru, učinil jsem Hospodinu slib, přivede-li mě zpět do Jeruzaléma, že v Hebronu budu obětovati. Dovol, ať slib splním.“

„Jdi v pokoj!“ řekl David.

Absolón tedy odešel do Hebronu, nikoli však, aby obětoval, nýbrž aby se zde spojil s muži, které získal proti svému otcí. Z Jeruzaléma s ním pak vytrhlo dvě stě ozbrojenců, ale ti šli v upřímnosti své, aniž věděli, co obmýšlí. Z Hebronu vyslal posly do všech pokolení izraelských, aby řekli: „Až uslyšíte zvuk trouby, volejte: ‚Kraluje v Hebronu Absolón!‘ A přidalo se k němu mnoho lidu ozbrojeného, zastrašeného jeho válečnou silou, a mnoho zrádců krále Davida, kteří doufali dojít od nového krále

odměny. Absolón tedy vytrhl s vojskem proti Jeruzalému.

Když běžci o tom donesli zprávu do Jeruzaléma, Davidovi nezbylo leč uprchnout, neboť v městě nebylo kromě šesti set mužů více vojska. Odešel s ním, se vši čeledí svou i s knězi, nesoucími archu úmluvy, a pěšky putovali až k potoku Cedronu⁸⁰⁾, který přebrodili i s ženami a dětmi. Všichni plakali.

Ale za Cedronem, než došli k poušti, David kněze s archou úmluvy vrátil. Přikázal jim, aby se naoko dali do služeb Absolónových a neopomíjeli vzkazovat mu vše, co se v Jeruzalémě děje:

„Navratte se s truhlicí Boží v pokoji do města! Já pobudu v rovinách pouště, dokud od vás nepřijde poselství.“

Pak šel se svými věrnými vzhůru k vrchu hory Olivetské⁸¹⁾, vystupuje a pláče, maje hlavu pokrytou; šel bos. Všechn lid, který byl s ním, přikryl hlavy své a šli, ustavičně plačíc.

A potkal muže z Čeledi Saulovy, který změnil směr, šel opodál krále a zlořečil mu:

„Prchej, prchej, vražedníče a nešlechtníče! Obrátil na tebe Hospodin všechnu krev domu Saulova, na jehož místě jsi kraloval, a dal panství v ruku Absolónovu. A aj, již se vidíš ve svém neštěstí, neboť jsi vražedník.“ A házel kamením na Davida a na jeho služebníky, ačkoli všechn lid a všichni udatní byli králi po pravici i po levici.

Řekl jeden z bojovníků Davidovi: „Proč zlořečí ten mrtvý pes pánu mému králi? Dovol, ať jdu, a setnu mu hlavu.“

Král mu však odpověděl: „Hle, můj syn, má kost a tělo mé, hledá, aby mě usmrtil, čím mi tedy může být tento člověk? Nechte ho, ať zlořečí. Snad Hospodin popatří na mé soužení a za jeho zlořečení dnes mi odplatí dobrým.“ A šel David a muži jeho svou cestou. Ale muž z čeledi domu Saulova kráčet stále opodál, proklínal, házel proti králi kamením a vířil prach.

Mezitím vtrhl Absolón do Jeruzaléma, a učiniv se králem, zmocnil se paláce a vládl vším, co bylo otcovo. Měl pak Absolón za rádce muže nešlechtného, který zradil krále. Ten mu řekl: „Dovol, ať vyberu bojovníky, abych ještě této noci honil Davida. A dostihnu-li ho, dokud jest ustálý a má zemdlené ruce, poděsím ho, lid od něho uteče a krále zabiji.“

Ale v paláci u Absolóna byli již přátelé Davidovi, které král od potoku Cedronu poslal, aby naoko sloužili.

A jeden z nich Absolónovi řekl: „Není to dobrá rada. Víš o otci i o mužích jeho, že jsou udatní a zjitření na mysli jako medvědice osiřelá v poli. Radím ti, abys k sobě dříve shromáždil celý Izrael, a teprve potom, až budeš mít vojsko velké, abys sám proti Davidovi vytrhl. A případně na něho, jak rosa padá na zemi, a ze všech mužů, kteří jsou při něm, nezůstane ani jediný.“

Hospodin způsobil, že se tato druhá rada Absolónovi líbila lépe. A tak získal David a ti, kdož mu zůstali věrni, času, aby také oni mohli shromáždít vojsko. Neboť onen druhý rádce Absolónův poslal ihned k Davidovi posly. A ti, když se dostali k Davidovi, zvěstovali mu poselství jeho přátel z paláce jeruzalémského:

„Nezůstávej přes noc na rovinách pouště, nýbrž přeprav se bez meškání přes vodu, abys nebyl usmrcen ty a všechn lid, který jest s tebou!“

David uposlechl. A tak se stalo, když se Absolón se svým vojskem přeplavil přes Jordán, že byl David již v Mahanaimu⁸²⁾. Zde našel přátele, kteří jeho hladový lid nasýtli. A sem shromáždili jeho věrní svá

vojska. David sčítal bojovníky a rozdělil je na tři díly, z nichž jeden dal v správu Joábovi. A poslal je do boje, neboť ač sám chtěl jít spolu, všechen lid křičel a nedovolil mu to.

Když vojsko po stu a po tisíci vycházelo z města, stál král u brány a volal na všechny hejtmany, že to každý slyšel:

„Zacházejte mi pěkně se synem Absolónem!“

Obě vojska, Davidovo a Absolónovo, se střetla v lese efraimském ⁸³⁾ a bitva se rozpoutala po celém hvozďě.

A bylo v ten den potřeno vojsko Absolónovo porážkou velikou, dalo se na zmatený útěk a ty, které nepožral meč, zahubil les.

Absolón prchal na mezku, a projížděje pod starým dubem, uvázl za své dlouhé vlasy na větvi; a když zvíře, které bylo pod ním, odběhlo, visel tu mezi nebem a zemí.

Jeden z bojovníků Davidových ho uzřel a spěchal to oznámit svému vůdci Joábovi:

„Viděl jsem Absolóna, jak visí na dubě.“

Pravil Joáb: „Viděl jsi! Proč jsi ho tam nesrazil k zemi? Byl bych ti dal deset lotů stříbra a pás.“

Ale bojovník odpověděl: „Kdybys mi vysázel na dlaň tisíc lotů stříbra, nevztáhl bych na syna králova ruku. Všichni jsme slyšeli, jak král přikázal tobě i hejtmánům: „Šetřte všichni syna mého Absolóna!“

„Co se tu budu s tebou zdržovat?!“ řekl Joáb a běžel na místo, o kterém mu pověděl ten muž.

Dospěv tam, vzal tři kopí a proklál jimi syna Davidova. A deset oděnců Joábových obklopilo Absolóna, bili ho a usmrtili. A sejmuvše ho ze stromu, uvrhli ho v tom lese do hluboké jámy a naházeli na něho hromadu kamení.

Potom zatroubil Joáb na troubu, aby zanechalo vojsko stíhání poražených, a bojovníci se vraceli. A vyvoliv z nich dva, poslal je se zprávou Davidovi.

David seděl v městě mezi dvěma branami. Vyšel strážný na vrch brány, a rozhlížeje se, viděl, že sem běží sám nějaký muž. Strážný to zavolal dolů na krále.

„Je-li sám, nese dobré poselství,“ řekl David.

Ale za malou chvíli uzřel strážný druhého posla a opět volal: „Druhý muž a opět běží sám.“

I řekl král: „S dobrou zprávou jde.“

Pak první posel, doběhnuv do města, pravil Davidovi: „Pokoj tobě!“ A pokloniv se tváří až k zemi, oznámil mu: „Požehnaný Hospodin Bůh tvůj, který porazil muže, kteří pozdvihli své ruce proti pánu mému králi!“

Ale David se ho otázal: „Vede se dobře mému synovi Absolónovi?“

Posel odpověděl: „Když mne, služebníka tvého, Joáb posílal, viděl jsem velký shluk, ale co bylo, nevím.“

Vtom přiběhl druhý posel, a pokloniv se, pravil: „Zvěstuje se pánu mému králi, že vysvobodil tě dnes

Hospodin z ruky všech, kteří proti tobě povstali.“

Ale David mu řekl: „Jest živ syn můj Absolón?“

Posel odpověděl: „Tak jako jemu nechť se stane všem nepřítelům tvým a těm, kteří s tebou zle smýšlejí!“

Tehdy pokryl král tvář svou a zaštkal. A odebral se do horního pokoje na bráně, a jda po schodech, plakal a naříkal: „Synu můj Absolóne, synu můj, synu můj Absolóne! Ó kdybych byl umřel za tebe, Absolóne, synu můj, synu můj!“

A zatímco se lid dole v městě radoval z vítězství, seděl David ve strážní komoře a v srdci mu bylo hořko až k smrti: „Proč jsi smutná, duše má, a proč se kormoutíš ve mně?“

O moudrosti Šalamounově

David kraloval čtyřicet roků a zemřel, stár sedmdesát let.

Před smrtí dal pomazat na krále svého osmnáctiletého syna Šalamouna⁸⁴⁾ a ze zlata zbudoval Hospodinu v Jeruzalémě chrám, ze zlata a slonové kosti si vystavěl palác, kde shromáždil bohatství nebývalé, neboť jen zlatých štítů, které zde visely na stěnách, bylo pět set, stříbra jako kamení a dříví cedrového jako planého fíkoví, které roste v údolích.

Král Šalamoun slyšel velkou moudrostí, jeho jméno se rozneslo po všech národech vůkol a přicházeli králové vší země, aby se jeho moudrosti obdivovali. Přijela i královna ze Sáby⁸⁵⁾ s počtem velmi velkým, s velbloudy nesoucími dar sto dvacet centů zlata, mnoho drahého kamení a vonných věcí a mluvila s Šalamounem o všem, co měla na srdci. A vyslechnuvši ho, pravila: „Řeč, kterou jsem o tobě slyšela ve své zemi, jest pravdivá, ale nechtěla jsem věřit, až jsem přijela. Ale nebylo mi praveno ani polovice; převýšil jsi moudrostí a dobrotou pověst tu.“ Král Šalamoun složil také tři tisíce přísloví, písní tisíc a pět, psal o stromech, počna od cedru, který jest na Libánu, až do mechu, jenž roste na zdi, o zvířatech a ptácích, o zeměplazích a o rybách.

Neboť moudrost bylo jediné, oč Boha prosil. Když byl učiněn králem, odebral se s knížaty nad Izraelem, s hejtmany svého vojska, s kněžími a soudci do Gabaonu⁸⁶⁾, kde na poušti vystavil Mojžíš Hospodinovi stánek, a obětoval tam. Té noci se mu ukázal ve snu Bůh a pravil: „Žádej, zač chceš, a dám tobě.“ Řekl Šalamoun: „Učinil jsi otci mému Davidovi milosrdenství veliké a mě jsi ustanovil králem místo něho. Já však, jsa velmi mlád, neumím vládnout. Proto dej mi, Hospodine Bože, moudrost a umění spravovat tento lid. Neboť kdo by jej mohl soudit, je-li tak četný?“ Bůh odpověděl: „Protože jsi nežádal ani bohatství, ani slávu, ani bezživotí těch, kteří tě nenávidí, ani dlouhý věk, ale požádal jsi o moudrost a umění, abys soudil můj lid, dávám ti srdce moudré a rozumné, a přidám ti bohatství i slávu, takže žádny z králů, kteří byli před tebou, nebyl tobě rovný, aniž takového bude po tobě.“

A soudil Šalamoun Hospodinův lid spravedlivě a moudře.

Stávalo se, že soudcové, když nemohli rozřešit nějakou při, dávali o ní rozhodnout králi. Tak stály před Šalamounem dvě ženy hokyně a jedna z nich měla v náručí nemluvně.

První vypravovala: „Prosím, pane můj, já a tato žena bydlíme v jednom domě. Narodil se mi synáček. Třetího dne potom porodila také ona a bydlily jsme spolu a nikdo cizí s námi v domě nebyl. Syn této ženy v noci umřel, neboť ho ve spaní zalehla. O půlnoci, když jsem tvrdě spala, se zvedla, vzala mé

dítě a svého mrtvého syna mi položila do klína. Když jsem ráno vstala, abych svého synáčka nakrmila, viděla jsem, že jest mrtvý. Ale když jsem na něho lépe pohleděla, poznala jsem, že to není můj syn.“

Ale druhá žena řekla: „Není to tak, ten živý jest můj a ten mrtvý tvůj.“

A první volala: „Ne, mrtvý jest tvůj a můj jest ten živý.“

Tak se hádaly před králem. I řekl Šalamoun: „Ta říká, že živý jest její a ta druhá také. Přineste mi meč!“ Přinesli tedy meč.

A rozkázal král: „Rozetněte to dítě a dejte každé z nich polovičku.“

Tehdy matka, jejíž bylo živé nemluvně, se strašlivě ulekla a vykřikla: „Dejte jí to děťátko celé. Nezabíjejte je!“

Ale druhá volala: „Ať není moje, ani tvé! Rozetněte je!“

Z toho poznal král, která z nich jest pravá matka.

Ukázal na ni a řekl: „Nezabíjejte dítě, dejte je ženě této, neboť ona jest jeho matka.“

Když se pak Izraelští dověděli o rozsudku, který vynesl Šalamoun, báli se krále, neboť viděli, že v jeho srdci je Boží moudrost.

Z libanonských cedrů a cypřišů zbudovali chrám

Judit

Král asyrský povallil říši médskou⁸⁷⁾ a dobyl jejího hlavního města Ekbatany⁸⁸⁾, tvrze pevné a hrazené zdmi z šíři sedmdesát a zvýši třiceti loktů z tesaných kvádrů a s věžemi velmi vysokými. Tehdy jeho srdce zpsychlo. I rozeslal z města Ninive⁸⁹⁾, kde sídlil, do všech okolních krajin a také za Jordán k pokolením judským a izraelským posly, aby se mu všechny národy poddaly. Ale všude královské vyslance odmítli, propustivše je s prázdnýma rukama a bez čestných darů.

Král⁹⁰⁾ se velmi rozhněval a přísahal při svém trůnu a království, že na těchto zemích vykoná pomstu.

Sezval proto do svého paláce všechny starší, vévody a bojovníky, konal s nimi tajnou poradou a oznámil jim, že chce potrestat neposlušné kraje a že zamýšlí podrobit svému panství celý svět. Poněvadž všichni souhlasili, povolal knížete svých vojsk Holoferna a rozkázal mu:

„Vytáhni proti všem zemím na západě a zvláště proti těm, které pohrdly mým rozkazem. Nechtě tvé oko žádnou zemi nepřehlédne! Dobud' mi všech hrazených měst!“

Holofernes dal svolat všechny vůdce a hejtmany vojska a shromáždil sto dvacet tisíc mužů pěších a dvanáct tisíc jízdních lučištníků. Před vojskem táhlo množství velbloudů se zásobami a stáda skotu i ovcí bez počtu. Vzal s sebou z královské pokladnice také hojnost zlata a stříbra. Jeho vojsko, válečné vozy a lučištníci na koních pokryli zemi jako kobylinky.

Dobyl všech měst v Cilicii⁹¹⁾, vyloupil obyvatele Tarsu a pokolení Izmaelovo, odvedl do zajetí Madiánské a pobil ostrostí meče všechny, kdož se mu postavili na odpor. Předě žněmi vpadl do krajiny Damašku⁹²⁾ a dal zapálit na polích obilí a posekat všechno stromoví a révu.

Obyvatele země zachvátil velký strach a králové a města syrská, mezopotamská, sobalská⁹³⁾, lybijská a cilicijská posílali k Holofernovi posly, aby řekli: „Přestaň se hněvat na nás! Je lépe, zůstaneme-li naživu a budeme-li sloužit velkému králi asyrskému, než abychom se dostali do otroctví a zahynuli. Podrobujeme se ti a dáváme ti všechna svá města, zemi, stáda, otroky a vše, cokoli máme. My i naše děti jsme tvými služebníky. Vejdí k nám jako mírumilovný vládce a nalož s námi podle libosti.“

Tak se zmocnil Holofernes všech měst a strach před ním byl tak velký, že mu obyvatelé se svými knížaty a staršími lidu vycházeli vstříc a vítali ho s věnci a pochodněmi, tanci, bubny a píšťalami. Ale jeho ukrutnosti neunikli. Města zbořil a všechny silné muže odvedl do svého vojska, takže vzrostlo velice. Dal zničit také jejich posvátné háje, neboť král mu rozkázal zahladit všechny bohy, tak aby národy, které mu Holofernes podrobí, uctívaly za boha jen jeho.

Když se o tom dověděli Izraelští, pojaly je bázeň a hrůza, aby Holofernes nenaložil s Jeruzalémem a se stánkem Hospodinovým stejně jako s ostatními městy a svatyněmi. Opevňovali proto města zdmi a sbírali obilí, aby byli připraveni k boji. Obsadili výšiny a údolí, kudy se dá jít do Jeruzaléma, a do úzkých průsmyků v horách postavili zvědy. Pak se všechen lid, mužové a ženy, postil a volal k Hospodinovi, aby nedopustil, aby byly jejich děti uloupeny, města vyvrácena, lidé vyvražděni, chrám znesvěcen a Izrael aby byl k posměchu pohanům.

Holofernovi bylo oznámeno, že se Izraelští chystají k odporu a že obsadili průsmyky. Rozpálil se prchlivostí velikou a hněvem mocným. Svolal všechna knížata moábská a ammonitská a mluvil k nim takto:

„Řekněte mi, jaký je to lid, který obsadil hory? Jaká má města? Jací jsou a mnoho-li jest jich? Jakým vojskem vládnou a jak velkým? Kdo jest jejich pánem? Proč oni jediní ze všech, kdož bydlí na východě, námi pohrdají a nevyšli nám vstříc, aby nás v míru uvítali?“

Odpověděl mu Achior, vůdce Ammonitských: „Dovolíš-li, můj pane, a vyslechněš mě, podám ti o lidu, který bydlí v horách, věrnou zprávu a z mých úst nevyjde slovo nepravdivé.“ A vyprávěl mu o původu

Izraele a o jeho Hospodinovi, o vyvedení z Egypta a o vítězstvích, která jim, bezbranným a nepočtým, vybojoval jejich Bůh nad všemi jejich nepřáteli. Pravil: „Nikdo tomuto lidu neodolá, leč by se snad zpronevěřil Hospodinu, svému pánovi. Kdykoli totiž kromě svého Boha uctívali ještě některého jiného, byli vydáni za kořist loupeži, meči a hanbě. Protož nyní, pane můj, vyptej se, zda se proti svému Hospodinovi dopustili nějakého bezpráví, a je-li tak, potáhněme proti nim; neboť pak je jejich Bůh vydá a budou podmaněni pod jeho tvé moci. Jsou-li však před svým Bohem bez viny, nebudeme se jim moci ubránit, budeme celému světu na posměch.“

Po těchto slovech se knížata rozhněvala a chtěla Achiora zabít.

„Kdo se opovažuje tvrdit,“ křičeli, „že Izraelští, lidé bez vědomostí, bez statečnosti a bez znalosti válečného umění, odolají Holofernovu vojsku?“

Holofernes se pak na Achiora obořil: „Prorokoval jsi nám, že lid izraelský bude ochráněn svým Bohem. Proto ti ukážu, že kromě asyrského krále žádného jiného boha není. Ještě tuto hodinu budeš dopraven do hor a vydán Izraelským, a až je do jednoho pobijeme, zahyneš asyrskou rukou také ty a meč mých vojáků ti protkne boky. Myslíš-li však, že se má slova nevyplní, není třeba, abys byl sklíčen, a bledost, která ti pokrývá líce, může zmizet. Věz však, že budeš sdílet stejný osud s Izraelskými a že spravedlivý trest tě stihne spolu s pomstou na nich.“

Pak rozkázal Holofernes svým služebníkům, aby se chopili Achiora, dopravili ho do města Bethulie⁹⁴⁾ a vydali ho do rukou Izraelských. Vzavše ho tedy, šli přes pole. Ale když se přiblížili k horám, vyšli proti nim prakovníci a Asyrští, vyhnuvše se hoře, přivázali zajatce za ruce a za nohy ke stromu a navrátili se k svému pánu.

Synové pak izraelští vyšli z Bethulie a přišli k Achiorovi. Rozvázali mu provazy, dovedli ho do města, a postavivše doprostřed lidu, tázali se, proč ho Asyrští opustili spoutaného. A Achior vypravoval vše o hněvu Holofernově a o tom, že ho chce zahubit společně s Bethulskými, protože řekl, že izraelský Bůh svůj lid ochrání.

Když dopověděl, veškeren lid padl na tvář a s pláčem se modlil, aby Hospodin neopouštěl těch, kdož v něho doufají, a aby ponížil pýchu Asyrských. Pak potěšili Achiora, řkouce mu: „Hospodin, o jehož moci jsi vypravoval, ti odplatí a uvidíš zahynutí jejich. Až dá Bůh svým služebníkům svobodu, bydlí se všemi svými uprostřed nás.“

A Oziáš, který byl tehdy knížetem města, vzal Achiora pohostinnou do svého domu.

Druhého dne přikázal Holofernes svému vojsku, aby postoupilo proti Bethulii. Bylo jich sto dvacet tisíc bojovníků pěších a dvaadvacet tisíc jezdců, nepočítaje mladé muže, které zjímal v krajinách a městech, kudy protáhl, a jež připojil k svému vojsku. Rozložili se na vrchu, který leží proti Bethulii, a lid v městě, vida tu ohromnou sílu proti sobě, bál se velice a sypal si na hlavu popel. Bojovníci pak izraelští ve dne v noci střežli místa, která vedou k úzké stezce mezi horami.

Když dal Holofernes obhlížet okolí města, našli potrubí, kudy byla vedena do města voda. Rozkázal je tedy zpřetiňat a ke studnicím, které byly blíže městských hradeb, postavil po sto ozbrojencích, aby nikdo nemohl vodu čerpat ani zde.

V městě nebylo co pít. Vodu, která tu ještě byla, rozdělili denně rodinám v dávkách, které nestačily ani na ukojení žízně jednoho člověka a všem ani na svlažení rtů. Po dvacetidenním obležení bylo utrpení Bethulských tak velké, že raději chtěli zemřít, než déle snášet muka žízně.

Šli tedy k městskému knížeti Oziášovi, muži, ženy, mládenci a děti, a všichni spolu křičeli: „Zle jsi nám udělal, že jsi nechtěl pokojně mluvit s Asyrskými!“ A pak mluvili: „Padáme žízní a mdlobou. Protože

není, kdo by nám pomohl, svolaj všechny, kdož jsou v městě, a poddej se dobrovolně Holofernovi. Je lépe, abychom se dostali do zajetí, než abychom viděli umírat své ženy a děti. A pobijí-li nás Asyrští, bude smrt mečem kratší než skomírání žízni.“ A všichni plakali a kvíleli.

Když se utišili, odpověděl jim Oziáš slzeje: „Počkejme pět dní, snad Hospodin od nás odejme svůj hněv a dá jménu svému slávu. Nepřijde-li do pěti dnů pomoc, učiním, jak jste řekli.“

O tomto jednání s Oziášem a o jeho slovech dověděla se také vdova Judit. Byla pak to žena velmi krásná a ušlechtilá, která byla všemi vážena, takže nebylo nikoho, kdo by o ní promluvil zlé slovo. Před půlčtvrtým rokem jí zemřel při ječmenné žni muž, neboť parné slunce mu ožehlo hlavu, když byl na poli při vázání snopů. Od té doby se uzavírala se svými služebnicemi v pokojíku v hořením dílu svého domu, a majíc žíněný oděv kolem beder, truchlila po svém muži a postila se. Když se tedy dověděla o pětidenní lhůtě, poslala pro dva starší města. Když přišli a s nimi Oziáš, pravila jim:

„Kdo jste, že pokoušíte Pána? Určili jste Hospodinu čas smilování a uložili jste mu den. Což nevíte, že Bůh náš ponížil všechny národy, které proti nám povstávaly, a že je učinil bezectnými? Naše trápení jest menší než naše hříchy a Hospodin nás trestá, abychom se napravili, ne abychom zahynuli.“

„Všechno, co jsi řekla, jest pravé,“ odpověděl jí Oziáš.

Judit pak pravila: „Poznáváte-li, že jest od Boha, co jsem mluvila, zkoumejte, je-li od Boha také to, co jsem si umínila učinit. Stůjte této noci u městské brány a já vyjdu se služkou. Nevyptávejte se, co zamýšlím, a dokud vám neoznámím, nic nepodnikejte, jen se modlete, aby v pěti dnech, jak jste řekli, shlédl Hospodin na svůj lid!“

Řekl jí kníže Oziáš: „Jdi v pokoji a Pán budiž s tebou k pomstě nepřátel našich!“

A odešli od ní.

Pak vešla Judit do modlitebny svého domu, a obléknuvši se v roucho žíněné, posypala svou hlavu popelem, padla na tvář a modlila se. A poprosivši za zkažení moci asyrské, pravila: „Učiň, Pane, aby vlastním mečem Holofernovým sřata byla pýcha jeho. Necht' uvízne v léčkách svých očí na mně a půvabem mým zemře. Dej mi, Hospodine, pevné srdce, ať ho potupím, a sílu, abych ho mohla zahubit. Neboť bude to sláva jména tvého, když ho zničí ruka ženy.“

Když přestala volat k Bohu, vstala z místa, na kterém ležela, sešla dolů do domu, sňala žíněné roucho a svlékla šat svého vdovství. Pak se umyla, namazala se vonnou mastí, rozčesala vlasy, ozdobila si hlavu, oblékla se v nejkrásnější šat, obula se v střevíčky a okrášlila se náramky, sponami, náušnicemi, prsteny a všemi svými šperky.

Pak v noci se služebnicí vyšly.

Když kráčely k městské bráně, uviděli zde čekajícího Oziáše a starší města. A ti všichni užasli a divili se nevyrovnatelné její kráse. Pustili ji z pevnosti, na nic se netázajíce, a jen řekli: „Bůh našich otců posilniž srdce tvé!“ A všichni, kdož tu stáli, pravili: „Staň se tak, staň se!“

Vyšla Judit s děvečkou bránou a sestupovala z hory. A když svítalo, potkali se s ní vyzvědači asyrští a chytili ji, řkouce: „Odkud jdeš a kam se ubíráš?“

„Jsem dcera židovská,“ odpověděla jim, „a odcházím od nich, protože vím, že vám budou dáni za kořist. Chci jít před tvář knížete Holoferna, abych mu oznámila tajné věci, jak by mohl opanovat město, aniž by padl z jeho vojska jediný muž.“

Asyrští zvědové poslouchali, nespouštějíce z Judit pohledu. Neboť tak krásnou ženu posud neviděli.

„Zachovala jsi svůj život, že ses tak rozhodla,“ řekli a dovedli ji k Holofernovi.

Ten seděl ve svém stanu před šarlatovou oponou, protkávanou zlatem, smaragdy a jiným drahým kamením. Když přivedli Judit, padla před ním na zemi. Ale Holofernes byl pohledem na ni již jat do osidel svých očí a ihned rozkázal služebníkům, aby ji zdvihli.

„Bud' dobré mysli,“ řekl jí, „a nestrachuj se, nikdy jsem neublížil člověku, který chtěl sloužit mému králi. Řekni mi, proč jsi odešla od svého lidu a přišla jsi ke mně?“

Judit odpověděla: „Přijmi slova služebnice své, neboť uposlechneš-li řeči děvky své⁹⁵⁾, dokonalou věc s tebou učiní Pán. Jest známo, že jest náš Bůh tak rozhněván našimi hříchy, že vzkázal po svých prorocích lidu, že ti jej vydá. A protože to synové izraelští vědí, pojal je strach. Kromě toho na ně přikvačil hlad a pro nedostatek vody se počítají už mezi mrtvé. Rozhodli se již sáhnout na svaté věci určené za oběť Hospodinu, na obilí, olej a víno, jichž by se neměli ani dotknout, a chtějí zabít dobytek, aby mohli pít jeho krev, již požívat jest zakázáno. Hospodin tedy poslal služebnici tvou, aby ti tyto věci oznámila. Já, děvka tvá, ctím svého Boha také, jsem-li u tebe; budu vycházet a modlit se, a Pán mi poví, kdy jim odplatí za jejich hříchy. Oznámím ti to pak a provedu tě nejen Bethulií, nýbrž i prostředkem Jeruzaléma a budeš mít veškeren lid izraelský jako ovce, které nemají pastýře, a nezaštekne na tebe ani pes. Ty věci mi byly oznámeny Bohem a byla jsem jím poslána, abych ti to zvěstovala.“

Ta řeč se líbila jak Holofernovi, tak i jeho služebníkům a pravili jeden druhému: „Takové ženy už není na světě ani v půvabu, ani v kráse, ani v moudrosti řeči.“

Holofernes jí pak řekl: „Dobře učinil tvůj Bůh, že tě poslal, abys dala Izraelské v naše ruce. Splní-li mi tvůj Bůh, co mi slibuješ, bude také mým Bohem a ty budeš v domě králově velká a jméno tvé bude vyhlášeno po vsí zemi.“

Dal Judit uvést do jednoho z nejkrásnějších stanů ležení a rozkázal, aby směla odcházet k modlitbám, kam jí libo. I vycházela se svou děvečkou v noci do údolí bethulského a u pramene se umývala. Když se vracela a vystupovala do tábora, modlila se, aby jí Hospodin upravil cestu k vysvobození lidu izraelského. Ze svého stanu pak už nevycházela, postíc se až do jídla večerního.

Čtvrtého dne po jejím příchodu uspořádal Holofernes svým dvořanům večeři a nařídil komorníkovi, aby přivedl Judit.

Oblékla se tedy, ozdobila se všemi šperky a vešla k hostině. A Holoferново srdce se rozpálilo nad její krásou.

„Pij, hoduj a vesel se,“ řekl jí, „nalezla jsi přede mnou milost!“

„Budu pít, můj pane,“ odpověděla mu, „neboť poctěna budu dnes jako nikdy předtím.“

A zůstala s hodovníky.

Holofernes, raduje se z ní, pil příliš mnoho vína, že ve svém životě ještě tolik nepil.

V noci se dvořané zemdlení vínem rozešli do stanů a Judit a služebnice její zůstaly samy s Holofernem. Holofernes spočíval na loži, neboť z přílišného pití usnul. I řekla Judit děvečce, aby šla před stan a střežila jej. Sama se pak postavila před lože a s pláčem se modlila mlčky, jen pohybuje rty.

Potom přistoupila k sloupu, který stál u hlavy lůžka, a odvázála Holofernův meč, který na něm visel. A když jej vytrhla z pochvy, chopila Holoferna za kštici a vykřikla: „Posilni mě, Pane, v tuto hodinu!“ Udeřila dvakrát v jeho šíji a sřála mu hlavu. Sřála ze sloupů šarlatovou oponu a bezhlavé tělo shodila z lože.

Po malé chvíli vyšla před stan, dala Holofernovu hlavu děvečce a rozkázala, aby ji vložila do svého pytlíku. A vyšly z ležení, jak to činívaly každého dne, jakoby k modlitbě. Sestoupily do údolí, a obešedše je, přiblížily se k městské bráně. Judit již zdaleka volala na strážce zdi: „Otevřete, neboť s námi jest Bůh, který ukázal Izraeli svou moc!“

Strážce, poznavše ji po hlasu, volaly starší města. A když ji vpustili bránou, vybíhalo z domů všechno obyvatelstvo od nejstaršího do nejmladšího a všichni Judit obstoupili, neboť se domnívali, že už nepříjde. Ona však vystoupila na vyvýšené místo a rozkázala jim, aby mlčeli. A když utichli, mluvila k nim:

„Chvalte Hospodina, který neopouští těch, kdož v něho doufají. Skrže mne, děvku svou, naplnil milosrdenství, které slíbil domu izraelskému. Této noci zabil mou rukou nepřítele svého lidu.“ A vyňavši z pytlíku hlavu Holofernovu, pozdvihla ji před očima všech: „Hle, hlava Holofernova, knížete vojska asyrského, hle, opona jeho, za níž ležel v svém opilství a kde ho rukou ženy zabil náš Bůh.“

Tehdy se všechen lid v svaté hrůze poklonil před Hospodinem a velebil Judit, která nešetřila života svého, aby národ svůj vysvobodila z úzkosti a zármutku. Achior pak, spatřiv hlavu toho, který ho vydal Izraelským, aby ho společně s nimi usmrtil, zděšením omdlel. A když opět okřála duše jeho, padl Judit k nohám a žehnal jí. Velebil a žehnal jí on i Oziáš a velikou radostí byla naplněna srdce všech.

Judit řekla svému lidu: „Slyšte mě, bratři! Zavěste tuto hlavu na hradební zdi, a až vyjde slunce, vezmi každý zbraň svou a vyrazte k útoku; nesestupujte však do údolí, čiňte jen tak, jako byste se k tomu chystali, a když poznáte, že utíkají, běžte za nimi beze strachu, neboť Hospodin je pod našima nohama rozdrť!“

Když vysvitlo slunce, učinili Bethulští, jak jim kázala Judit, a vyšli ve zbraních s velkým křikem a hřmotem z města.

To když uviděli vyzvědači, běželi k stanu Holofernovu, aby mu oznámili, že Izraelští chtějí útočit. Strážci pak, kteří hlídali stan, hlučeli před vchodem, aby Holofernes procitl od těch zvuků a nikoli od buzení, neboť nikdo nesměl k pánu asyrského vojska vstupovat. Ale když přišli jeho vůdcové, tisícníci⁹⁶⁾ a všichni starší vojska, řekli komorníkům: „Vejděte a vzbudte ho, neboť myši vylezly z děr a osmělují se vyzývat nás k boji.“

„Hle, hlava Holofernova!“

Tehdy hlavní komorník vešel do stanu, stál před oponou a tleskl do rukou, domnívaje se, že pán jeho spí. Ale když nepozoroval, že by se byl někdo pohnul, přistoupil k oponě a poodhrnul ji. A uzřel krví zbrocené tělo Holoferново bez hlavy. Vykřikl a s pláčem roztrhl své roucho. Běžel do stanu Juditina, a

když ji tam nenalezl, vyskočil ven k lidu a křičel:

„Jedna hebrejská žena potupila dům asyrského krále! Holofernes leží v stanu na zemi a jest bez hlavy.“

Tehdy se všech zmocnilo strašlivé zděšení a padla na ně hrůza a strach a po celém ležení se vzmohl neslýchaný křik. A pozbyvše rozumu i rozvahy, hledali v zmatku spásu jediné v nohách, takže nikdo nikoho neposlouchal a s nikým nemluvil, nýbrž všeho nechal, a sklopiv hlavu mezi ramena, utíkal před Izraelskými, o nichž se domníval, že je po horských stezkách zaskočili.

Vidouce pak Bethulští, že nepřátelé prchají, sestoupili do údolí, křičíce a troubíce na trouby, a pustili se za nimi. A poněvadž Asyrští běželi v zmatku a každý, kam ho nohy nesly, a synové izraelští je pronásledovali v spořádaných oddílech, poráželi všechny, které dostihli.

Oziáš pak, rozeslav rychlé posly po všech městech a krajinách izraelských, podal jim zprávu o prchajícím nepříteli a ty shromáždily ozbrojenou mládež, která čekala na asyrské houfy a pobíjela je a honila až k hranicím.

Jiní, kteří zůstali v Bethulii, vpadli do asyrského ležení a odnesli odtud vše, co tu Asyrští na zmateném útěku zanechali. A ti, kteří se vítězně vrátili z pronásledování, přivedli bezpočtu dobytka a pokladů, opuštěných prchajícím vojskem, takže v třiceti dnech byla ledva sebrána všechna kořist. Vše, co bylo Holofernovu, bylo dáno Judit. Ona pak zbroj Holofernovu a zlatem a drahými kameny prošívanou oponu, kterou odnesla z jeho stanu, obětovala chrámu Hospodinovu.

Všechn lid izraelský jásal a radoval se, slavě po třicet dní slavnosti s poutěmi do Jeruzaléma, s bohoslužbami, s veselím a hrou na harfy, bubny a kytary. Do Bethulie přišel Joakim, nejvyšší kněz jeruzalémský, se všemi kněžími, aby viděl Judit. A když byla před ně a před veškeren lid přivedena, blahořečil jí Joakim:

„Tys sláva Jeruzaléma, tys radost Izraele, tys čest lidu našeho, budiž požehnána navěky.“

A řekl veškeren lid: „Staň se tak, staň se!“

Judit pak se opět uchýlila do domu svého a žila zde v pokoře a prostotě jako dříve a nepojala již manžela.

Jonáš a ryba

Šalamoun kraloval čtyřicet let, ale jeho syn dědictví otcovo a Davidovo nezachoval. Velká jejich říše se rozpadla na dvě části, na říši izraelskou a říši judskou. V Judei byl hlavním městem Jeruzalém, v Izraeli Samař⁹⁷⁾.

Izraelští se oddali modlářství a sloužili stále více bohům pohanským. Neboť jejich králové, vidouce, že lid o svátcích dochází do Jeruzaléma do chrámu Šalamounova, se báli, aby zas od nich neodpadl ke králům judským. Nadělali proto rytin a slitin, také dvě zlatá telata a řekli: „Hle, bohové, kteří nás vyvedli z Egypta!“ Ale také Judští, stýkajíce se ve válkách i v míru s Egyptskými, Babylónskými a Asyrskými, přijímali jejich obyčeje, ženili a vdávali se s nimi, a třebaže na Hospodina nikdy nezapomněli, sloužili vedle něho bohům cizozemců. Také oni uctívali sidonské Bály a Astarty⁹⁸⁾, moábského Chámosa, ammonitského Melchoma⁹⁹⁾, stavěli slunci koně a vozy a na pahorcích sdělávali modlám svatyně a háje.

Tehdy vystávali mezi Židy proroci, kteří vidouce toto roztržštění, hrozili všemu lidu prchlivostí Hospodinovou, nevrátí-li se k jednotě s ním, a předpovídali záhubu Judským a Izraelským. V Izraeli horlili proti nevěrným králům Eliáš a Eliseus. Po nich vyvstal prorok Jonáš.

Tomu se zjevil Bůh a pravil mu: „Vstaň, jdi do Ninive, města velikého, a volej je k pokání; neboť vstoupila jeho nešlechtnost před můj obličej!“

Byloť Ninive plné ohavností, zhýralostí a ukrutenství.

Ale Jonáš jít nechtěl, neboť si přál, aby bylo toto nepřátelské město potrestáno a vyhlazeno. Odešel tedy od tváře Hospodinovy do přístavu Joppe¹⁰⁰, a když tu našel loď, která se plavila do Tarsu¹⁰¹, zaplatil a vstoupil na ni, aby utekl.

Ale Bůh poslal na moře velký vítr a rozpoutala se bouře, takže se plavci domnívali, že loď ztroskotá. A bojíce se, volali jeden každý k bohu svému a vyhazovali to, co měli, do moře, aby lodi ulehčili. Ale Jonáš šel k lodnímu boku, a položiv se, spal.

Tehdy k němu přišel správce lodi a řekl mu: „Co ty děláš, ospalče? Vstaň a volej k svému Bohu! Snad ten se na nás rozpomene, abychom nezahynuli!“

Plavci pak metali losy, chtějíce zvědět, pro koho na ně přišlo to zlé. A los padl na Jonáše.

Řekli mu: „Pověz nám, proč na nás přišla bouře? Jaký jest tvůj obchod a odkud jdeš? Z které jsi země a z jakého národa?“

Odpověděl jim: „Jsem Hebrejský a uctívám Hospodina, pána nebes.“

A dověděvše se plavci, že Jonáš utíká před tváří svého Boha, báli se a řekli mu: „Co jsi to učinil? Co máme s tebou počít, aby se moře upokojilo?“

„Vezměte mě a vrhněte do moře, a utichne, neboť vím, že tato bouře přišla zaviněním mým.“

Ale ti muži nechtěli a veslovali ze všech sil, aby přistáli ke břehu. Nemohli však, neboť moře se proti nim stále hrozněji vzdouvalo.

Tehdy vidouce, že by všichni zahynuli, volali k Bohu Jonášovu: „Prosíme, Hospodine, abychom pro tohoto člověka nezemřeli. Nevyhledávej krve nevinné!“

A chopivše se Jonáše, vrhli ho do vody.

Vlny se utiřily a moře se přestalo bouřit. A vidouce to plavci, obětovali Hospodinovi.

Bůh však nastražil velkou rybu, která Jonáše pozřela.

Byl pak Jonáš ve vnitřnostech té ryby tři dny a tři noci a modlil se.

Nařídil Pán rybě a ona vyvrhla Jonáše na břeh.

Tehdy pravil Hospodin podruhé: „Vstaň, jdi do Ninive, města velikého, a kaž tam, co jsem ti poručil.“

Jonáš uposlechl a chodil ulicemi ninivetskými, kázal a volal: „Po čtyřiceti dnech bude Ninive vyvráceno.“

Ninivetští uvěřili, a vyhlásivše půst, oblékli se v žíněná roucha od největšího z nich do nejmenšího.

Neboť když řeč Jonášova došla krále, vstal z trůnu, svlékl svůj oděv, oděl se žíní a seděl v popelu. A dal provolat své rozhodnutí:

„Lidé i zvířata, nic nepožívejte, nepaste se ani nepijte vody. Kajte se, volejte úpěnlivě k Bohu, odvrát se každý od zlé cesty a odvrzte loupeže, které máte v rukou! Jest možné, že se prchlivost hněvu Božího usmíří a Hospodin že nám odpustí.“

Viděl Bůh jejich pokání a zželelo se mu toho, co chtěl učinit. A nepotrestal je.

Jonáš si však vybuďoval na východ od města boudu a čekal tu, aby viděl, jak Bůh Ninive zničí a co se bude dít. Ale minul čtyřicátý den a město stálo jako dříve. A Jonáš se ve své horlivosti rozhněval.

„Což jsem to, Hospodine, neříkal,“ žaloval, „dokud jsem ještě byl ve své zemi? Proto jsem utíkal do Tarsu, že jsem věděl, že jsi Bůh milostivý a lítostivý, dlouho čekající a plný milosrdenství, který se smilováváš. Vezmi si duši mou, neboť mi jest lépe umřít, nežli zůstat živ.“

Řekl Hospodin: „Je dobře, že tak horlíš?“

Hospodin rozkázal, aby u úkrytu Jonášova vyrostl břečťan a zastiňoval mu hlavu a chránil ho před úpalem. A radoval se Jonáš z rostliny nadmíru.

Ale nazítří při svítání poslal Bůh červa, který ten břečťan nahlodal, takže uschl. Když svítalo slunce, nastrojil Bůh východní žhoucí vítr a slunce bilo na hlavu Jonášovu tak, že umdléval, jako by měl umřít.

Řekl Hospodin Jonášovi: „Je správné, že se tak hněváš pro ten břečťan?“

Ten odpověděl: „Ano, je správné, že se hněvám až na smrt.“

Pravil Bůh: „Ty lituješ břečťanu, o němž jsi ani nepracoval, ani jej nepřivedl k růstu, který za jednu noc vypučel a za jednu noc zhynul, a já bych neměl litovat Ninive, města tak velkého, v němž jest více než sto dvacet tisíc lidí, kteří neznají rozdílu mezi pravíci

a levíci svou?“

Do zajetí babylónského

Proroci, vidouce pro roztržení země, pro zkázu mravů a pro modloslužebnictví blížít se neštěstí, marně napomínali a hrozili slovy Hospodinovými: „Přichází ten čas, blízko jest ten den. Kdo koupí, nebude se veselit, kdo prodá, nebude litovat. Meč bude vně, mor a hlad doma; kdo bude na poli, mečem zabit bude, toho pak, kdo bude v městě, hlad a mor zahubí. Stříbro své po ulicích rozházejí a jejich zlato bude jako nečistota; nebudou je moci vysvobodit v den Hospodinovy prchlivosti. Neboť vydám je v ruku cizozemců za kořist a bezbožným za loupež. Přivedu nejhorší z pohanů, aby vládli jejich domy. Podle činů jejich soudit je budu a zvědí, že já jsem Hospodin.“

Hněv Boží se naplnil. Nabuchodonozor, král mocné říše babylónské, přitáhl dvakrát do Judska¹⁰²⁾, vyloupil poklady chrámu jeruzalémského, krále si učinil poplatným a všechna knížata, muže statečné i bojovníky, také řemeslníky, kteří dovedli stavět nebo vyrábět zbraně, odvlékl do Babylóna.

Když Sedechiáš, judský král, odmítl platit Babylónu poplatek, přitáhl Nabuchodonozor potřetí s velkým vojskem k Jeruzalému, položil se u něho a sdělal proti němu hradby. Město se bránilo po dvě léta. Ale

rozmohl se hlad a lid neměl chleba. Tehdy jedné noci vytáhli judští bojovníci městskou bránou u zahrady královské, probili se obležením a s králem Sedechiášem prchali na poušť. Leč babylónské vojsko je honilo, dostihlo je na rovinách jerišských a zde je povraždilo nebo rozprášilo. Král Sedechiáš byl pak se svými syny zajat a přiveden před Nabuchodonozora. Nabuchodonozor se mu pomstil strašlivě. Jeho syny dal před otcovými očima popravit a Sedechiáše oslepil, spoutal ho ocelovými řetězy a odvedl do babylónské říše.

Dal zapálit chrám Hospodinův, královský palác i všechny domy v Jeruzalémě, takže nezůstal kámen na kameni. Vyšší úředníky rozkázal povraždit, všechen ostatní lid, který ještě zůstal, přesídlil do Babylóna a nechal zde jen něco dělníků, aby otročili jako vinaři a oráči.

Tak se stalo slavné město Davidovo a Šalamounovo zříceninou. A prorok Jeremiáš, jeden z mála, kteří zde zůstali, chodil po troskách a bědoval:

„Ach, město lidnaté, jak jsi osiřelo a učiněno jako vdova, která v noci pláče a na jejíchž lících jsou slzy. Dědictví naše uloupili nám cizozemci a domy naše nepřátelé. Na hrdle svém protivenství snášíme, pracujeme a nedovoluje se nám odpočinout. Služebníci panují nad námi a není žádného, kdo by nás vytrhl z rukou jejich. Obrát nás, ó Hospodine, k sobě a obráceni budeme, obnov dny naše, jak byly za starodávna. Či zavrhl jsi nás a hněv tvůj bude věčný?“

Syny dal před otcovými očima popravit

V zajetí

A teprve v zajetí babylónském, v zemi cizích bohů, se Židé rozpomínali na svou zemi a na svého Hospodina. Po denním otročení novým pánům, a když se nad krajem skláněl večer, sedali na březích řek babylónských a na vrby zavěšovali své kytary. Ale nehráli na ně, nýbrž nechávající jejich struny zvučet větrem, plakali a vzpomínali na Sión¹⁰³. A když přicházeli ti, kdož je kdysi zajali, říkají jim: „Zaspívejte nám některou píseň siónskou!“¹⁰⁴, odpovídali: „Kterak bychom zpívat mohli píseň Hospodinovu v zemi cizozemců?“

Ale smutek Židů věčný být neměl, neboť Hospodin, i když trestal svůj nevěrný lid, neopustil jej a hodlal jej za čas vyvést ze zajetí babylónského stejně tak, jako jej vysvobodil z domu služby egyptské. A již tehdy připravoval zkázu Babylóna.

Král Nabuchodonozor propadal ve svém paláci šílenství a býval mučen zlými sny. Jedné noci měl sen, jehož se zhroutil, až se protrhl ze spaní.

Dal tedy svolat mudrce, hvězdáře a kouzelníky a řekl jim: „Měl jsem sen, jehož se můj duch tak poděsil, že jsem jej zapomněl. Vyložte mi jej.“

Tehdy řekli mudrci: „Králi, navěky buď živ! Pověz služebníkům svým, co se ti zdálo, a oznámíme ti výklad.“

„Vyšlo mi to z paměti,“ pravil Nabuchodonozor, „ale nepovíte-li mi sen i s výkladem, budete rozsekáni na kusy a vaše domy budou obráceny v záchody. Vyložíte-li mi jej, zahrnu vás dary a slávou.“

Odpověděli hadači: „Není na zemi člověka, který by to králi mohl oznámit, kromě bohů, kteří mezi lidmi nebydlí.“

Proto rozlítil se král a rozkázal, aby byli všichni mudrci babylónští povražděni. Mezi zajatými Židy byl i Daniel, mládenec velmi učený, kterého dal Nabuchodonozor zároveň s některými jinými jinochy vzdělat ve všelike moudrosti, aby mu sloužil. A k tomu když přišel hejtman nad žoldněři, aby ho s ostatními mudrci zabil, zeptal se Daniel po příčině králova hněvu.

Hejtman mu pověděl o příhodě s hadači a Daniel řekl: „Nezahlazuj babylónské mudrce, nýbrž uveď mě před krále a já mu oznámím sen i výklad jeho.“

Byl tedy Daniel přiveden před Nabuchodonozorovu tvář a položený král se ho otázel: „Můžeš mi oznámit a vyložit to, co se mi zdálo?“

Daniel odpověděl: „Tajemství, na něž se král ptá, nemohou mu zjevit ani mudrci, ani hvězdáři, ani věštcí a hadači. Ale na nebi jest Bůh, který zjevuje skryté věci, a on králi Nabuchodonozorovi ukázal, co se stane v budoucnosti. Neboť to bylo ve snu zjeveno také mně, ne protože bych byl nad ostatní lidi moudřejší, ale pro modlitbu, v níž jsem o to prosil. Ty, králi, viděl jsi ve snách ohromnou sochu, daleko zářící a hroznou na pohled. Hlava její byla z ryzího zlata, prsa a ramena ze stříbra, její břicho a bedra z mědi, stehna ze železa, ale nohy z hlíny. A viděl jsi kámen, jenž nebyl vymrštěn z ničí ruky, a ten vrazil v hliněné nohy té sochy a rozbil je. A zřítily se spolu hlína, železo, měď, stříbro a zlato a bylo to vše jako plevy na letním mlatu a roznesl to vítr, aniž kdo ví kam. To jest ten tajemný sen, králi, v němž ti Bůh zjevuje budoucnost. Neboť tak zahyne království tvé.“

Tehdy král Nabuchodonozor padl na tvář a zarmoutil se velice.

Leč Daniel nebyl jediný, komu Bůh zjevil blížící se zkázu Babylóna.

Doma, po troskách Jeruzaléma, stále bloudil prorok Jeremiáš, zpívaje své smutné písně o vyvráceném městě Hospodinově. A také jemu oznámil Bůh zkázu Babylóna Peršany a Médy. Zjevil se mu ve snách

a pravil: „Aj, lid přitáhne od půlnoci a národ veliký a králové znamenití. Lučiště a kopí pochyťtí, ukrutní budou a neslitují se; hlas jejich jako moře zvučet bude, na koních pojedou, sešikovaní jako muž udatný k boji proti tobě, dcero babylónská. A přivedu zas Izrael do příbytku jeho.“

A prorok Jeremiáš, bloudě po vylidněném městě, volal: „Oznamujte mezi národy a rozhlašujte, zdvihněte korouhev, rozhlašujte, netajte, rcete: ‚Vzat bude Babylón, zahanben Bél, potřen Merodach¹⁰⁵⁾, potupeny budou modly jeho, potřeni ukydaní bohové jeho. Neboť přitáhne na něj národ od půlnoci, který obrátí zemi jeho v pustinu, takže nebude v ní obyvatelé. Od člověka až do hovada se vystěhují a odejdou. V těch dnech a toho času přijdou spolu synové izraelští i judští, a plačící budou hledat Hospodina Boha svého. Na cestu k Siónu se budou ptát, a obrátíte se tam, řeknou: ‚Pojďte a připojte se k Hospodinu smlouvou věčnou, nepřicházející v zapomenutí.‘„

Tak proroci předpověděli pád Babylóna již v době jeho největší slávy.

Hodokvas Belsazarův

Po smrti Nabuchodonozorově panoval v Babylóně král Belsazar. Ten jednou uspořádal svým tisíci knížatům a všem svým ženám velké hody, při nichž ukazoval všechno své bohatství, svou slávu a důstojnost. Veškerá prostranství paláce byla vyplněna, král sám pak s předními knížaty hodoval v síni s čalouny bílými, zelenými a modrými, zavěšenými za šarlatové provázky na stříbrných kroužcích u mramorových sloupů, a hodovníci spočívali na lehátkách zlatých a stříbrných, stojících na mramorové podlaze. Nápoje byly podávány v zlatých nádobách, a to v kališích jiných a jiných, a vína bylo v hojnosti, jak slušelo na krále.

Když se Belsazar rozveselil vínem, rozkázal přinést zlaté a stříbrné nádoby, které uloupil Nabuchodonozor z chrámu jeruzalémského, aby z nich pili i on i knížata i ženy. Užívali tedy všichni nádob Hospodinových, hodovali a veselili se, chválili bohy zlaté a stříbrné, měděné, železné, dřevěné i kamenné.

Leč hodokvas Belsazarův byl náhle přerušen.

Ve vzduchu se objevila část lidské ruky bez paže, jen dlaň s prsty, a ta ruka psala naproti svícnu na stěnu paláce a král na ni zděšeně hleděl.

Jeho veselí od něho ihned odešlo a jeho srdce se chvělo a tělo se hroutilo a kolena narážela jedno o druhé.

Ruka zmizela, ale písmena zůstala na stěně.

Ale nikdo je nedovedl číst.

Tehdy vzkřikl král ze vši své síly, aby přivedli chaldejské¹⁰⁶⁾ hvězdáře a hadače. A když se tak stalo, rozkázal jim, aby mu přečetli a vyložili, co bylo napsáno, a slíboval tomu, kdo to dokáže, velkou odměnu. Předstoupili všichni královští mudrci, ale nikdo nedovedl to písmo číst ani podat králi jeho výklad.

Krále se zmocnila velká hrůza a všechna knížata byla poděšena.

Když se o strachu, který padl na Belsazara, dověděla ve svém paláci králova matka, vzpomněla si na sen Nabuchodonozorův a odebrala se do hodovní síně.

A pravila: „Králi, navěky buď živ! Nechtě tě neděsí tvé myšlenky a ať se ti zas vrátí veselí! V tvém království jest muž, v němž jest moudrost bohů a umění vykládat sny a rozvazovat věci nesnadné. Jeho jméno jest Daniel. Dej ho zavolat a oznámí ti, co napsáno.“

Byl tedy přiveden Daniel před krále. A král mu řekl: „Přečteš-li to písmo a vyložíš-li mi jeho smysl, budeš oblečen v šarlat, na hrdlo ti bude dán zlatý řetěz a budeš po mně třetím v království.“

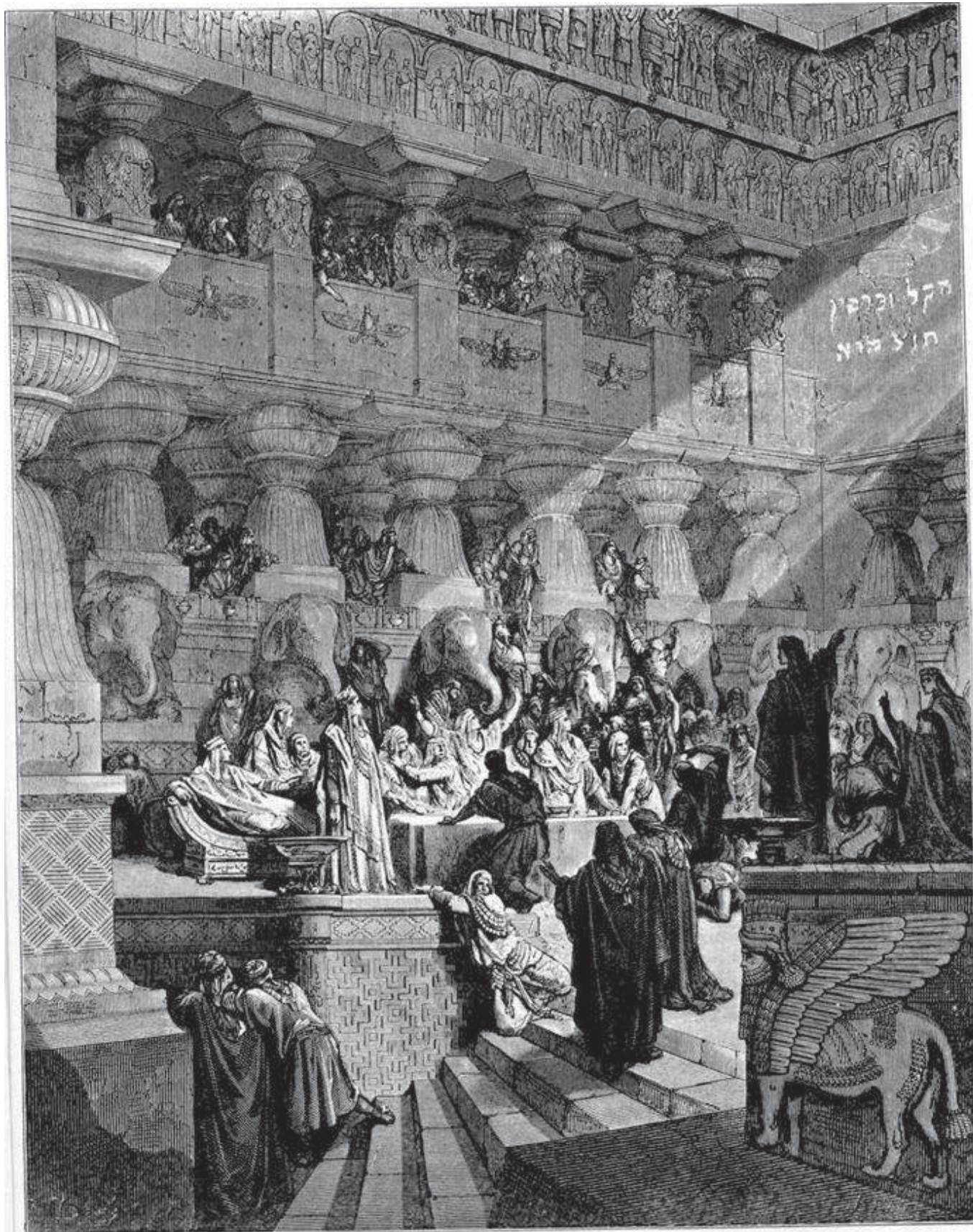
Daniel odpověděl: „Dary ať králi zůstanou a odměň jimi jiného. Já však písmo přečtu a oznámím jeho výklad. Pozdvihl ses, králi, proti Pánu nebes, neboť jsi dal jeho nádoby přinést sobě, knížatům i ženám a pili jste z nich víno. Proto poslal Hospodin část ruky, která psala: A toto je napsáno: Mene, mene, tekel, ufarsin. A to znamená: Sčetl jsem, sčetl, zvažil a rozdělují. Tento pak jest výklad slov: Mene: sčetl Bůh království tvé a ke konci je přivedl. Tekel: zvážen jsi na váze a nalezen jsi lehký. Ufarsin: rozděleno jest království tvé a dáno jest Médským a Perským.“

V tutéž noc byl Belsazar, král babylónský, zavražděn těmi, kdož se proti němu spikli.

A do země vtrhl král médský a perský Cyrus.

A stalo se tak, jak prorokoval Jeremiáš: Přišel meč na pyšné a padali mládenci na ulicích a muži bojovní byli vyhlazeni, sestoupil oheň na města jejich, loupeže na poklady jejich, obilnice jejich byly zotvírány, po Babylónu bylo šlapáno jako po stozích a oplaceno mu podle skutků jeho všechno, jak dělával sám.

„Mene, mene, tekel, ufarsin.“

Královna Ester

Mezi Židy, kteří žili v zajetí babylónském, byl také Mardocheus z pokolení Benjamínova a ten se usadil

v Susanu, městě královském. U něho žila dívka jménem Ester, sirotek bez otce i matky, dcera strýce jeho, kterou přijal Mardocheus za vlastní, smilovav se nad její sirobou. A byla to děvečka velmi krásná, pěkné postavy a půvabné tváře.

Stalo se pak, že se král Asverus¹⁰⁷⁾ chtěl znova oženit a nařídil úředníkům ve všech sto dvaceti sedmi krajinách svého království, aby shromáždili do ženského domu v Susanu¹⁰⁸⁾ všechny krásné panny, kdekoli je najdou. Nechtě je dají pod stráž komorníka nad ženami a ten ať jim vydá ozdoby a myrhový olej. Která z nich se pak Asverovi nejvíce zalíbí, tu že učiní královnou.

Když shromažďovali do Susanu krásné dívky, byla pod stráž královského komorníka dána také Ester. A našla milost před očima královýma, daroval jí klenoty a přidělil jí sedm panen z královského domu. Ale Ester neřekla ani jemu, ani komukoli jinému, z jakého národa pochází, ani jakého Boha má. Neboť tak jí přikázal její pěstoun. Mardocheus však denně přicházel před ženský dům a obcházel tu, zda by snad mohl s Ester mluvit nebo ji alespoň vidět, aby se dověděl, co se s ní děje.

Ester byla z domu žen přesídlena do domu královského, král Asverus jí vsadil na hlavu korunu a učinil ji svou manželkou. Uspořádal všem svým knížatům a dvořanům velké hody, ulehčil na počest Esterinu v daních zemím, kterým panoval, a obdaroval je tak, jak sluší na krále.

Ale Mardocheus zas denně chodíval před palácem nebo vysedával tu u brány, aby něco o královně zvěděl, a také Ester, bylo-li to možno, na chvíli k němu vycházívala, aby s ním promluvila.

A stalo se, že jednou, nejsa pozorován, Mardocheus před branou paláce vyslechl hovor dvou komorníků, strážců prahu královy ložnice, kteří se na Asvera rozhněvali a radili se, aby ho zabili. Mardocheus, jakmile měl možnost s královnou mluvit, jí to sdělil a ona to oznámila králi. Když byla věc vyšetřována, objevilo se, že vše bylo tak, jak řekl Mardocheus. Oba komorníci byli popraveni a událost byla před očima Asverovými zapsána do královských letopisů.

Potom za čas si oblíbil král Asverus jednoho ze svých úředníků, Amanu agagského, a povýšil ho tak, že vyzdvihl stolicí jeho nad všechna knížata své říše. A všichni královští dvořané, kteří vstupovali do brány Asverova paláce, klaněli se a padali před Amanem na zem, neboť král tak přikázal. Ale Mardocheus, kdykoli sem přicházel, tak neučinil.

Proto se ho ptali strážcové brány: „Proč přestupuješ královský příkaz?“

Odpověděl jim: „Jsem Žid a můj Bůh mi to nedovoluje.“

A mluvili s ním o tom každého dne, ale neposlechl je, a strážcové, chtějíce se přesvědčit, zda bude ve svých slovech stálý, oznámili to Amanovi. A on, který ve své hrdosti nikdy na ty, kdož se mu koří, ani nepohleděl, vskutku zpozoroval, že se Mardocheus před ním ani neklaní, ani nepadá na zem. A rozpálil se zlostí velikou.

Ale ve své pýše pokládal za nehodné sebe, aby se pomstil jen tím, že dá Mardochea popravit, neboť tento trest považoval za příliš malý. Proto přemýšlel o tom, jak by zahubil národ Mardocheův, totiž všechny Židy, kteří byli v celém království Asverově.

Když pokládal dobu za vhodnou, řekl Aman králi Asverovi: „Ve všech krajinách království jest mezi tvými národy rozptýlen a roztroušen jakýsi lid, jehož zákony jsou rozdílné od zákonů ostatních národů a který nedbá královských rozkazů. Proto není užitečné nechat je. Uznáš-li za dobré, nechť se rozkáže, aby jej potřeli, a já za to dám deset tisíc centů stříbra do královské komory.“

Král Amanův úmysl schválil a odpověděl mu: „To stříbro ti odpouštím a ten lid ti dávám, abys s ním naložil, jak se ti líbí.“

A král sejmul z ruky prsten a dal jej Amanovi.

Hned byli svoláni písaři a napsali a královským prstenem zapečetili listy knížatům, vévodům a hejtmanům všech sto dvaceti sedmi zemí, každému národu v písmu a jazyku jeho, a v těch listech se jménem krále Asvera nařizovalo: Ať jsou vyhubeni, vyvražděni a vyhlazeni všichni Židé od mladého až do starce, děti i ženy, a to jednoho dne, totiž 13. dne dvanáctého měsíce. Nechť se to oznámí národům, aby byli připraveni, neboť loupeže budou rozděleny mezi ty, kdož budou vraždit.

Poslové se rozjeli do všech krajin a královský rozkaz byl vyhlašován také v Susanu.

Mezi Židy nastalo velké kvílení, všude byl pláč a nářek, postili se, oblékali se do žíněných rouch a seděli v popelu. Také Mardocheus roztrhl svůj šat, vzal na sebe oděv žíněný, posypal si hlavu popelem, a jda po městě, křičel hlasem žalostným. Až přišel k bráně královského paláce. Ale do paláce nesměl nikdo v žíněném rouchu.

Děvečky Esteriny a její komorníci oznámili královně, že před bránou stojí její pěstoun a pláče. Královna mu poslala po služebnicích šaty, aby se do nich oblékl a mohl vejít. Ale on odmítl vzít je na sebe. Tehdy poslala královna jednoho z královských komorníků, aby zvěděl, co se stalo a proč pláče. Komorník vyšel na ulici, Mardocheus mu vše oznámil a dal mu také listinu s královským rozkazem, aby ji odevzdal Ester a aby jí kázal jít ke králi a prosit u něho za svůj lid. Komorník se vrátil ke královně a pověděl jí slova Mardocheova. Ona však poručila vyříditi pěstounovi toto:

„Všichni královští služebníci a všechen lid vědí, že kterýkoli muž nebo žena by vstoupili před krále do vnitřní síně, nejsouce povoláni, propadají hrdlem, kromě toho, proti komu by král vztáhl svou zlatou berlu. Já pak jsem již nebyla po třicet dní povolána, abych ke králi vešla.“

Když se tedy komorník znova odebral před bránu a oznámil slova královnina, vzkázal jí Mardocheus toto:

„Nemysli si, že ze všech Židů můžeš být zachována ty jediná. Budeš-li v takovéto době mlčeti, přijde spása a vysvobození Židům odjinud, ty však a dům otce tvého zahynete. A kdo ví, nestala-li ses královnou právě proto, abys v tento čas pomohla svému lidu?“

Ester tedy poslala královského komorníka k Mardocheovi potřetí, aby mu řekl její slova: „Jdi a shromáždí všechny Židy, cokoli jich jest v Susanu, a postěte se za mne; po tři dny nejezte a nepijte v noci ani ve dne! Já a panny mé učiníme stejně, a teprve pak, třebaže je to neobvyklé, vejdu ke králi. Zahynu-li, nechť zahynu!“

Mardocheus šel a učinil všechno tak, jak mu poručila Ester. Třetího dne, ukončivši půst, se Ester oblékla v královské roucho a postavila se v síni vnitřního domu naproti dveřím trůnního pokoje, kde seděl na stolici král.

Ten spatřiv ji, jak stojí v síni, vztáhl k ní zlatou berlu, kterou držel v ruce. A Ester přistoupila a dotkla se konce berly.

Řekl jí král: „Co jest ti, královno Ester? A jaká jest tvá prosba? Až do polovice království vše ti dám.“

Odpověděla Ester: „Svoluje-li král, nechť přijde dnes s Amanem na hody, které jsem králi připravila.“

Asverus dal rychle zavolat Amana a rozkázal mu, aby vyplnil královninu prosbu.

A přišli oba na hostinu.

Když se Asverus u Ester hojně napil vína, svůj slib opakoval: „Jaká jest tvá žádost? Vyplním ji, kdybys i žádala polovinu království.“

Ona však odložila svou prosbu na zítřek a krále jen požádala, aby k ní zítra přišel s Amanem znova.

Aman odcházel toho dne od královny vesel a jsa dobré mysli. Ale když spatřil v bráně Mardochea, že ani nepovstal, ani se před ním nepohnul, byl zachvácen velkým hněvem. Avšak zdržel se.

Když přišel domů, povolal své přátele a těm i své ženě mluvil o svém bohatství a slávě a jak ho poctívá král a že ho povýšil nad všechna knížata a dvořany. A vypravoval také, že královna k sobě nepozvala nikoho kromě krále a jeho a na zítřek že jest k ní pozván zas.

Ale dodal: „Ale to všechno mě nemůže těšit, pokud vídám Mardochea, toho Žida, sedat u královské brány.“

Jeho žena a přátelé mu radili: „Dej udělat šibenici zvýší padesát loket, ráno požádej krále, aby na ní oběsili Mardochea, a jdi s králem vesele na hody ke královně.“

Amanovi se rada líbila, rozkázal ještě toho dne postavit před svým domem šibenici.

A druhého rána pospíšil ke králi Asverovi a čekal zde v síni, až ho král povolá, aby mohl přednést svou prosbu.

Ale v noci předtím se stalo, že Asverus nemohl usnout a že dal přinést pamětní knihy a letopisy, aby mu z nich předčítali. A našli v nich zapsáno, jak Mardocheus zachránil krále před smrtí, prozradiv dva komorníky, strážce prahu, kteří ukládali o život svého pána.

Tak se stalo, že ráno, sotva zasedl král na svůj stolec, se otázal dvořanů: „Čím byl

odměněn nebo poctěn Mardocheus za to, že mi zachránil život?“ :

„Nic mu nebylo dáno,“ odpověděli dvořané.

Potom se král zeptal: „Kdo jest v síni?“

Odpověděli dvořané: „Aman tam čeká.“

A král poručil: „Nechť vejde sem!“

Když Aman přišel, řekl mu Asverus: „Co se má učinit mužovi, kterého by chtěl král poctít?“

A nadutý dvořán, domnívaje se, že mužem, kterého chce král poctit, nemůže být nikdo jiný než on sám, odpověděl: „Ať ho obléknou v roucho, kterým se odívá král, posadí na koně, na kterém jezdí král, a ať mu vloží na hlavu královskou korunu. Uzdu toho koně nechť dají do rukou některého z nejznamenitějších knížat, ten ať ho vodí městem a ať provolává: ‚Tak se děje muži, kterého král ctí.‘“

Král řekl Amanovi: „Tedy pospěš, vezmi roucho a koně a učiň vše, o čem jsi mluvil, Mardocheovi, Židu, který sedí v bráně! Nezapomeň nic z toho, co jsi říkal!“

„*Nejhorší nepřítel jest tento Aman.*“

Vykonal tedy Aman vše, jak král nařídil. Mardocheus byl oblečen v královské roucho z látky modré a bílé, v šarlatový plášť a na hlavu mu byla vsazena velká zlatá koruna. Před ním klusali běžci, razíce mu místo mezi jásajícím zástupem, a Aman, veda Mardocheova koně, provolával: „Tak se děje muži, kterého král ctí.“

Když Aman vyplnil královský rozkaz, vrátil se domů sklíčen a zahalil si v bolesti hlavu.

Ale ještě dříve, než mohl vše o svém hněvu vypovědět své ženě a přátelům, již tu byli komorníci, aby ho odvedli k hostině, kterou připravila Ester.

A zde, když se rozveselil, opakoval král svůj slib potřetí: „Jaká je tvá prosba, královno Ester? Co žádáš, stane se, a byť to byla polovice království.“

Tehdy odpověděla Ester: „Nalezla-li jsem milost před očima tvýma, ó králi, ať jest darován život mně a mému národu. Neboť byli jsme prodáni, já i můj národ, abychom byli zničeni, povražděni a vyhlazeni.“

Král se podivil a rozhněval: „Kdo je člověk, jehož srdce jest tak naduté, že se opovažuje zamýšlet to?“ Neboť Asverus, dáváje Amanovi pod moc jakýsi rozptýlený a roztroušený lid, ani nevěděl, že jest to lid Esteřin, ani to, co s ním Aman zamýšlí.

Ester manželu odpověděla: „Protivník a nejhorší nepřítel jest tento Aman.“

Aman se slov královniných zhrozil. Král pak v hněvu vyskočil od hostiny a vyběhl do zahrady.

Když se Asverus vracel k Ester, jeden z komorníků, vida královu tvář rozpálenou prchlivostí, řekl: „Před Amanovým domem ještě stojí padesát loktů vysoká šibenice, kterou Aman připravil pro Mardochea.“

„Oběste ho na ní!“ vykřikl Asverus.

Jak to slovo vyšlo z králových úst, běželi pro Amana, zakryli mu tvář a vykonali, co jim bylo uloženo.

Téhož dne byl povolán před krále Mardocheus, neboť nyní již oznámila Ester manželovi, že jest to její strýc a pěstoun. A padnuvši k nohám Asverovým, pokorně a s pláčem prosila:

„Nalezla-li jsem milost před tváří tvou a jsem-li příjemná tvým očím, nechť jest psáno, aby byly zrušeny rozkazy Amana agagského. Neboť jak bych se mohla dívat na zlo, které by potkalo lid můj? A jak bych mohla hledět na zhoubu rodiny své?“

Tehdy vydal Asverus Mardocheovi prsten, který odňal Amanovi a kterým se pečeti rozkazy královské. Byli svoláni královští písaři a psáno jest všechno tak, jak přikázal Mardocheus, Židům, knížatům, vévodům a hejtmanům, do sto dvaceti sedmi zemí, které jsou od Indie až do země Mouřenínské¹⁰⁹⁾, do každé krajiny písmem jejím a každému národu jazykem jeho. A rozkázáno bylo v těch listech, že král povoluje Židům, aby směli žít ve všech městech a aby se bránili všem, kdož by útočili na ně, na jejich ženy a děti.

A když to bylo jménem královým napsáno a zapečetěno jeho prstenem, rozeslal Mardocheus listy po poslích, kteří jezdívají na koních rychlých a na mezcích mladých, a ti vyjeli prudkým klusem.

A bylo mezi Židy plesání veliké.

Tak den třináctý měsíce dvanáctého, který jim měl být hrůzou a smrtí, obrátil se jim v radost a veselí.

Vydal vše, co Nabuchodonozor uloupil

Návrat do Jeruzaléma

Židé zůstali v zajetí babylónském sedmdesát let.

Ale slova proroků se naplnila: nejen o zničení království babylónského, nýbrž i o odpuštění Hospodinově a o návratu domů.

Perský král Cyrus¹¹⁰, který teď vládl říši kdysi Nabuchodonozorově a Belsazarově, propustil Izraele ze zajetí. Neboť Bůh osvětlil jeho ducha.

Dal provolat ke všemu lidu ve svých královstvích:

„Kdo jest mezi vámi z lidu Hospodinova, nechť jde do Jeruzaléma, kterýž jest v Judsku, a staví dům Hospodina, Boha izraelského. Kdokoli by pak na své pouti zůstal v kterémkoli místě, žádaje za pohostinství, lidé toho místa ať mu pomohou stříbrem a zlatem, zásobami a dobytkem, mimo oběti dobrovolné k stavbě domu Božího.“

Sám pak vydal ze svých pokladů Židům vše, co kdysi Nabuchodonozor uloupil v jeruzalémském chrámě. A bylo to: třicet zlatých mis, tisíc mis stříbrných, koflíků zlatých třicet, stříbrných čtyři sta deset, všech nádob zlatých a stříbrných pět tisíc a čtyři sta, k jinému náradí nehledíc.

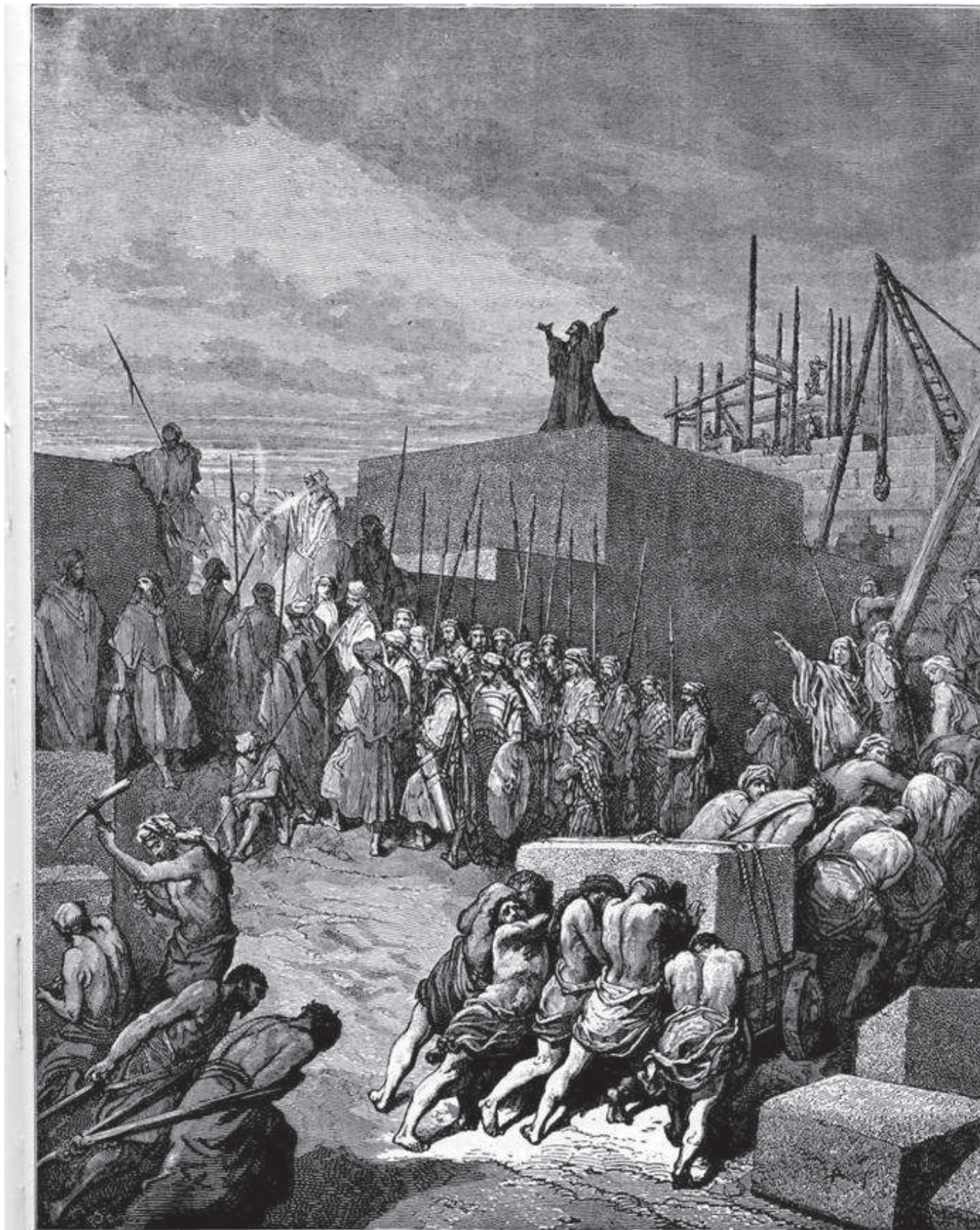
Po tomto rozkazu Cyrově povstali přední z pokolení Judova, Benjamínova a Léviho, aby dovedli svůj lid zpět do země zaslíbené. Zvolili si za vůdce Zorobábelu a vytáhli se svými rodinami a s maličko dobytkem z Babylóna, aby se dostali na západ, kde byla jejich domovina.

A dospěvše sem po dlouhém putování, postavili na zříceninách jeruzalémského chrámu oltář Hospodinu a obětovali mu zápalné oběti ráno a večer, ačkoli pobožené město nebylo ještě ohrazeno a oni se obávali národů jiných zemí.

A začali sbírat na stavbu chrámu a každý z nich dal, co mohl, zlato, stříbro, statky, dobytek i roucha. Zaplatili kameníkům a řemeslníkům, dali potraviny, nápoje a oleje Sidonským a Tyrským, aby jim z Libánu navozili dříví cedrového.

A když druhého roku po jejich návratu kladli stavitelé základy k novému chrámu, postavili se zde kněží s troubami, levité s cimbály, přišli zpěváci a chválili a oslavovali Hospodina, neboť jest dobrý a jeho milosrdenství trvá navěky. A lid zpíval a jásal spolu. Mnozí pak starci, kteří pamatovali ještě první chrám, plakali. Takže nikdo nemohl rozeznat hlasu volání radostného od hlasu kvílejících, neboť lid ten pokřikoval hlasem velikým a hlas ten slyšen byl daleko.

Postavili na zříceninách oltář Hospodinu

IVAN OLBRACHT

BIBLICKÉ PŘÍBĚHY STARÝ ZÁKON PRO MLÁDEŽ

ILUSTROVAL GUSTAV DORÉ

Graficky upravil Ivan Urbánek K tisku připravil, doslov a vysvětlivky

napsal dr. Rudolf Havel

V Klubu mladých čtenářů vydal jako svou

8151. publikaci Albatros, nakladatelství

pro děti a mládež, v Praze roku 1991

Odpovědná redaktorka Jitka Minaříková

Výtvarný redaktor Vladimír Vimr Technická redaktorka Zdenka Plchová

Ze sazby písma Baskerville

vysadila Severografie Ústí nad Labem

vytiskly Liberecké tiskárny, s. p., Liberec

11,81 AA (text 6,36, ilustrace 5,45), 12,59 VA

4. (v Albatrosu 3.) vydání

13-137-KMC-91 14/65

Pro čtenáře od deseti let

O tom, že biblické příběhy Starého i Nového zákona patří vedle antických mýtů k nejhlubším a nejpevnějším kořenům evropské kultury a civilizace, nemůže být jistě pochyb. Jejich znalost patří nesporně k základům všeobecného — tedy nikoli pouze náboženského — vzdělání. Biblické motivy se staly inspirací pro bezpočet výtvarných umělců, hudebníků i literátů. Biblická úsloví, přirovnání a obrazy pronikly i do běžně mluveného jazyka a řadu z nich používáme takřka bezděčně podnes. A pokud jde o Ivana Olbrachta — tomu jeho zasloužené místo mezi klasiky moderní české literatury nikdo neupíral ani v dobách nedávno minulých.

Patří proto k paradoxům a absurditám uplynulých časů, že po celou existenci našeho nakladatelství narážely pokusy vydat Olbrachtovy Biblické příběhy — dětem určené převyprávění Starého zákona, které by mělo patřit k základnímu fondu literatury pro mládež, pokaždé na neuvěřitelné bariéry, které se podařilo překonat pouze v dobách výjimečně příznivých.

Prodej prvního vydání z r. 1958 byl pozastaven a nakladatelští pamětníci dodnes vzpomínají, jak čas od času brigádnicky přerovnávali balíky těchto knih neprodyšně uzavřených ve skladu. To, co nestačilo zplesnivět, se později, v poněkud vlídnějším období, rozprodalo a v r. 1970 se pak bez větších problémů objevilo i druhé vydání. Zato to třetí, původně plánované na r. 1975 už stihl osud komplikovanější. Hotový připravený rukopis s novou grafickou úpravou se na zásah nadřízených orgánů vrátil z tiskárny nazpět do redakce, a tam přes všechny snahy redaktorů přesvědčit rozhodující činitele o jeho potřebnosti a ideové nezávadnosti tiše odpočíval plných patnáct let. Do rukou čtenářů — samozřejmě už úplně jiných — se dostává teprve nyní.

To všechno samozřejmě čtenáře nemusí zajímat, ale přesto... I knihy mají své osudy.

VYSVĚTLIVKY

Při zpracování vysvětlivek jsem kromě jiných pomůcek použil především Biblického slovníku Adolfa Novotného (Praha, Kalich 1956). R. H.

- ¹⁾ Eden — krajina, do níž je kladen ráj; podle některých byla u horního toku řeky Eufkrat v dnešním Iráku, jiní se domnívají, že ležela někde v okolí Perského zálivu
- ²⁾ sémě — potomci, rod, pokolení
- ³⁾ Nód — krajina východně od Edenu; nevíme, kde byla
- ⁴⁾ patnáct loktů — tj. asi 7 m
- ⁵⁾ Ararat — není totožný s dnešním Araratem, tj. nejvyšší horou Arménské vysočiny, na niž se tento název přenesl později; je míněno celé pohoří
- ⁶⁾ země Sinear — Babylónie, země kolem Eufratu a Tigridu; skalní smola — v bibli se na tomto místě mluví o tom, že měli „zemi lepkou místo vápna“, to znamená lepící, lepkavou, mazlavou; smola, o které se v bibli mluví na jiném místě, byl pravděpodobně ztuhlý a okysličený petrolej
- ⁷⁾ V zemi kananejské — Kanaán, krajina západně od Jordánu; Sodoma a Gomora — kde města ležela, přesně nevíme. Zničení měst si můžeme vysvětlit tak, že blesk zapálil naftové prameny, kterých je v kraji mnoho; podplamenice — placka z chlebového těsta pečená na kraji pece u plamene. V dobách Starého zákona nebyly ovšem pece, chléb se pekl na rozžhavených kamenech, zasypán obyčejně popelem
- ⁸⁾ Hebron — město asi 40 km jižně od Jeruzaléma, dnešní El Chalil v Jordánsku; křižovatka obchodních cest
- ⁹⁾ v kraji bersabském — kraj kolem Bersabé, města ležícího na jihu Palestiny (dnešní Ber-Ševa v Izraeli)
- ¹⁰⁾ do země Moria — kraj, který leží kolem hory Moria, na niž byl později vystavěn chrám jeruzalémský
- ¹¹⁾ umřel, jsa velmi stár — prý mu bylo 175 let
- ¹²⁾ čtyři sta lotů stříbra — lot byla stará jednotka váhy. Mince v nejstarší době nebyly. Platilo se stříbrnými (zlatými, měděnými) kousky různého tvaru. Základním platidlem byl kousek stříbra, který vážil 1 lot, tj. asi 14 g (v Palestině se nazýval šekel). Dal tedy Abrahám za jeskyni víc než 5 a půl kg stříbrných peněz. Váha lotu byla v různých zemích a dobách různá.
- ¹³⁾ do Háranu — město v dnešním Turecku severně od syrských hranic
- ¹⁴⁾ do země Seiru — Seir, krajina na jih od Mrtvého moře, severní část Edomu, drsná a nevlídná, bohatá na jeskyně
- ¹⁵⁾ v idumejském kraji — v Edomu, krajině mezi Mrtvým mořem a mořem Rudým
- ¹⁶⁾ k městu Sichemu — Sichem, dnešní Nablus (dříve Neapolis) v Izraeli, ležel v krásném údolí chráněném ze severu a jihu horami
- ¹⁷⁾ Efrata — původní název Betléma; Betlém — vesnice, ležící jižně od Jeruzaléma, kde se později narodil Kristus. Dnes v Palestině
- ¹⁸⁾ Dothain — místo nedaleko Sichemu, asi dnešní rovinka Sahel Arrab
- ¹⁹⁾ Izmaelitští — potomci Izmaela, syna Abrahámovy, proslulí jako lukostřelci a obchodníci
- ²⁰⁾ oděv zíněný, zíněné roucho — oděv podobný pytlí a přepásaný provazem, který nosili Židé na znamení smutku na holém těle; byl zhotoven z hrubé látky, ne však z koňských žíní, nýbrž z kozí, někdy i z velbloudí srsti
- ²¹⁾ největší město Egypta — On, dnešní Heliopolis, které bylo v době kolem r. 1500 před n. 1., kdy se příběh pravděpodobně udál, hlavním městem Egypta
- ²²⁾ kmentové roucho — z kmentu, nejjemnější lněné látky

- ²³⁾ drabantí — osobní tělesná stráž, vybraná z mužů zvláště spolehlivých
- ²⁴⁾ onský kníže — kníže z města On (Heliopolis)
- ²⁵⁾ Safenat Paneach — zjevovatel skrytých věcí (egyptsky)
- ²⁶⁾ země Gesen — úrodná krajina na jih od města Heliopolis
- ²⁷⁾ krajina madiánská — na poloostrově Sinajském, obydlená tehdy kmeny madiánskými, tj. potomky Abrahámovy syna Madiána; sídla jejich se však často měnila, jejich hlavním sídlištěm byla asi krajina východně od rudomořského zálivu Akaba
- ²⁸⁾ hora Oreb — pohoří v jižní polovině Sinajského poloostrova vystupuje na jihovýchodě v horu Džebel Mus (tj. hora Mojžíšova), vysokou přes 1 500 m, a horu Svaté Kateřiny, vysokou přes 2 000 m; která z nich je Oreb a která Sinai, není známo; možná že jde o jednu a touž horu
- ²⁹⁾ Rudé moře — v bibli se jím rozumí pouze záliv Sinajský. Moře má veliký příliv a odliv a tím si můžeme vysvětlit přechod Izraelských a utonutí Egyptských
- ³⁰⁾ poušť Sur a poušť Sin — pouště na poloostrově Sinajském, první v jeho severozápadní části, druhá jihozápadně od Mrtvého moře
- ³¹⁾ Rafidim — asi 10 km severozápadně od hory Sinai, kde přesně leželo, nevíme
- ³²⁾ mana — (v arabštině mann znamená dar) přesné určení tohoto „nebeského chleba“ nebo „nebeského obilí“, jak bývá jindy v bibli označována, neznáme; byly to snad kapénky cukernaté šťávy vylučované některými subtropickými rostlinami nebo hmyzem
- ³³⁾ Hazerot — poušť na severovýchod od Sinajských hor; Fáran — poušť na jihu od Kanaánu
- ³⁴⁾ údolí Eškalot — úrodné údolí severně od Hebronu (eškol znamená hrozen)
- ³⁵⁾ Moábští — potomci Lotova syna Moába, kteří obývali úrodnou vysočinu východně od Mrtvého moře
- ³⁶⁾ hora Nébo — hora východně od ústí Jordánu do Mrtvého moře
- ³⁷⁾ moře nejdelší — Středozemní moře; v jeho záp. části byl podle představ starověku konec světa
- ³⁸⁾ Gai — pravděpodobně nejde o vlastní jméno, nýbrž o jméno obecné; znamená údolí
- ³⁹⁾ Jericho — prastaré město na severozápad od ústí Jordánu do Mrtvého moře
- ⁴⁰⁾ nad dvěma králi — Seonem a Ogem, králi Amorejských; sídlili na sever od Moábských, s nimiž vítězně bojovali. Seon odmítl Izraelským svobodný průchod svým územím, byl poražen a jeho říše rozvrácena. Og, jeden z hebrejských obrů, ze kterých pocházel také Goliáš, král nad 60 městy, byl poražen nedlouho potom
- ⁴¹⁾ archa úmluvy — (také truhla Boží, truhlice smlouvy) truhla, v níž byly asi uloženy desky se Zákonem, který dal Hospodin prostřednictvím Mojžíšovým Izraeli na hoře Sinai (viz zde str. 50). Izraelcům byla viditelným znamením a zárukou Hospodinovy přítomnosti. Byla umístěna v nejsvětější části svatyně, odtud vynášena jen při zvláštních příležitostech a putovala s Izraelci po všech jejich cestách
- ⁴²⁾ Bál, Astarta — nejvyšší božstva semitských národů, zvl. Féničanů, Asyřanů a Babylóňanů. Bál byl bůh slunce (ze zvířat mu byl zasvěcen býk), Astarta (také Astarot, u Babylóňanů Ištar) byla bohyně úrody; Fegor — jméno modly Bálovy
- ⁴³⁾ oferský kraj — Ofra bylo městečko nedaleko Sichemu (dnešní Nablus)
- ⁴⁴⁾ přesný chléb — přísně bez kvasnic připravený, přísně nekvašený
- ⁴⁵⁾ údolí Jezreel — úrodná rovinka jihovýchodně od Haify a jihozápadně od výtoku Jordánu z jezera Genezaretského (dnes ji Arabové nazývají Merdž ibn Amrit, tj. step syna emirova)
- ⁴⁶⁾ studnice Charod — na severozápadní straně pohoří Gelboe (nynější Ain Jalud)
- ⁴⁷⁾ v údolí More — mělo by vlastně být „před vrchem More v údolí“ (tak i v bibli); snad vršek Džebel Dachy asi 13 km severozápadně od Gelboe
- ⁴⁸⁾ Ammonitští — kmen odvozující původ od Ben Ammona, syna mladší dcery Lotovy, a sídlící na severovýchod od Mrtvého moře; náboženství měli modlářské. Jejich hlavní město bylo Rabba (dnešní Ammán v Jordánsku); Filištínští — kmen, který přišel do Palestiny někde z Balkánu a obsadil úrodné pobřeží od egyptských hranic až k pohoří Karmél (jižně od Haify); podle nich se vlastně Palestina nazývá, neboť se jim říkalo i Pelištejci
- ⁴⁹⁾ Chámos — božstvo moábské, jemuž byly jako oběti přinášeny děti
- ⁵⁰⁾ Zaraha — město někde západně od Jeruzaléma, snad dnešní Sur'a

- 51) oběť suchá — skládala se zprav. z mouky, soli a oleje a byla vždy spálena; mokrou obětí bylo víno, z něhož část byla vylita na oltář a zbytek náležel kněžím
- 52) Tamnata — město ležící na cestě z Jeruzaléma do bývalého přístavního města Aškalonu
- 53) Aškalon — ležel při Středozemním moři asi 30 km jižně od Tel Avivu; dnes rozvaliny u vesničky El -Džora
- 54) Etam — někde poblíž Aškalonu
- 55) Lechi — místo mezi Aškalonem a Mrtvým mořem (lechi znamená čelist)
- 56) Ramat — v hebrejštině znamená pahorek
- 57) Gáza — město dnes v nejseverovýchodnějším výběžku Egypta na staré důležité obchodní cestě (dnes na železnici z Izraele do Egypta); do první světové války zde stála strážná věž na památku Samsonovu
- 58) Boží nazarejský — nazarejský v bibli znamená zasvěcený Bohu; mužové (i ženy) si ukládali na čas nebo na doživotí sloužit Bohu; zdržovali se např. opojných nápojů, nestříhali si vlasy a i jinak se odlišovali od obyčejných lidí
- 59) Dágon — národní božstvo filistínské, bůh úrody, později války; hlavní chrám měl v Gáze
- 60) Socho — opevněné město v rovině u Středozemního moře
- 61) údolí Elah — snad dnešní es Sunt asi 25 km jihozápadně od Jeruzaléma
- 62) Goliáš — snad potomek „obrů“, původních obyvatel Palestiny; byl prý vysoký 2,98 m
- 63) vratidlo tkalcovské — válec, na kterém byla v tkalcovském stavu navlečena osnova nebo na které se navíjelo hotové plátno
- 64) Akaron — dnešní Akir, asi 15 km jižně od Tel Avivu
- 65) Saraim — kde přesně leželo, není známo, snad někde jižně od Akaronu; Gát — rodiště Goliášovo, leželo na návrší dnes zvaném Tel-es-Sáfich asi 20 km jižně od Akaronu
- 66) Nobe — nevíme, kde leželo
- 67) poušť Zif — pravděpodobně kolem města Zif, ležícího asi 5 km jižně od Hebronu
- 68) pomazaný Hospodinův — mazání olejem bylo na Východě v oblibě a mělo v krajích s vysokou teplotou i význam zdravotní. V náboženských obřadech posvěcovalo člověka ke zvláštním úkolům nebo na důkaz, že mu byla prokázána zvláštní milost. Králové byli pomazáváni nejen na důkaz, že jim byla královská moc propůjčena, ale i na znamení, že jsou nedotknutelní. Ten význam má slovo pomazaný i zde: nedotknutelný, vyvolený Hospodinův
- 69) Gesurští, Gerzitští a Amalechitští — kmeny, s nimiž bojoval David; sídlily v severovýchodních částech poloostrova Sinajského na pomezí egyptském
- 70) Gelboe — nynější Džebel Fakua, pohoří na hranicích dnešního Jordánska a Izraele na jih od jezera Genezaretského
- 71) Betsan — dnešní Beisán, město v Jordánsku na hranicích Izraele, západně od Jordánu (= město klidu)
- 72) Jábes — není známo, kde město přesně leželo, asi jihovýchodně od Betsan, kde je dnes údolí zvané Jábes
- 73) Jebuzejští — kmen sídlící kolem Jeruzaléma, poražený až Davidem. Na místě Jeruzaléma bylo město, o němž máme zprávy již z počátku 2. tisíciletí před n. 1. David učinil z něho hlavní město, aby mohl stát, který zakládal, lépe ovládat. Do té doby sídlil v Hebronu. David byl králem asi 1013 — 973, sjednotil kmeny izraelské a stal se tak zakladatelem izraelské veleříše s hlavním městem Jeruzalémem
- 74) žalm — původně zpěv doprovázený hudbou (zpravidla na drnkací nástroj)
- 75) cherubín — zvláštní bytost podobná člověku nebo zvířeti (lvu, orlu, býku) s křídly, která sloužila Hospodinu především k přenášení z místa na místo; je to pravděpodobně zosobněný oblak
- 76) Rabba — hlavní město Ammonitských, dnešní Ammán v Jordánsku
- 77) růže sáronská — Sáron (= rovina), úrodná rovina na pobřeží Středozemního moře od Tel Avivu k pohoří Karmél; roste zde bujná orientální vegetace
- 78) Galád — dnešní Džebel Džil'ad, pohoří na východ od Jordánu s bohatými pastvišti
- 79) Gesur — dceru gesurského krále si vzal David za manželku

- ⁸⁰⁾ Cedron — údolí na východní straně Jeruzaléma mezi městem a horou Olivetskou, asi 5 km dlouhé, kudy kdysi tekla potok. Dnes se mu říká údolí Jozafatovo nebo Mariino a je oblíbeným místem vycházkovým
- ⁸¹⁾ hora Olivetská — horský hřeben na východ od Jeruzaléma, od něhož jej odděluje údolí Cedron; je odtud krásný pohled na Jeruzalém, na údolí Jordánské a na Mrtvé moře. Zde bylo zvykem se modlit.
- ⁸²⁾ Mahanaim — město na východ od Jordánu, kde přesně leželo, nevíme
- ⁸³⁾ efraimský les — někde poblíž Mahanaimu
- ⁸⁴⁾ Šalamoun — panoval pravděpodobně v letech 973 — 933 před n. l.), syna Betsabé, ženy Uriášovy, pro kterou zhřešil a vytrpěl trest. Byl pak Šalamoun nejslavnějším králem okrsku zemského. Panoval nad všemi královstvími od řeky Eufratu až k zemi filistínské a až ke končinám egyptským a králové mu přinášeli dary a sloužili mu po všechny dny jeho života. Za čtyřicet let jeho kralování nebylo války a lid izraelský a judský se rozmnožil jako písek na břehu mořském, veselil se a každý bydlil bezpečně pod svým vinným kmenem a pod svým fíkem. Z libanonských cedrů a cypřišů ((cedr — mohutný rozložitý jehličnatý strom, jehož neobyčejně tvrdého, bílého a vonícího dřeva se užívalo ke stavbě lodí a chrámů; cypřiš — stále zelený jehličnatý strom s velmi tvrdým dřevem, rostoucí na pohořích kolem Středozemního moře
- ⁸⁵⁾ Sába — kraj, o němž nevíme, kde přesně ležel. Podle většiny badatelů ležel v dnešním Jemenu; podle jiných byla Sába nynější kraj Šoa v Etiopii. Zprávy o této bohaté zemi máme již z 2. tisíciletí před n. l.
- ⁸⁶⁾ Gabaon — bývalé město na pahorku asi 7 km na severozápad od Jeruzaléma, k němuž se vztahuje mnoho historických vzpomínek i pověstí. Dnes zde stojí mešita s krásnou vyhlídkou
- ⁸⁷⁾ médská říše — Médie byla částí íránské vysočiny na jihod Kaspického jezera, původně osídlená kočovnými Skyty
- ⁸⁸⁾ Ekbatana — dnešní Hamadán v Íránu
- ⁸⁹⁾ Ninive — hlavní město říše asyrské na levém břehu Tigridu
- ⁹⁰⁾ král, o kterého jde, je Nebukadnezar (Nabuchodonozor), král vlastně babylónský, nejslavnější král asyrskobabylónských dějin, vládl v 6. stol. před n. l.
- ⁹¹⁾ Cilicie — kraj na jižním pobřeží Malé Asie, jehož hlavním městem byl Tarsus (dnes v Turecku)
- ⁹²⁾ Damašek — hlavní město Sýrie
- ⁹³⁾ města sobalská — Soba byla částí Sýrie od Damašku na východ nebo severovýchod, její přesnou polohu neznáme (měla své vlastní krále)
- ⁹⁴⁾ Bethulie — město údajně v údolí Jezreel
- ⁹⁵⁾ řeči děvky své — otrokyně
- ⁹⁶⁾ tisícníci — velitelé vojenského oddílu o tisíci mužích
- ⁹⁷⁾ Samaří — dnes vesnice Sebastie v Jordánsku na pahorku nad úrodným krajem západně od Jordánu
- ⁹⁸⁾ sidonské Bály — Sidon, dnešní Saída, pobřežní město v Libanonu; dlouho uctívali boha Bála a hlavně Astarot a sváděli i Izraelské k jejich uctívání
- ⁹⁹⁾ Melchom — (též Moloch) stejné božstvo jako Chámos; i jemu byly přinášeny zvířecí a lidské, hlavně dětské, oběti
- ¹⁰⁰⁾ Joppe — Jaffa, dnešní Tel Aviv
- ¹⁰¹⁾ Tarsus — hlavní město Cilicie
- ¹⁰²⁾ přitáhl dvakrát do Judska — r. 605 před n. l. a r. 597. Odvedl krále Joachima, 3 000 princů, 7 000 předáků a 1 000 řemeslníků; dal zapálit chrám — roku 586
- ¹⁰³⁾ Sión — jeden z pahorků, na němž stál Šalamounův chrám v Jeruzalémě. Později se tak říkalo celé oblasti chrámové. Obrazně znamenal Sión soudržnost a pospolitost Izraele
- ¹⁰⁴⁾ píseň siónskou — izraelskou, židovskou
- ¹⁰⁵⁾ Merodach — pohebrejšťené jméno hlavního městského babylónského boha Marduka
- ¹⁰⁶⁾ chaldejský — Chaldea byla krajina v jižní Babylónii
- ¹⁰⁷⁾ Asverus — pravděpodobně perský král Xerxés, syn Dariův (486 — 465 před n. l.); dobyl Egypta, ale sám byl poražen Řeky r. 480 u Salamíny
- ¹⁰⁸⁾ Susan — (= město lilii) leželo ve východní části Babylónie, severně od Perského zálivu

¹⁰⁹⁾ země Mouřenínská — Afrika, mívěny jsou země kolem Rudého moře, tedy Egypt, Súdán a severní Habeš

¹¹⁰⁾ Cyrus — Kýros, vládl 538 — 529 před n. 1.; propustil Izraele ze zajetí — stalo se tak r. 538 před n. 1.; vrátilo se 43 000 Židů

From:

<http://www.hks.re/wiki1/> - **Hospodářská a kulturní studia (HKS)**

Permanent link:

http://www.hks.re/wiki1/doku.php?id=biblicke_pribehy

Last update: **30. 10. 2014 10:22**

